

В. бр. 48

3

WWW.UNILIB.RS
РЛТ/М8

СВЕСКА I. и II.

Сарајево, Јануар и Фебруар 1896.

год. X.

Власник: АЕМ. Консисторија.

Уредник: Ст. Н. Давидовић, протојереј

ВИСОКОПРЕОСВЕШТЕНИ Г. ЂОРЂЕ НИКОЛАЈЕВИЋ

Архијепископ сарајевски, Митрополит Дабро-босански, Егзарх све Далмације, посједник великог крета Франца Јосифа I. са лентом, златног крета Франца Јосифа I. за заслуге, притјажоц царског претена брилијантног за књижевне труде, члан „српског ученог друштва“ у Биограду, члан „друштва св. Саве“ у Биограду, члан „Српске Матице“ у Новом Саду, члан „Далматинске Матице“ у Задру, члан утемељач свештено-удовичке фондације у Задру, члан утемељач српске дјевојачке школе у Задру, члан „друштва доброчинства и узајамне славјанске помоћи“ у Париграду, Фундатор од 12.000 фор. за више образовање двојице ђака у Задру, Добротвор „задруге српкиња“ у Дубровнику, члан утемељач српско правосл. црквеног пјевачког друштва „Слоге“ у Сарајеву, фундатор од 12.000 фор. за удаван сиротиниц дјевојака у Јаску, оснивач од 4000 фор. „свештено-удовачког фонда Дабро-босанске Митрополије“, добротвор срп. прав. „учитељског конвикта“ у Нов. Саду оснивач фонда од 15000 фор. за издржавање „Срп. правосл.-вјероисповиједне основне школе у Блажују, оснивач закладе од 10.000 фор. за издржавање срп. правосл. вјероисповиједне школе у Варцар-вакуфју, велики добротвор срп. правосл. вјероисповиједне основне школе Бос. Градишци, поклонивши јој 9000 фор. за градњу школске зграде, фундатор од 15.000 фор. за образовање тројице срба ђака из Босне, Херцеговине и Јаска, оснивач фондова од 2000 фор. у Бечу, Грци и Загребу за потпомагање срба ђака на свеучилишту, завјештач од 10.000 фор. срп. правосл. црквено школској Општини за фонд оснивања српске велике Гимназије у Сарајеву, покровитељ срп. прав. вјероисповиједне основне школе у Бугојну и т. д. и т. д. преселио се у вјечност дана 8. фебруара т. г. у Четвртак у 10¹/₂ с. прије подне у својој резиденцији у Сарајеву у 89. години свога плодотворног живота.

Библиотека
ЈОЦЕ ВУЈИЋА
у Сенту

Мртво тијело великог покојника балсумирано је, а по том изложено у сали Митрополије на украшеном катафалку и декорисаној читавој згради, која бијаше са црним плишом скоро сва испуна превучена. Свештенство је наизмјенице и дању и ноћу бдило читајући св. Евангелије. У недељу 11. и. м. у 8 с. прије подне, пренешено је мртво тијело у стару сарајевску цркву. Литургију са парастосом, одслужио је са свештенством Високопреосвештени Митрополит зворнички-тузлански Господин Николај Мандић. На парастосу је држао достојан говор високом покојнику преч. госп. Ђорђе Бјелановић, свештеник. Тај дан, и у понедељак до 1 сат послје подне, почивао је блажено-упокојени Митрополит у цркви, ће је свештенство текоће безпрекидно бдило и читало.

О великој жалости наше ово предјелне срп. правосл. цркве, извјештани су црквено-школске Општине, свештенство, Влада, Министарство у Бечу и све главније особе и друштва у српству. Одзив је био велики, јер осим многобројних брзојавних и писмених саучешћа на погреб покојников сакупило се у Сарајеву, и то: Митрополити: мостарски госп. Серафим и Тузлански госп. Николај, изасланик српске цркве у краљевини Србији високопречасни Архимандрит господин Фирмилијан, ректор богословије београдске, преко 33. Општине црквене и преко 70 свештеника, као и изасланство из Митровице и родног мјеста блажено-упокојеног Митрополита.

Спровод се крено у Понедељак 12. фебруара тачно у 1 сат по подне из старе сарајевске цркве у нову, ће је по обреду свршено, под началством Високопреосвештеног Митрополита херцеговачког госп. Серафима, опијело, а по том је говорио посмртну и врло значајну ријеч Високопреосвештени Митрополит тузлански господин Мандић. Спровод је пошао из нове српске цркве кроз главну сарајевску улицу до кошевског гробља, ће је учињен спомен. Послје тога, са високим покојником опростио се у име срп. прав. цркв. школ. Општине сарајевске г. Ристо Х. Дамјановић врло прикладним ријечима, и мошти покојникове бисе спуштене у зидану гробницу, да ту почивају, док се црква у Блажују не подигне, у коју ће се, по жељи и завјештају, пренијети смртни остаци Митрополита Николајевића.

Ми овде све подробности при смрти, спроводу и погребу не описујемо, за то, што ће се то све опширно изложити у посмртној споменици, коју Конзисторија намјерава издати, а кашње ће изаћи и биографија овога великог добротвора народног у посебним књигама; с тога само толико напомињемо, да је овом приликом одана достојна пошта Митроноспу Николајевићу са учествовањем Преузвишеног Поглавара земље госп. Барона Апела, свију високих достојанственика града Сарајева, многобројног свештенства, китом одабраних преставника срп. правосл. црквено-школских општина и народа српског, коме се ни тачан број предјелити не може. Ако сам узмемо све овдашње школе у којима срп. правосл. младеж учи, па онда и овдашњу јеврејску школу и њихово Општество, осим разних депутација, друштава и саучесника из народа свију вјероисповијести, онда је тешко то све у јаснијој слици преставити и самим гледаоцима.

Из касније издате „Споменице“ моћи ће се боље разабрати о свему, а сад да на крају додамо и ово:

Вријеме од десет година дана управе Дабро-босанским Епархијом, блаженога митрополита Ђорђа Николајевића, није Бог зна колико дуг период, и, нама се чини као да је то јуче било, да је међу достојнима. *најдостојнији покојни митрополит Николајевић* заузео архијерејску столицу епархије Дабро-босанске. Боже мој, што све човјек не може учинити! За тако кратко вријеме, које броји тек једну деценију, наш упокојени архипастир Николајевић радио је и урадио много. Учинио је толико, што други не може за половицу, а неки ни за читаво једно столеће да учини.

Ако узмемо, на првом мјесту, љубав за вјеру православну и св. нам цркву, Николајевић је ту толиким жаром свога племенитог срца љубио, да смо Га у цркви божијој гледали, не као ријетку појаву, него ли обично као свагдашњег њена посјетиоца и топла у Богу молитвеника. Служба архијерејска код нас до сада не бијаше никаква ријеткост, у чему не само да уживаше Његово толико предано Му свештенство и православно мјештани града Сарајева, него ли и прости тежачки сталез наслађавао се, гледајући свога доброга архипастира, како често приноси бескрвну жртву за здравље, дуг живот и душевно спасење свога народа. — Сумњамо, да ће тијем примјером хтјети, служити други архијереј!

Ако, с друге стране, погледамо труд и рад овога слављенога митроноса „времени“ и „безвремени“, па у томе је Он био највиши примјер архијереја истрајна, тачна и трудољубива, који ни у дубоким својим годинама не бацаше перо и књигу из руку. Њему ревнор примјера и у томе послу тешко је данас наћи!

Посматрамо ли Га као архијереја мудра, опрезна и у свима својим пословима дубоко проникнута, и с те стране митрополит Николајевић бијаше личност, с којом се други мјерити не може!

Узмемо ли у обзир Његову очинску љубав према подручном Му свештенству, то смо у непријед освједочени, да губимо ненакладног пријатеља и најмилостивијег оца, коме је свештенство и на часу смртном, у устима, те моли и преклиње, да га позвани и на даље бране и заступају. —

Гледамо ли Га као добра домаћина, скромна и толико штедљива архијереја, у томе Му премца ваљда нигда ни бити неће!

Узму ли се, најпослије, у рачун његова велика, добротворна и родољубива дјела, у томе Му заиста равна бити не може, јер толико ни један архијереј, ни један добротвор, према својим дохотцима, учинити не може!

Велика, и по свему српском свијету чувена дјела преминулога старца Митрополита Николајевића, као: књижевника, добротвора, највећег поборника цркве православне и патриоте српског, учинила су то, да Га је Његово свештенство, народ Његове богосајеме епархије, па и страни свијет цијенио, поштовао и обожавао, као човјека и личност, која се високо винула изван с фере земаљске. Многа брзојавна и писмена саучешћа и толике депутације црквених општина и свештенства из Босне, Херцеговине и из пријека, које учествоваше величанством спроводу Његовом, ово засвједочава.

Толико обожаваоном и тако ријетком и беспримјерном блажено-упокојеном архипастору и црквеном поглавици нашем, чија се дјела не могу лако кратким потезом пера оцртати, кличемо од срца: Вјчна ти паматъ, оче и владико свети; име ти се у народу твоме спомињало докле траје сунца и мјесеца, а душа Ти почивала међу светим и праведним у блаженом и бесконачном животу!

Слава ти архијереју, добротворе, Србине и највиши пријатељу народа свога! Слава ти сине вјере и имена твога! Слава ти архипастору наш! Слава ти и хвала митроносна главо!

Са висина небесних погледај на стадо и дјецу твоју и моли се за њих пред престолом Творца, да их утјеши, да их уразуми и да им испошље — свога Духа светог, који ће их упутити, да узмогну твојим примјером живити: Бога бојати се родољубиво осјећати, добра дјела творити и власти штовати.

Вјчна паматъ!!

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

СТРУК БОСИЉКА.

на гроб покојног митрополита *Георгија Николајевића*.

Требевићу горо мила

Вилин доме —

Каква чуда твоја горда

Прса ломе.

Те ти цвилити тако горко

Тако вајно —

Те ти јецаш тако тужно

И очајно.

Ко је јунак таком диву

Боле дати,

Ко би мого таког дива

Расплакати.?

*

Не питај ме — ни сам никад

Сузе л'јево —

Но погледај оно доле

Сарајево.

Оно плаче, оно цвили,

Јадикује —

Оно српског добротвора

Сарањује.

Па се од свих страна стичу

Горки ваји —

Те с' од груди моје ломе

Уздисаји.

Жао роду што добротвор

У гроб сађе,

Жао роду, што се таки

Још не нађе.

Он је српској цркви био

Дика права —

Он је школи био други

Свети Сава.

Он је био свако добро —

Ал' што више —

Кад се сама рајска врата

Отворише.

Па да приме свету душу,

Што се сија —

Па да приме нашег дичног

Георгија.

Лело Уничич.

Број 515.

ОКРУЖНИЦА.

Свему православно-српском свештенству Епархије Дабро-босанске.

АЕ. Митрополитска Конзисторија Дабро-босанске Епархије дубоко тронута, с болом у души јавља свему православно-српском свештенству, да је наш опште љубљени архијереј и српски добротвор Ђорђе Николајевић, архијерејског сарајевски, митрополит Дабро-босански, Епископ Далмације и т. д. и т. д. у четвртак 8. фебруара о. г. у 10^{1/2} сати прије подне након дугога и тешког боловања испустио своју племениту душу и преселио се у вјечност.

Саопштавајући ову тужну вијест,

Конзисторија по својој дужности, позива пречасно свештенство, да у напријед при сваком Богослужењу у свима јектенијама спомиње, у мјесто митрополита, патријархово име и то на овај начин: *свѣтѣйшемѣ вселенстѣмѣ патријархѣ нашемѣ Антиимѣ, честнѣмѣ пресвѣтерствѣ и т. д.* На великом входу: *свѣтѣйшаго вселенскаго патријарха нашего Антиима, да поманетѣ Господѣ Богѣ во царствѣи своемѣ, и т. д.*; а последије достојна: *Помани Господи свѣтѣйшаго вселенскаго патријарха нашего Антиима, егоже дарѣи свѣтымѣ твоимѣ церквамѣ въ мирѣ, цѣлѣ и т. д.*

Ово ће трајати све дотле, док се не попуни ова удова Епархија са другим митрополиом, о чему ћете у своје вријеме бити извјештени.

Из конзисторијалне сједнице.

У Сарајеву 10. фебруара 1896.

конзисторијални Архимандрит:

Ђ. Магарашевић.

ЈАВНО ПРЕДАВАЊЕ

држано 29. октобра 1895 на сјелу срп. правосл. цркв. пјевачког друштва „Слоге“ у Сарајеву од госп. **Стеве Калуђерчића**, управитеља — срп. православних народних вјероисповиједних школа.

Поштовани зборе!

Ми Срби морамо велико поштовање одавати: народним зборовима, сјелима и у опће састанцима; јер н. пр. на зборовима је гуелар у пјесмама узносио јунаке и тиме соколио све на јунаштво — а издајничким жигом жигосао је отпаднике и невјернике; на зборовима су се млађи најбоље учили поштовати старије, њих слушати, њихове мудре и искрене савјете примати — и покоравати им се, — та на зборовима су се у нас и државнички послови свршавали — а то све имамо приписати и сјелу и у опће састанцима; с тога: зборовима морамо унеколико и историјску важност дати.

И ми смо се, ево, данас искупили у овако китњастом збору — а славни одбор нашег пјевачког друштва „Слоге“ повјерио ми је, да на овоме збору коју проговорим. — И када ми је тако тешко задаћа повјерена, мислим, да ћу најбоље учинити, ако узмем говорити о нама самима. Само бих молио, да нико од поштованог збора не мисли, да ја некога лично нападам; јер: вријеђати никога не желим, а то с тога, јер знам, да свака уврједа може више штете, него користи донијети. Него, што год будем говорио, односиће се на народ — с намјером том: да поштованом збору предочим наше зле стране — па, у колико је могуће, да их се клонимо.

Желио бих поштованом збору предочити: да ли Срби у Сарајеву напредују или назадују и то: бројно, материјално и морално. — А да бих то предочио, морамо се мало дуље тиме позабавити, како би добили што бољи одговор. —

Да узмем прво ово: да ли ми бројно напредујемо у Сарајеву?

Ко год је за ово неколико година пратио у „Сарајевском Листу“ статистику рађања и умирања у Сарајеву, видио је, да неке вјеро-

исповијести бројно напредују, но на жалост могао је увидјети и то: да код нас Срба православне вјере више мру него што се рађају. Један стари доктор, који још и сада живи, и који већ више од 30 година борави у нашој средини и баш о овоме води рачуна, рекао је у једном друштву: ако Срби православне вјере у Сарајеву и на даље овако бројно стану-опадати, за 80 а најдаље 100 година нестале их. — Ове ријечи, које је о нама казао тај дектор, морају нам задавати бриге — и морамо им велику пажњу поклонити.

Може бити, да ће неко од пошт. збора казати: е па ако је то казао доктор, није он светац ни пророк, да зна шта ће бити. — На овакову примједбу да бих могао одговорити, морам позвати историју у помоћ. Н. пр. у Угарској било је Срба много око Пеште, и то толико, да се близо Пеште смјестила и владичанска столица у Сент-Андреји. Данас око Пеште има врло мало Срба. У многим мјестима постоје и данас српске цркве, красне, величанствене; причају нам: да је ту некада било Срба, који су тако лијеп храм себи за молитву подигли, али у тим мјестима данас има само неколико српских кућа; — тако је н. пр. у Мишколцу, Бечкемету, Рац-Алмашу и т. д. а да не набрајам остала мјеста. Нека нико од поштованог збора не мисли, да су се одатле Срби раселили, то не: Српство је у тим мјестима мало помало изумирло док је спало на неколике куће; — на жалост исти случај, који је, на несрећу, започео у Сарајеву. —

Па знајући ово, дај да видимо, шта је узрок томе и има ли лијека? — Узрока има доста и не знам шта бих прије споменуо? Но ипак, највећма нас бројно затире *пиће: рикије, сагрдан, штира и вина*. Пиће се код нас већ толико укоријенило, да ваљда више већ и не може. — Вратимо се само назад за 30 година,

јер то још сви добро памтимо, па се упитајмо: да ли је прије 30 година било овлико механа, колико их има данас, и да ли је свијет ишао по механама у овликом броју као данас? Добићемо одговор да није. — Но, и оно доба није било као што је данас! Западна култура, која се тако нагло шири по цијелој свијету, затекла је нас овамо неспремне. Са том културом дошле су нам многе добре а на жалост и зле стране, а ове су се брже и лакше рашириле и тиме завеле народ са свога лијепог патријархалног т. ј. породичног живота у назови цивилизовано друштво, које је навикло, да се проводи по механама и каванама правећи од ноћи дан, од дана ноћ а тиме, разумијесе, убијају живот и углед и уједно нерасудно харче оно, што су, не они, него њихови дједови с великом штедњом и муком стекли и сачували. — Нијесу механиције криве што отварају механе! Они су људи: радени, заузети, па гледају шта свијет највише тражи, и према томе свој рад удешавају. Они виде, да се у механама даде добро заслужити, па их с тога и отварају. — И док механе цвјетају дотле код нас опада: поштење, морал, родољубље, вјера, црква, школа, народност и у опће сви лијепи српски обичаји — а опадају с тога, јер такав развратан живот не трпи никакву врлину поред себе. — Јер да није тако, ми Срби, који бројимо око 5000 душа у Сарајеву — да је среће као што није — имали би барем неколике српске књижарнице, имали би љепше и више школе, имали би читаоницу, имали би трговачко и занатлијско удружење — имали би и многе друге корисне установе, од којих нам такође западна култура лијепе примјере даје — али — ми се у томе не угледасмо на западну културу, него примисмо ону другу страну њезину.

Но, повратимо се опет на пиће, па да видимо шта нам оно доноси? Пјан човјек не зна шта чини, те врло лако нешто погријеши и *зашворе* га. Када се отрезни и види, да је у затвору, волио би да је велики новац изгубио, него што је то доживио. Али из те коже никуда. Стид му је отишао сада под ноге, а знате када већ једном оде образ, онда је послјије свеједно. — Пјан човјек н. пр. дође кући; жена јадна, зна да је новац потрошио, жао јој, па проговори, а овај једва дочека и петуче је. — Јадна дјеца, шта гледају? Какве им примјере дају родитељи?

И шта ће бити од те дјеце? ... Сјутри дан немају шта јести, јер је отац све потрошио; — па још ако је зима немају за што ни дрва купити, те тако морају да трпе и глад и зиму — та два највећа непријатеља по здравље човјечије. Та сви ви знате да су дјеца сарошева: и гола и боса, и јадна и жалосна — а то све с тога, што им отац све цопије. Па још ако се деси, да и мати пије, ту је пропадет поготово.

Но молим поштовани збор да ово чује, шта веле научњаци за пиће:

Научењаци доктори, који проучавају живот пијаница доказују ово: она дјеца, којима је отац пијанац: неразвијена су, слабог састава, саката а врло често и сулуда — и дошли су до тога закључка, да је то само с тога, што им је отац пијанац. — Пијанац може изродити дјецу, али да та дјеца неће дуго живити и да могу бити и сваке наказе, ја мислим, да то пошт. збор зна, јер имамо примјера и у Сарајеву — само ја не могу изречно наводити. — Но, научењаци још и ово доказују: пјанство као страст већином прелази с оца на сина — и тако се рађају најгоре пошљедице: да изумре читава кућа — а кућа за кућом, па оде читаво мјесто. —

Већина нас зна и то: да пијанац када се отријезни изломљен је, необичан, осјећа у себинеку ватру и тражи што кисело да то све ублажи — а то је баш најбољи доказ да пиће мало по мало сагорјева тијело и троши — док и човјека нестане —

Пијанац не може дуго живити: догоди се, али ријетко, да доживи доста година, али и то ваља знати: да је тај човјек морао у старија доба почети пити, када је већ стао на човјечију снагу — но и тај, да се није одао пићу, сигурно би дуље живио.

А шта да кажем за младића, који се тек почео развијати и коме у то доба треба највише снаге за развијање а он баш у то доба почне пити. Толиким примјерима посвједочено је, да он не може дуго дајанисати. Неколико година, па је готов. Колико се мајки у црно завило и то само с тога, што јој се син одао пијанству. У пијанству скоро сваки настрада. Н. пр. опије се младић па изађе неутопљен напоље, назебе и почне кашљати — и за годину, двије, готов је; — или: пјана га неко испребија, разболи се и брзо сврши; — или: потуцајући се у пијанству

по најзавученијим мјестима навуче на себе младић најгрозније болести, које му отрују крв, и када се тај послѣје ожени, рађа болешљиву дјецу и наказе — отрује и јадну жену — једном ријечи: цијелу породицу упропасти. — Та то су такови гријеси, од којих сумњам да има још и који већи.

Но, ал' ваљда су данас таква времена, да је код наших младића мода лумповање — и то: ко зна боље лумповати, тај је постигао већу вјештину — *то је јунак данашњег времена*. Не говорим ја ово да наружим нашу омладину; — не, недај Боже, — него ме боли: јер видим наше пропадање; боли ме: јер се ејећам, шта је омладина учинила и велике заслуге стекла у српској историји у најновије доба, када се почео нов књижевни покрет; боли ме, јер знам да је омладину од пријересио: стид, поштење, поштовање старијих и свака врлина; боли ме, јер се наша омладина не наоружава знањем, да се може наћи у данашњем времену; — боли ме, јер то све знам и видим: да се у мјесто врлина у наче омладине укорјењавају пороци, гријеси и страсти. —

У земљи, гдје се води рачуна о напредовању народном оснивају се друштва противу пијанства: тако н. пр. у Енглеској та су друштва већ велике успјехе постигли. Омладино! Теби се обраћам! Одбаци ти прва од себе то велико зло по наш народ — јер на теби свијет остаје — удружуј се, и настојавај, да се то зло искорјени из нашег народа, па ћеш тиме заевједочити, да ти напредак српскога народа на срцу лежи. — Угледај се на омладину српску у Фочи, на њихове чланове пјевачког друштва, који су има већ неколике године, по примјеру образованих Енглеза, установили друштво против сваког пића које опија. — Што би требало да Сарајево предњачи и примјер даје осталима, као што је до сада то бавило — а ми дочекасмо, на жалост, и та времена, да се ми од других учимо. —

— Осим пијанства још убија живот човјечији: хрђава храна, влажан стан и мрачан и нечистоћа

На храну се код нас врло мало пази и ту јако гријешимо: јер испитивањем доказано је н. пр. да неко, ако је и слабијег састава, а ако се добро храни, може се у здрављу опоравити и добро окријепити. Нама нијесу нужна ризличите врсте јела на један пут да једемо, али је нужно једно јело, које добро храни; јер тијело човје-

чије радом троши се непрестано, и баш оно, што се истроши, јелом се надокнади; — сада: ако јело није добро, не може се оно надокнадити што је у раду истрошено — и тијело мора слабити. — При јелу и пићу опет моримо јако пазити да будемо умјерени, јер од неумјерености многи страда и главом плати. Особито у болести мора болесник пазити да што мање једе, јер ће тако прије оздравити, једино млијеко и чиста чорба, што му се може дати; а код нас је баш на против. Код нас, мисле, ако болесник једе тим прије ће се снаге дочепати; с тога му доносе понуде, а болесник често узме и поједе те бива, да му то буде и узрок смрти. И већ из овога може поштовани збор увидјети, да и јелу морамо већу пажњу обратити, ако хоћемо да бројно боље напредујемо.

Наш је народ и много сујевјеран, а тога сујевјерја има и у болести те нам и то много доприноси, да нас нестане. Н. пр. ако се разболи неће да зове доктора, него: чвара, врача, баје и све друго чини, само неће доктора. Чварајући и врачајући болест се све више рашири, и када освоји, онда тек зове доктора — али — онда је већ касно. То је тако исто, као када сељак касно засије њиве, а сунце већ припекло, суша завладала те усјеве спари — пропустио је право вријеме, с тога се не може надати богатој жетви. — Или и ово се догађа: неко је на смрт болестан, а пост је. Доктор му наређује да једе млијека, а он, да се не би огријешо, неће млијека, него пости, па се још више разболи. Наша света мати православна црква од нас такове жртве не захтјева; јер се живота тиче. — Утаковим приликама и сваки свештеник би казао да му је слободно пити млијека а да се и опет не огријешо. Оба сва случаја можемо убројати у сујевјерја народна, који шкоде бројном напредку нашем. —

Нашем бројном напредовању много шкоде и хрђави станови. — Чист ваздух је најнужнији за тјелесни напредак; а у хрђавом стану не може бити чист ваздух. Већина станова, гдје наш народ живи, тако су хрђави, да у њих не улови довољно свјетлости; ниски су и влажни; — с тога убијају здравље човјечије. — А погледајте сељака, који ради тешке послове, и макар да има хрђав стан, али скоро по цијели дан је по пољу ичистом ваздуху, те баш и с тога је крјепак и лице му се свијетли — а дјеца су им у повоју доста

блиједа, а то је с тога јер су по цијели дан у оним ниским собицама, и тек им се онда дијете оснажи, када прохода и трче по пољу. — А сада послје овога што смо видјели, погледајмо варошанина, који има хрђав стан, а поред тога ваздух по улицама такав је, да увијек гута прашину, покварен и нечист ваздух, па ћете видјети како је блијед и одмах ће те се увјерити, од какове је користи чист ваздух по човјечије здравље. — Па јесте ли посматрали љети оно цвијеће, које сунце по цијели дан обасјава, како цвјета и мирије распростире, а на против оно, које стоји увијек у хладу, и сунце га никада не обасјава, како никако не може да процвјета; — ако сте то посматрали, одмах ће те се увјерити: да и сунчана свјетлост много утиче на развиће цијеле природе па и на развитак човјечији. — А видјесте ли, како се мем захвата на ствари, које у мемли соби стоје, — исто тако тај мем постепено подгриза и нарушава здравље оних, који у таквим собама станују. — Ако, дакле, хоћемо да будемо здравији и чилији, а ми морамо што већу пажњу обратити да нам себе буду што веће, јер ће ту и ваздух бити чистији; да прозори буду што већи и сунцу окренути, јер ће тако у себе и сунчана свјетлост улазити; — а нарочито морамо пазити, да куће не буду влажне, јер влага највише шкоди малој дјечи, и врло лако добију у влажном стану болести најгоре.

Но ако би ми све ове угодности имали а на чистоћу не би пазили, све би нам узалуд било. — Чистоћа је половина здравља — а баш на чистоћу тјелесну код нас се врло мало пазе. — Код нас наш народ овако мисли о купању: да се човјек треба да окупа када се роди и када умре — и више јок — јер народ држи да смо чисти. Ови назори су у народу овладали: јер ја сам у школи виђао гдје дијете дође неочешљано, неумивено, а поред тога још издрто и масно, — пексиново. То је једна велика мана у нашем народу и много шкоди здрављу. А да чистоћа доиста потпомаже здравље, за примјер ћу навести војника. Код војске се јако пазе на чистоћу, па макар да немају меких душека ни осталих угодности — али имају велику чистоћу, и баш због тога видите их како су здрави, да их се не можемо довољно нагледати; с тога би и ми наше тијело требали што чешће прати

и чистити, па би одмах у здрављу напредовали. —

Но нашем бројном опадању много доприноси и то, што се наши младићи слабо жене. Код нас су свадбе сада већ постале ријетке. — У години неколике, па ту је све. — А имамо Богу хвала и младића за женидбу и дјевојака за удају. Па ко је крив? младићи или дјевојке? Ја мислим и једни и други:

Младићи су се дали на уживања свакојака и проводива и лумповања па не налазе потребу женидбе. — Али, ако ћемо положај праведно оцјењивати: и тешко им се данас оженити јер — хоћемо ли право говорити: наше су дјевојке доста луксузне без разљке или биле од богатије или сиромашније сталежа. Данас код наших сиромашнијих дјевојака само што су димије за разлику од осталих а друго је све по најновијој моди. Младић и ако се намислио женити, не смије; јер зна: да жени треба и љетња и прољетна и јесења и зимска хаљина, шешир, — па башка хаљина за визите, па модерне рукавице; — јер и пр. данас наше женске имају код куће још читаве лијепе рукавице, али жена неће да их обуче, јер нијесу бијеле — које су у моди — па и ако има друге не ће их обући јер није у моди. — И да кратко кажем ми смо у моди почели мајмунисати; јер свако мисли да одијело чини човјека, па мисли ако буде лијепо одијело одмах ће бити: и лијеп, и изображен, угледан и уважан човјек. Да бих поштованом збору доказао да одијело не чини човјека, позивам се на красни примјер, што нам га остави Њезино Царско Височанство, удова престолонашљеднице Стефанија, када је била у Сарајеву и скоро за цијело вријеме ходала је по Сарајеву: у читли хаљинама. — А наше госпође, ако не купе за хаљину штоф од 3 фор. метар, онда неће квзати ни да је купила и поновила се. — И вјерујте, да бих ја још пуно могао набројати, шта се све хоће данас од мужа — али — знајући, да сам и овим доста казао, нећу даље да наводим; — по ипак закључак изводим: да се у таквим приликама тешко оженити. А гдје се свијет не жени и не удаје, ту не може бити ни бројног напредка. — Е па сада се пита, шта да чинимо? Ваља да друкчији живот окрену и младићи и дјевојке, не овакав као што мало прије рекох, па ћемо одмах видјети, више нових домова гдје се осни-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

вају — а гдје се кућа кући, ту и број душа расте — ту добија народ. —

И још бих могао наводити примјера, одкле би могли увидјети шта нам смета, те бројно не можемо напредовати, — али то би далеко одвело; — но, ако и на ово успазимо, те не будемо више чинили — ми ћемо почети бројно напредовати и не требамо се бојати за будућност. А на против, ако овако и на даље устраје — не дај Боже — али последице сто година спомињаће се да је некада било Срба Сарајлија. —

— Но ми у Сарајеву не опадамо само бројно него и материјално. Многе куће у Сарајеву, које су некада добро стајале, данас лоше стоје. Наравно, ми сви добро знамо, да је јангија многе упропастила, али осим јангије биће и других узрока. — Ако бих ја те све узроке наводио, знам, да би многи тумачио као неко вријећање — па да ми не би то рекли, ја ћу скратити и само ово рећи:

Многи Србин у Сарајеву не води рачуна о ономе што заслужи ни о ономе што изда, па да према заслуги удеси издавање — него троши без рачуна; па када се види у злу, још ни онда неће да сведе своје издатке на најмање, него се још и онда држи; јер су му стари од племићке крви, па ваља племство одржати. Племство код Срба нема смисла; него ако хоћемо да материјално напредујемо а ми се простиримо онлико, колико је јорган дугачак, па ћемо одмах боље стајати, него што данас стојимо. —

Нашем материјалном пропадању много шкоди и то: што се младићи стиде радити. Н. пр. младић из боље куће стиди се ићи на какав лијеп занат а не зна, да је занат златан; а науке му не иду, а новаца нема толико, да може створити по времену трговину — па онда неће ништа да ради — а баш данас су такове прилике да се може и радити и заслужити. Погледајмо друге народности у Сарајеву, како раде и на свему заслужују — а наши се стиде, велећи: није ми то ни бабо радио; — и на то ослањајући се све ће нам се мало по мало из руку узети: све радње и послове заузеће други. Други ће се материјално помоћи а ми ћемо и у томе погледу назадовати. Томе материјалном нашем назадовању није нико други крив, него ми сами. —

Истина! сви нијесу таки. Има их ваљаних вриједних, радених, који траже рада, но код

нас Срба Саријлија је опет та мана: да ми код нашега не волимо назарити; ми с нашим не волимо радити; ми нашем не дамо зарадити, извињавајући се да то све у туђина има и боље и јефтиније. — Ја то не побијам, може бити; али, хоћемо ли ми да подигнемо народну радиност, трговину и индустрију, ми морамо нашим људима за неко вријеме макар и мало више плаћати, и на руку им ићи, само да своје људе потпомогнемо. То од нас захтјева радољубље и народност. Жртве се траже у томе случају. —

И сада би дошло најосјетљивије питање: да ли морално напредујемо или назадујемо? Али, и сам увиђам, да бих ту ударио у најосјетљивије живце и код мушких и код женских; с тога ћу о томе врло мало говорити. Доста је ако кажем: да смо и у томе погледу исто као и у ономе што сам прије говорио. Жива је рана код нас и у нашем моралном животу и треба јој обратити пажњу да је за времена излијечило; јер ако и у поштењу пропаднемо — онда смо у свему пропали. Данас су карактери ријетки. Материјализам овладао је нама и све нас више стеже. Да су нам и наши стари за новцем, на непоштен начин, толико грамзили, не би нам се знало ни за име, ни за вјеру.

А шта да кажем за вјерност између мужа и жене? . . . И она опаде . . . Али доста . . . Даље нећу. . .

И поред толиких зала, које сам набројао имамо још једно велико зло, које много шкоди нашем не само моралном него и материјалном напретку. —

Браћо! Међу нама нема слоге; а гдје нема слоге, нема ни божјег благослова. — Пчела је баш мала животињца, али нам тим љепши примјер даје шта може сложан и заједнички рад учинити и какове користи донијети. — Код нас су се личне ствари пренијеле и на опће народне, па и опће ствари не могу онако напредовати, како би требало. Има међу нама људи, који због некога, мрзе и на опће ствари. — Браћо! Ако овим путем и на даље пођемо, вјерујте да ће нас наши унуци проклињати; јер имадосмо и не очувасмо. — Ако већ у личним стварима не можемо се сложити а оно се бар сложимо у народним пословима и та слога донијеће последице слогу и у личним стварима. — А потјерамо ли

и даље овако, остаћемо осамљени као прут. А један прут је врло слаб, лако га је сломити, но када је у снопу — не може га ни много већа сила уништити. — Та сиюгом расту мале ствари, а неслога све поквари. —

Поштовани зборе!

Позабавио сам вас мало дуље, него што сте можда мислили, али вјерујте, мање нијесам могао казати.

Молим поштовани збор, да ове моје ријечи искрено прими, као што сам их у најбољој нам-

јери изговорио. — Радовао бих се, ако би и једно зрнце пало на плодну њиву и уродило жељеним плодом. —

Ја рекох; а на поштованом збору а особито на омладини је да покаже, како је вољна правим путем поћи. На млађима свијет остаје, па с тога је омладина и позвата да стресе мане, а врлинама да се украси и да свијетла образа испрати деветнаести, а дочека двадесети вијек. — Омладино, поведи коло боље српске народне будућности!

РЕЛИГИОЗНО-МОРАЛНИ ЛИСТИЋИ.

Бога не превари.

Бог је већи од срца нашега и зна све (1. Јов. 3. 20) Очи су његове небројане, душа свјетлије од сунца (Сир. 23, 27), он је на сваком мјесту, гледајући зле и добре (Притче: 15, 6). Ошкривен је иако пред њим, ништа има покривача погубни (Јов. 26, 6). Чини се, као да нема никога, ко неби тога знао. И јели могуће, да би се човек тако заборавио, да би могао помислити — да превари Господа Бога — Срцевједца? А у истину бива, да и до тога лако може доћи лукава савјест грјешника. . . . На самим првим страницама старог завјета у књизи постања читамо: *Кајин принесе Господу принос од рода земаљскога; а и Авељ његов принесе од ирвина стада својега и од његове прешилине. И Господ погледа на Авеља и на његов принос, а на Кајина и на његов принос не погледа (Пост. 4. 3—5).* — Пита се: зашто је Бог жртву Авељеву примио, а жртву Кајинову одбацио? Зато, одговарају тумачи св. писма, што је Авељ заклао своју жртву са скрушеним срцем и вјером у будућега Искупитеља, а Кајин је спремно своје плодове за жртву неображљиво, без побожности. Авељ је примио жртву од првенца својега стада, а Каин — што

је имао најлошије од плодова земаљских, — што му не бијаше тако жао дати другима; а исто је имао најбољега, то је задржао за себе. Несретник! Он мишљаше преварити Господа Бога, мишљаше, као што мисле и многи слични њему грјешници: *неће видјети Господ, и неће дознасти Бог (По. 93. 7),* — али је преварио самога себе, и за ту његову дрскост одбацио га је Господ. — У Новом Завјету приповиједа се у првим главама књиге Дјела светијех апостола, да су многи своју течевину и имање продавали и доносили новце и метали пред ноге апостолима, жртвујући их у корист оне браће, која у свем оскудјеваше. Зна се, да су то чинили вијерни из љубави, и нико их није примораво, да тако поступају; али се нашло људи, који не хтједоше заостати иза других у том светом дјелу, а уједно им жао бијаше предати све, што би примили за продано имање. Неки Ананија са женом својом Сапфиром, продаде њиву, затаји један дио од новаца са знањем жене своје, а остало донесе и метну апостолима пред ноге. Но св. Петар рече Ананији: „зашто напуни сотана срце твоје да слажеш Духу св. и сакријеш од новаца што узе за њиву?

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Кад је била у тебе, не бјеше ли твоја? Ти си могао спокојно располагати са својим имањем, нико те није силио да га продајеш и дволичиш пред Богом: зашто си дакле такову ствар метнуо у срце своје? Људима нијеси слагло него Богу!¹⁴ Кад чу Ананија ријечи ове, паде и издахну. Сви се препадоше: момци изнијеше тијело његово и закопаше. А око три сата уђе и жена његова, незнајући, шта се збило. Апостол Петар запита је: „кажи ми, јесте ли за толико продали њиву?“ А она рече: „да, за толико“. Тада јој Петар рече: „зашто се договористе да искушате Духа Господњег? Ево улазе на врата они, који твога мужа закопаше, па ће и тебе изнијети“. На једвапут она паде пред ногама његовијем и издахну. Момци ушавши нађоше је мртву и изнесоше је, и закопаше код мужа њезина. „Велики страх уђе у сву цркву“, завршује своје излагање јеванђелист Лука, „и у све који чуше ово.“ Страх обузима душу и сада, кад читате овај догађај, браћо моја. Но ту се намеће питање: да ли је само Кајин, — да ли само Ананија и Сапфира мислише преварити Господа Бога? Не догађа ли се и међу нама штогод, што је томе слично? Ево, на примјер, освануо је празник Господњи; звоно зове православне у цркву Божију; и тебе зове тамо савјест твоја; но теби је тамо досадно — ти нарочито закашњаваш код куће, како би дошао у цркву у пола литургије, а каткад још и касније, само да послѣ можеш рећи самоме себи: ја сам испунио дужност своју хришћанску, био сам данас на литургији, и тијем умирим савјест своју . . . Пријатељу мој! Кога ти хоћеш том лицемјерном молитвом да обманеш? Од кога ти крадеш часове молитвене? Знај, да Бога не можеш преварити; Он

је давно изрекао праведни суд свој за такове лијене богомољце: „*Ови људи приближују се к мени устима својијем, и уснама поштују ме; а срце њихово да тек стоји од мене; но залуду ме поштују!* (Мат. 15. 8). — Или; ево се ти молиш молитвом, коју нам даде сам Господ: ти молиш да ти се опросте грјеси, ти говориш: *и опрости нам дугове наше као и ми што опраштамо дужницима својијем.* . . . Но опрашташ ли ти дужницима својијем? Говориш ли истину? Та Бога не превари, он познаје и ако твоје срце боље од тебе, се тамо, у твојем срцу, крије какво недобро чувство према ближњему, — то неочекуј опрштења од Господа, јер су ријечи Његове истините: „*ако не опраштате људима грјехе њиховијех, ни отац ваш неће опростити вама грјехе вашијех!* Мат: 6, 14–25). — И колико таквијех случајева можемо навести из нашега живота! Нема дана, кад неби пред Господом Богом лукави били! А догађа се, браћо моја, да човјек живи цио живот тако, као да хоће преварити Господа Бога. Ствар је у томе, да сваки грјешник има свога идола, којему служи свом душом својом. Тај је идол његова страст, његов грјех, којег је јако заволио. Један је свим срцем прионуо за лакомост, други за — пожуду, трећи опет нема мјере у своме славохлепљу . . . Но сваки има савјест, тог судију неумитног; савјест говори грјешнику: Бог ће тебе строго казнити за твоју лакомост, за тјелесне грјехе, за прекомјерно славохлепље . . . Страшно ће бити грјешној души слушати те пријекоре и изобличавања, а међу тијем неће да прекине са својим грјешним навикама . . . И сад почиње човјек претварати се, не би ли како год умирио своју узнемирену савјест. Тврдици је жао удијелити просијаку најмању потпору; а заборавља јадник на ону ериеску пјесмицу:

„Крајцара је мален дарак
„Ал' велика задужбина:“

само због стида од других купи он по коју свјежицу у цркви Божијој; али зато мисли, да ће угодити Господу Богу строгим постом и поклоњима, непрестанима молитвама. . . . Пријатељу мој! Добро је дјело — и пост и молитва; али ако ти у исто вријеме немилосрдно гониш од себе просјака, ако је теби тешко дати ма најмањи прилог на пољепшање цркве Божије, или на друго које добро дјело, — бадава се трудиш: Бога не превари, такима постницима давно је он рекао: *„немојте постити као данас да се чује глас ваш. Таки пост нијесам ја пзбрао ниши да свијаш главу своју као сита и да штереш пода се к штереш и пепео, јер то није пост угодан Господу (Иса: 58, 4—5.)* Други, напротив, ништа не жали ради биједних, жртвује много на цркве, манастире, убожнице; али је сам несретан — страда од расипности, или је свом душном одав тјелесним гријесима, и не помишља на то, како да се растане с тима грјешним насладама. . . . Пријатељу мој, брате мој! Зар ти мислиш купити себи милост Божију својим добротворствима исто онако, као што купују милост човјечију — богатим даровима и приносима? Нема сумње, да милостиња чисти грјехе (Приче 15, 27), но само онда, кад грјешник одбацује и мрзи те грјехе; најбоља је жртва Богу — *дух скрушен, срце скрушено; и поништено; а ти дајеш Богу то, што је теби најмилије, — помисли, кога ти тијем обмањујеш? Та Бога не превари: рекао је још стари мудрац, не реци: Бог ће погледати на множинцу мојих дарова, и мој ће принос примити Бог вишњи (Сир. 7, 9);* па и сам он, срцевједац, говори: *„Што ће ми мноштво жртвава вишњи? . . . з то додијаше ми гријеси ваши! . . . (Иса. 1, 11. 14).* — Зажали на себе, напусти, одбаци, раскрети се сасви-

јем са гријесима својима, па ће твоја жртва бити Богу угодна као тамјан кадиони. —

Говорили се за такe добротворе, који чине добро ради земаљских угодности, ради славе људске, — кога желе они преварити? Није њихово добротворство по духу Христову, оно је — свјетско, земаљско, и овдје, на замљи, ови добротвори примају плату своју! Но доста је о туђим гријесима говорено. Сви смо ми грјешници и све нас зове Бог к покајању, зове нас сваки дан и час, а ми увијек одговарамо: *сјутра ћу се покајати, сјутра ћу почети живјети по божијој вољи. . . .* Кога ми мислимо преварити тијем „сјутра“? — Не крадемо ли дане живота нашега, као што су крали злато Ананија и Сапфира? Живот наш мора скроз припадати Богу, а ми — младост трошимо на грјешне насладе, мужевност пролази у сујети свјетској, а старост . . . је ли у нашој власти та старост? Ко нам ју је обећао? Па кад би она и била у нашој власти: није ли грјешно истрешити сав живот једино на грјехе, а Богу оставити болезљиву старост? То би значило принијети Богу на жртву хромо, слијепо, кржљаво, створење! Неће ли то бити Кајинова жртва, браћо моја? Бога не превари, и зар је чудо, ако нам Он у гњеву свом не да да видимо своје старости, и умремо у гријесима својим. . . .

II.

Ко Бога љуби, тога Бог не забораваља.

Што тужите, браћо моја? Зашто сте тако емућени? Уздајте се на Господа, јер је у св. Писму речено: *прогледај те на плодове дрвета и видићеш: ко вјерова Господу зар се пошидио? Ко је вјеровао ријечи Господњој па се преварио? Нисам ли ја, говори Господ, нисам ли ја давалац сваке хране?*

Не изводим ли ја плодове из земље и пуним житнице? Нисам ли ја хранитељ цијелога свијета, хранитељ цијеле васељене који отварам добру руку своју у zgodно вријеме, насићавајући љубављу све што је створено“. — Тако је негда преподобни Сергије тјешно тужну браћу своју, кад је у његовој обитељи нестало свагдашега хљеба, и неки од браће не окуси хљеба два дана, а сам је он постио три-четири дана. „Браћо моја, говораше он, чујте, што вели Господ у св. јеванђељу: „*погледајте на птице небеске како не сију, ниши жњу, ниши сабирају у житнице, па отац ваш небески храни их; — нијесте ли ви много прешеднији од њих?* (Мат. 6. 26). Стрпимо се мало, Бог ће дати, па ће минути невоља — дочекаћемо радост; обично бива, да радост долази иза жалости: *вечером, вели се, долази плач а јутром радости* (Пс. 29. 5). Ја грјешник вјерујем, да Бог неће оставити овога мјеста и оне, који у њему живе.“ — И заиста, Бог је чудним начином оправдао вјеру својега угодника: још док је био с браћом у разговору, неко закуца силно на манастирска врата; вратар провири кроз оканце и видје — да је неко довезао пуна кола хљеба. Будући сâм гладан, од радости не отвори врата већ отрча к преподобному. -- „Оче“ говораше он: „довежено је много хљеба, благовести да се прими. Ето, по твојим светим молитвама, стоје пред врати“. —

„Отвори“ им нека уђу,“ рече Игуман. —

Манастирска се врата отворише, и увезе се неколико кола, пуних печена хљеба, рибе и других јествина за монашки сто. Сви слављаху милосрђе Божије, а преподобни Сергије весело рече: „ето, сада ви, нахраните хранитеље ваше, зовите их да с нама заједно обједују, угостите

их и подворите, како се пристоји. — И одмах даде звонити и запобједи да сви иду у цркву, гдје одслужи службу благодарности Господу Богу, који воли и храни слуге своје, и истом послѣје тога благослови браћу, да сједну за опћу трпезу. Сви посједаше, а сам игуман стаде дијелити браћи довежени хљеб. Он бијаше топао и мекан, као да је истом печен, а необично сладак, као да је умијешен с маслом, медом или каквом другом мирисавом биљком. За трпезом запита преподобни: „а гдје су наши добротинитељи?“

Но нико му немогаше одговорити на то питање, већ само један у другога погледаше. — „Зар вам нисам рекао“ настави игуман, „да их за трпезу зовете? Зашто их нема овдје?“ — „По твојој заповиједи ми смо их звали, оче, одговорише иноци: шта више питасмо их, ко је све то послао? Но они нам само одговорише, да је један хришћанин, богат човек, све то послао из далека, да се теби преда, а захвалише се на трпези говорећи, да имаду јој једну поруку, коју неизоставно извршити морају, па да морају одмах на пут.“ — Можемо си представити опће чуђење, кад дознадоше, да су хљебови довежени издалека, а међу тијем бијашу тако топли, као да су тек из пећи извађени. — „Видите сад сами“, рече преподобни игуман „да Господ не оставља овога мјеста ни слугу својих. Онај, који је четрдесет година хранио у пустињи непокорне и незахвалне Израилћане, шаљући им ману с неба, зар није моћан да прехрани и нас, који њему радимо? Или је његово свемогућство и доброта исцрпљена сада, па је престао промишљавати о својим створењима? Не браћо, као што је у древна времена, тако је и сада — он један и исти преблаг и Бог увијек готов, да нам даде све, што

је за живот потребно.“ — Ова лекција силно је дјеловала на малодушне и од тада није се чуло роптања у сличним случајевима; а међу тијем, приповиједа блажени Епифаније, ученик преподобнога Сергија, ради веће вјере у промисао Божји, непознати добротвори шиљаху браћи довољно хране и други и трећи дан. Тако је Господ оправдао паду свога изабраника у његов божанствени промисао. —

Ево и други примјер, но не из живота древних светих мужева, него из живота скоро сувременога нам подвижника блаженога старца оца Архимандрита Мојсеја. — Примјер овај очигледно доказује истину ријечи преподобнога оца нашега Сергија, да је Господ наш — један и исти преблаг Бог, који је увијек готов да нам даде све, за живот потребно, само ако живимо по Божијој вољи.

„Бијаше гладна година — тако приповиједа један од ученика О. Мојсеја. У обитељи бијаше доста браће. Нестаде нам хљеба, посљедњу шаку брашна утросисмо. Главни трошак бијаше за раднике и сиромашну браћу. — Једном копам ја у врту и видим; иде читаоц низ кола. Бијаше их око петнаест, а на сваким колима по три вреће, свака од девет пудова. Поред нас иде пут даље. Ја мишљах, товари ће даље, само кочијаш не знају пута, па стали код манастира. Ја притрчах к њима и запитах: „шта желе? куда води овај пут?“ — Не, веле, ми смо дошли само доведе. — „А што, рекох, имате ли товарно писмо?“ „Имамо. одговорише, и товарно писмо а и једно за господина настојатеља.“

„А од кога?“ — „Не смијемо,“ рекоше, „казивати, него смо само послани.“ —

Одведох најстаријега кочијаша покојному оцу Мојсеју у ћелију. Кочијаш му даде писмо, а покојник, како га прочита,

прекрсти се пред иконом а низ образе му полетише сузе. . . . Вјерујем, говораше старац, Господе, да ниси ради мене недостојнога, већ ради ове сиротиње погледао с висине на слугу твога“ . . . А шта је било? Један робротвор, желећи сакрити своје име, послао је ове товари обитељи на дар. А у нас је онда така невоља била да не бијаше ни хљеба ни новаца . . .

Велика се показа милост Господња према нама грјешницима и кроз слугу Божијега.“ . . .

А данас ништа друго и не чујеш већ само: „Како ћу живјети! Чиме ћу породицу прехранити? Како дјецу васпитати?“ — Ево о чему сви мисле, зашто се сви брину и старају. И без обзира на те бриге, на та старања, људи се туже на тежак живот, на сиротињу, као да их је Господ заиста заборавио, и нико скоро није задовољан са својом судбином; и од хиљаде једва ћеш наћи једнога сретника. . . . Од куда то, браћо моја? Отуда што ми нећемо да слушамо заповиједи Господњих. Он вели; *ишшшше најирије царства Божијег и правде његове, и ово све* — све, што је нужно за ваш земаљски живот — *додаће вам се*“ (Мат. 6. 33). А ми нећемо ни да мислимо о царству Божијем и правди његовој, не слушамо свога Господа, па и он не слуша нашијех молитава. А и то још треба рећи; молимо ли се ми? Просимо ли од њега хљеба свагдашњега? Не уздамо ли се више у своје силе, у свој разум, него на Господа Бога? Па зашто би Господ Бог и показивао према нама грјешнима свој нарочити промисао? Већ је и то велика његова милост према нама грјешнима, што нас не сатира са безаконјима нашим, што не пазећи на наше грјехе, увијек нам даје што је потребно, — та ми немамо ништа свога, све је

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Божије, премда се ми, слијепци, хвалимо, да све сами својим трудом прибављамо себи, што нам је за живот нужно . . . Не, љубезни, ма како да смо сујетни, ма како да се бринемо, треба једнога да се сјетимо, да без Бога — ни до прага, да без Божијега благослова не ће бити никаква успјеха ни у чем. А благослов Божији даје се само ономе, који врши заповиједи Божије: желиш ли имати у свему добар успјех? — Живи по Божјој вољи, служи Богу свом душом, и Бог те неће заборавити. Труди се за породицу, за дјецу, али се највише старај, да испуниш заповиједи Божије: помози, чиме можеш, ближњему, сјећај се празника Божијих, љуби цркву Божију, чувај срце своје од злобе и зависти, од сваке грјешне нечистоће, чувај савјест своју од сваке неправде, и Бог ће помоћи теби у нужди твојој. И злочести господар не ће допустити да гладује његов раденик: а зар Бог милостиви, Отац небесни, да остави тебе без хљеба насušнога? Иштите, вели Господ, царства Божијега, а ово све додаће вам се. Ко би се усудио посумњати у ријечи његове? Ко би се осмјелио помислити, да ће нас он преварити? . . . Вјерујемо, вјерујемо, Господе, ријечи Твојој: помози нашој невјери. . . .

III.

Храм Божији — извор је благослова Божијега.

Није у стању човјек да опише оно душевно расположење православнога хришћанина, који враћајући се у недјељне и празничне дане из цркве Божије, доноси нафору онима, који због неког узрока не могуше тога дана походити цркве своје. Миром и радошћу испуњено је његово срце, а од препуна срца говоре и уста да он жели са својим најближима поди

јелити чувства радости своје. То благодатно чувство остаје на дуго у срцу његову; оно му обнавља душу његову, освјежује и укрепљује силе, уморене свагдањим пословима; свјеж излази он другога дана на нови посао, и Бог благосиља добрим успјехом његов рад.

— „А зашто ти ниси био данас на служби Божијој?“ питају добри људи другога хришћанина, који кад кад по цијеле мјесеце не завири у цркву Божију, — „Та, како да кажем?“ одговара он: „Немам времена — посао неда, — та ја се и код куће молим, Бог ће опротити он не тражи“ . . . И он ради не пазећи на празнике, ради, као најамник, па ипак ни у чем нема напретка: на његову послу не види се Божијега благослова. А колико је таквих, који нити у цркву иду, нити код куће раде или, што је још горе: људи иду у храм Божији, а они — у крчму! Може ли на њихов труд сићи благослов Божији?

„Иштите, рекао је Спаситељ, најприје царства Божијега и правде његове, и ово ће вам се све дати.“ (Мат. 6. 33). Испуните најприје заповијед Божију, поштујте празник Божији молитвом у храму Божијем, а оставите тога дана сваку бригу земаљску: тај дан није ваш, но Божији, — Богу га и дајте. Бог зна ваше нужде, ваша земаљска дјела и бриге, и вјерујте: Он ће вас благословити добрим успјехом у дјелима вашима за то, што испуњавате његове заповиједи. У „прологу“ (9 јула) има ова приповијетчица: „била два сусједа — оба кројачи; један имађаше много дјеце па отац и мати — стари, и он без нужде икакве храњаше цијелу породицу своју занатом својим, идући уз то свакога дана и у цркву. Сусјед његов бијаше вјештији у послу и радио је неуморно, па и по

недјељама, а у цркву није никад ни завирио, па ипак ни сама себе није могао хљебом хранити. Стаде он завидити своје сусједу, па ће му једном срдито рећи; „а како то у тебе све напредује? Ја радим више од тебе, а живим као слијенац“ . . . Овај му одговори: „ја идем сваки дан у цркву, и сваки пут нађем на путу по златник, па тако мало по мало обогатих се. Хоћеш ли — ја ћу доћи по тебе, па што нађемо — да дијелимо?“ Сусјед радо пристаде, и стаде полазити с њим у цркву. И Бог га благослови, зато, и он се брзо обогати. Онда му рече богати сусјед: „видиш ли брате, како је корисно у цркву ићи? Но вјеруј ми, да ја никада никаква златника нисам на путу нашао, већ сам ишао у храм Божији просто зато, што је сам Бог обећао: иштите најприје царства небеснога, а све остало даће вам се. Сам си се увјерио, — ја нисам слагао: и тебе је Бог наградио за твоју љубав према храму Божијем.“

„Дома се молим,“ велиш ти.

А знаш ли брате, да једно „Господи помилуј,“ отпојано у цркви са вјернима, вриједи више од стотине поклона твоје домаће молитве? Црква је одредила да се на празнике полази храм Божији, и она се мора слушати, а не мудровати по својој глави: „дома се молим.“ А треба још и ово казати: говориш ли ти истину, да се молиш? „Невиђено, нечувено, и само се по себи не слаже, да онај, ко зна љубити, призивати, и благосиљати Га у храму Његову, у заједници вијерних и Светитеља његових, кад је то могуће и добро. Давид је свагда видио Господа пред собом (Пс. 15. 8), па је без сумње свагда и свуда Га славио и молио му се; али за то није бјежао од храма његова, већ на против, кад је само могао, трчао је у храм с усхићењем; „обрадовах се кад

ми рекоше, хајдемо у дом Господњи) (Пс. 121. 1).“

„Господ не тражи,“ велиш ти. А знаш ли ти, чије ријечи понављаш? Га то су ријечи овога безбожника, о коме говори цар Давид у Псалму 9., *зашто безбожник разгневи Бога? јер рече у срцу свом: не тражи,* (Пс. 9. 33). Но што вели на ово божанствени Давид: — *Сатри, Господе, мишицу безбожноме и зломе: да се тражи и не нађе безбожност његова* (ст. 25). — дакле, сатри, да се по том тражи и не нађе безбожност његова! — „Не тражи“ говориш ти. Но знаш ли, да ће баш за ту твоју небригу за то, што ти прикриваш своју лијеност, тобож' надом на милосрђе Божије, Бог и тражити од тебе, и строго тражи гријех твоје небрежљивости к храму Божијем, к служби црквеној! Послушај, што ми је приповиједао један побожан војник о неком трговцу, свом врло добром пријатељу. — Био је то човјек добар, радо је давао и пошљедњи новчић сиромашу. Но није волио ићи у цркву, премда је био врло побожан човјек. — Свеједно је — тако премишљаше он, а молио се код куће, а у цркви, — Бог је једао и посвуда, за вријеме службе забавићу се чиме год, а у вече пред спавањем помолићу се мало подуже.“ И догађало се, да он оде за вријеме службе — љети у поље, да прегледа усјеве и шеницу, а зими код куће ради којешта. Једанпут, лицем у очи Петровдана, пође он у поље, а већ су били одзвонили на свеноћно бденије. Вече је било дивно; али се на једанпут подиже силна бура, туча с кишом поче пљуштати, муње сијевати, а гром грома стизати, док један не удари два корака далеко од трговца . . . Овога пута сачувао га је сам Бог; он остаде неповријеђен. Једанпут опет за вријеме литургије на сами Крстовдан оде он у башту да проведе вријеме

у вили, и тек је затворио за собом врата, али се иза њега сруши цијело предсобље. . . . И ту га Господ спасе; но он се не опамети нити стаде полазити цркве, већ као и прије бјегаше од ње, премда га је пријатељ одговарао да тога не чини. Дође празник св. Тројице. Он бијаше у граду, гдје је узео своју приштедњу из једне банке, да је пренесе у другу. Зазвонише на бденије, а трговац науми да иде кући својој. Знаници његови задржавали га говорећи: „куда ћеш?“ сјутра је велики празник, пођимо у цркву, помолимо се Богу, па онда куд који.“ Но он и не слуша: „код куће,“ вели, „помолићу се Богу, а по хладовини је лакше путовати.“ — И оде. Иде и поји прквене пјесме. Међу тијем небо се наоблачи, киша поче падати, смрче се као у рогу. Зађе он у шуму, — на једанпут му неко ухвати коња за узду и дрекну; „стој!“ Од страха проблиједи, а кољена му стадоше клецати. Навали на њега неколико оружаних људи, скидоше га са седла, а што је даље било — он се ничега не сјећа. Пробуди се и видје да је већ свануло; коња нема сам је опљачкан, овдје — ондје тече крв, неможе ни да макне с мјеста, и већ почимље осјећати, да га грозница почиње трести. Сад се тек он обрати к Богу с покајном молитвом: „Господе! ја сам грјешник — нисам посјећивао твога светог дома, опрости ми, милостиви оче, не дај да умрем као пас! . . . Ја ћу неизоставно полазити св. храм!“ Послије те молитве опет се онесвијести, а дође к себи тек у кући свога пријатеља, који је случајно тога дана

наишао на њега и довезао га кући. Трговац одлежа пол године у кревету, али ниједанпут није роптао на Господа Бога, него се увијек молио и говорио: то сам и заслужио: слава теби, Господе!“ — А кад оздрави — стаде приљежно цркву похађати: дође још прије јеванђеља, а изађе посљедњи; стоји — моли се, а сузе му цуре низ образе. Прође година, дође Тројичиндан. Оде трговац на бденије и сузним очима усрдно се мољаше, да би Господ управио с њим како год: да није увијек на туђем хљебу. Вративши се кући са бденија — дадоше му писмо.

Шта мислите, од кога бијаше то писмо.

Од онога, који га је оробило прије годину дана и оставио без коре хљеба! Тај неваљали човјек пише му, да га је савјест мучила, па не може дуже држати код себе његова новца, него га жели повратити његову господару. . . .

Трговац, прочитавши писмо, заплака, паде на кољена пред иконом христовом и стаде се молити . . . Новци му бијаху повраћени и он уреди своје ствари. Треба ли говорити, да је послјије такове милости Божије почео још усрдније ићи у цркву Божију, на свето богослужење?

Полазите, браћо; чешће храм Божији, нарочито у празничне дане: храм је Божији — извор благослова Божијега — благослова небеснога и земаљскога! . .

(Наставиће се).

ЧЕТИРИ ПУТЕВОЂЕ ДОБРОМ ЖИВОТУ: СТРАХ БОЖИЈИ МУДРОСТ, ТРЕЗВЕНОСТ И РАД.

Поука газде Онуфрија Грушкевића, унуку свом Николи Григоријеву.

(Наставак).

У суботу дошао ми отац младожењин, сав заплакан, једва дише.

— Ох, господин попо, милостиви оче духовниче! велика беда! Шта ће мо радити јадни?

— Бог с тобом човјече, шта се то догодило? Говори брзо!

— Ја сам се, господин попо, сами већ знате, погодио са Јанкелом на 12 ведара и дао сам му новце, и заложно корале, и узео ракију, донео буре кући и метнуо сам у комору сасвим добро и пажљиво, као што се обично то чини, да се не промене у суду или да не извјетри. Стоји тако цио уторник, уједанпут, осјетим, — у соби неки мирис од ракије. Шта је то! — премишља, у комори је буре с ракијом, за што не ће бити мириса у соби? Па и умирио сам се, а не потрудох се да погледам. Сад у јутру изашла моја жена из собе да закречи зидове, шта опет? — и тамо, на дворишту удара ракија! Иде она на мирис тај, уђе унутра, у комору, загази у блато, — сагла се, помирисала, и рукама се пљеснула: блато није од воде било, него од ракије! Ми бурету, празно, у њему ништа! Чивутин, не крст, буре дао пробушено — ракија је сва истекла! Господин попо, оче наш, шта ћу сад да радим?

— Но, ту већ нисам лекар, — ничим ти не могу помоћи!

— Ево шта, господин попо: вјенчајте их већ сутра, јер ће све до капи истећи. Ми смо лепили буре и салом и смолом и свачим, што год је ко рекао, — етеч па тече ништа не помаже! Ишао

сам Јанкелу, говорио му, шта је с нама учинио, разбојник један, а он мени на то: „требало је, вели, да донесеш своје буре, кад моје не ваља!“ И смије се још: после овога записнице, вели, не дам ти, — треба још да купиш ракије.

— А записнице још немате?

— Обећали су ми је издати, па нису.

— Но, па како ћу ја вјенчати? Па да и записницу имате, опет не могу: сутра ће бити тек друго навештење, а са дозволом могу без трећег навештења да вјенчам. за то треба ићи у бецирк, а до бецирка је 100 врста не ћеш — стићи. Идите опет спахији, потрудите се свакако да добијете записницу од њега. А за ракијом не тужи, нек иде у бездан, без трага! Продао си за њу и краву и овце — но и боље је што је пропала, чуј и боље је: мање ће бити пијанства, мање греха.

Ухватио се сирмах за главу, и изишао сав у сузама. У вече ево га опет мени; записнице ми не издадоше, казали су да узем од Јанкела још 3 ведра. То ме је потресло до дубине душе моје. По молби мога парохјана, ја сам писао у спаилук, молећи да се сажале над бједним човјеком и да му не чине препоне. Одатле добијем кратак одговор: „Молим да се не пачате у моје ствари и да не примате на себе обвезу заштитника. Свештенику припада право да венча, а мени — да издам или да не издам дозволу“. Још двије овце одоше за ракију и од тог дана не крочи нога моја спахији. Стоку моју почеше прогањати са спа-

хинских ливада, воденичару заповедили да не прима на, мељаву моје жито, ма да сам имао на то законито право, дрва за гориво тешко сам набављао, водили ме тамо у шуму, где је најхуђе и на таква места, где ни проћи колима не могах. Волови моји и краве почеше падати од глади, за рану сам потрошио све, чинило ми се свакојаке напасти и пакости, и најпослије отишао спахија митрополиту, и казао му као да ја буним народ! Парохија буде упражњена и презенту добио је од спахије онај од потраживача, за кога је Јанкел вјерно напред дознао, да је он „врло разуман човјек“. И доиста је био врло разуман човјек, но на што о том говорити! Нама дошло да се селимо у позну јесен, у саму провалу, блато и глиб! Ствари ми прокиселе и поквариле се, ја сам назебао, — кашљем од тога времена и побољевам непрестано. У другој парохији наишао сам на пустињу, кућа без крова, наерила се од старине, зграда других нема; у цркви неред, у парохији пијанство, крађа, сиромаштво, једном речи, патим се, Онуфрије, патим!

Ето шта ми је приповедао тада покојник под растом иза цркве, и горући бол ухватио је срце моје, кад сам дознао, да тако чиста душа толико трпи и страда за народ свој! С те парохије га опет кренули, и тако до 6 места је променуо и у том селењу потресао је и уништио здравље. У петнајестој години свога свештенства доби најпосле царски приход у Горама. Ту се могао смирити и дахнути душом, али дође смрт. Ево ти, прочитај писмо, које ми је писао пред саму смрт своју.

Никола. (чита). „Драги друже мој! „Знај, кад узчиташ ово писмо, ја ћу бити већ у бољем свету, где ме

не дира ни спахија, ни Чивути, нити ракија. Много сам патио и страдао на овом свету, али се не кајем, што сам служио Богу и ближњима, ма да се осећам у дугу пред децом својом. Ја им не остављам наслеђства, не остављам им ништа осим свога благослова, да истинито и нелицемерно служе свом народу, упућујући га познавању Бога и истине, као што сам служио ја. Истина, силе моје биле су одвише слабе, и царство таме и греха победило је; али доћи ће час, кад ће нестати ропства и таме, кад ће народ познати Бога и самога себе, кад ће се опаметити, отрезнити и побољша ће чест и срећу своју. Ако за недељу дана не добијеш од мене друго писмо, — помоли се Богу за душу моју: то ће бити знак, да је тело моје већ у гробу. Љубим те срдачно и благосиљам жену твоју и децу.

„Твој на веки Александар“.

Онуфрију потекоше сузе низ лице, — чисте и непритворне, као што је чисто и непритворно било друштво, које их је на веки сјединило.

За неко вријеме није могао говорити; Никола је такође тихо плакао. Најпосле, старац се опоравио и настави приповетку:

Сваки пут, када читам ово писмо, ја не могу да не плачем. Но ми се заговорисмо и удалисмо се Бог зна куда на страну од нашег предмета, — трезвености и умјерености. Вријеме је да се вратимо њима — Но знаш ли сад, зашто се није наше друштво трезвености и умјерености одржало, не пазећи на указ Конисторије и на то, што су свештеници, додуше не сви, но скоро сви, имали живу и тврду жељу да одврате народ од ужасног ропства ракије?

Никола. Не, не знам.

Онуфрије. За то, мој мили, што је тај указ од Консисторије издан још у вријеме спахијско, кад су пољска господа владала народом и свештеницима, а народ није имао слободне воље своје и морао је да пије. Сваки свештеник, који се савесно примио, да распростире трезвеност у својој парохији, навукао је себи тако гоњење, као и Александер, кога су смакли са света непријатељи нашег народа. Истина није увјек тако било, јер међу спахијама бијаше и савјесни људи, који нису чинили слично и живили су са свештеницима добро: ја сам познавао спахију, који није тежио за добитком од крчме, није дизао аренду Чивутима, и сами су настојавали на том, да се народ учи, и у цркви, и у школи. За то сељаци такове спахије спомињу и сад у ово вријеме: код њих су и цркве лепе, и собе и домаће зграде су у реду. Али таквих спахија било је мало. . . Више зла на свету, синко, него добра, више кукоља, корова, него пшенице! Сад би ваљда било вријеме за то, да наше Консисторије обнове тај указ о уважању по парохијама друштва трезвености и умјерености. Ма да и сад наши свештеници још много, врло много страдају од пољских спахија, који итају право да бирају настојатеље за руске цркве, за то је сад међу њима други дух, љубав их је свом народу споила тврђе, јаче, а и сам народ почиње већ мислити да је ракија — његова погибао. А да ли ти, Никола пијеш ракије?

Никола. Радо испијем готово стакленце.

Онуфрије. Ја ти неби забранио да пијеш готово и стакленце, али несрећа је у том, што човјек није сталан, па не може да буде добар за себе. Ти, рецимо, пијеш по једно само стакленце, али како дође гост

— пријатељ, који радо и два три попије, теби већ и не приличи, да не пијеш с њим једнако. А ето таквих пријатеља може се накупити и више. Како ће бити теби у таквом случају? С једним да пијеш а с другим не? Ја би ти саветовао, да је не пијеш никако, да је оставиш сасвим већ по том, што та смрдљива течност лишава наш народ вере, чести, имања, сваке среће времене и вечне. Ја је мрзим, и за то је не узимам никад не само у уста, него ни у руке.

Никола. Ја ћу те послушати.

Онуфрије. У самој ствари дај да рачунамо. По стакленце на дан, нек је само једно, ето већ за недељу дана 7. т. ј. на недељу дана понајмање бутела, теби бутела, жени твојој бутела, на осталу породицу и раденицима старијим, а скоро и млађима најмање још двије, — ето ти литра. У години би било 52., друкчије рећи пуних 13 ведара. А дођу празници, славе, летње, радно вријеме, дођу гости, случај се какав догоди или невоља у породици или радост, и шта ти ја знам, — без ракије не може бити. Година за годином пролази, истина, не догађа се то увек, но ти знаш каква се пропаст изроди у неким породицама за сличних случајева, и никако не ће мо претерати, ако тај расход, осим овога, што смо ми назначили, повећамо за 10. ведара. Ето из ништа, тако рећи, накупи се 23. ведра у години. А, то, променувши у новац, ни мање ни више, — 115 рубаља на годину! Издаш ли те вовце, место на мреку ракију, на газдовање, на боље држање марве, на књиге, — корист ће бити видљива. А зар не треба узети и то у рачун, да ће ти глава бити свјетла, савјест чиста, и чест пред Богом и пред људима неосрамоћена? Сине мој мили! Знаш ли

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ти колико се попије за годину овде на посаду? Најмање да рачунамо пет хиљада! А знаш ли шта добија на годину наш учитељ? Жалосних 150 рубаља! А знаш ли колико се деце учи у школи? Ни пети дио дјеце, која је дорасла за школу! А зашто тако? Зато, што нема обуће, нема капе, нема хаљине, нема кошуље, нема књиге, нема папира! А зашто нема? Зато, што и онај последњи сељак много врло много даје крчмарима, толико да крчмарима, да најбогатији газда никад није платио толико царске и општинске порције. Имали ту разума? Јесу ли ти људи мислили — какве им штете чини ракија? Неки су мислили, и ти сад газдују како је Бог заповједио да буде, а неки још не мисле — и голаћи су, убоги сиромаси, а ако и имају нешто иметка, то није оно, што би имали, кад би мислили и с рачуном живили! Тако, синко, чувај трећу чаробну траву: трезвеност и умјереност! С њима ћеш поживити дуго и стећи ћеш иметак!

Никола. А каква је још четврта трава?

Онуфрије. Четврта је рад. По о том — други пут.

V.

Онуфрије. Овим ће мо путем већ и завршити ријеч о чоролијама: теби је свакако досадно да слушама моју дугачку, бесједу? Шта да чиним, синко! Код нас у стараца, старачка је и нарав: ми радо приповједамо о оном, што знамо, што смо видели, живећи на божијем свијету, и радујемо се да послужимо млађима својим искуством. О четвртој нашој трави, о раду, много би имао, синко, да говорим, — та је ствар врло важна. Па слушај и старај се да запамтим сваку моју ријеч.

Никола. Мени твоје казивање ни мало није досадило. Ја бих те слушао, деда-

не један сат, него цио дан, — тако ми се свака ријеч твоја, што говориш, довада, и усађује ми се у памет, пада на душу, — и све, све ћу чинити тако, како ме ти учиш.

Онуфрије. Живио те Бог! . . . Сваку своју наставу ја радо започињем божијом ријечи; тако и сад почећу ријеч с тобом причом евангелском о талантима. Ти ето знаш ту причу?

Никола. Знам. Господ наш Исус Христос рекао је једном ученицима својима: човјек неки (богат) одлазећи на пут, предао је слугама својим имање своје: једном је дао 5 таланата, другом два, и трећем један. Вративши се господар кући, позвао је слуге и тражио је од њих рачуна, на што су употребили новце, које им је дао. Онај, што је добио 5 талената, зарадио је још 5 талената, онај, што је два — још два, а онај што је добио један таланат, закопао га у земљу, и имање господара свога није умножио и вратио му је један таланат.

Онуфрије. А шта му је рекао господар?

Никола. Прву двојицу је похвалио и примио у радост своју, а трећега, лукавога и љенивога, заповедио је да баце у тамницу.

Онуфрије. Тако је заиста, Господ Бог свевишњи Господар, свакоме од нас даје ма какав таленат, ма какву особиту способност — једном к науци, другом ма каквој вештини, трећем занату, четвртом земљодјелству, петом сточарству, шесто пчеларству и т. д. Али част и заслуга пред Богом у том се састоји, да сваки од нас свим силама и свом душом буде одан оном послу, на који има дар. Кад премишљам о тим талантима, и погледам на друге народе и на наш народ, мени

се увек чини, да су Енглези, Французи, Немци, чије су науке, вештине, трговинне и ствари распрострањене сад по целом свету, онај слуга, који је добио 5. таланата, и зарадио на њима други 5; Талијанци, Чеси, Мађари, умом и радом јако се обогатили, — јесу слуга, који је добио два таланата, и зарадио 4; а наш галицко руски народ зацело је онај слуга лењи, који је закопао свој таланат у земљу и ни на што га није употребио.

Никола. Ријеч је твоја истинита, мили деда!

Онуфрије. Зар није тако, реци сâм: није ли чудо, да је Енглез изумео помоћу паре да се вози по земљи и по мору, да сад та пара тјера млинове, фабрике, и шта ту још нема на свијету? Слушао си, да машину за вршење однесу у поље, метну код камаре, и њом пе само да целу камару измлате, него још чисто зрна избаци, очисти, одели добро добром, рђаво рђавом, тако да купиш и одмах сипај у амбар! Како је човјек дошао до тога, да уз путеве помеће ступове, помеће на њих од једног до другог гвоздене жице, и да по њима шаље писма са брзином муње од краја на крај свијета? Ето шта је рад, сине мој! Али човјек се не труди само рукама, него и главом, — мисли и премишља, како би учинио што разумно и корисно, како би с мање снаге учинио бољи рад, како би рђаво побољшао, мало умножио и увеличао, како би се најбоље користио тим, што је Бог дао. Један нешто измисли, други мало дотера, трећи обоје то поправи — и изиђе ствар корисна за све. Тако се други народи труде: раде и рукама, и главом, измишљају друкчије рећи проналазе, брзе алате, машине и сваку употребу, — пишу књиге, учи друг друга, и све више проналазе, све

даље и даље иду. А наш галицко-руски народ такав је управо сад, какав је био прије 100 година: ништа није пронашао, ништа уштедио, ништа није себи привредио, није се обогатио, — напротив, све сиротује, јер живи у незнању и тами, у пијанству и лењости, изнаша себе на подсмех другим народима.

Никола. На рачун сљепоће и пијанства не могу се препирати, а што се тиче љености ту морам казати, да се наш народ труди колико може: ја сам више пута видио, како лети, у вријеме жетве, не само да дању ради, него и ноћу, при мјесечини косе, жању, везују сноплѐ.

Онуфрије. Али и рад од рада се разликује, синко, посао од посла. Шта је у том, да многи наши раде, из све се снаге упињу, кад у раду њиховом нема никаквог рачуна, нема разборитости, кад рад његов не доноси никакве користи? А паметни људи труде се са знањем и с коришћу, и за то су богати. Ето ти града, у граду је пијаца; на пијацу доноси и доважа сваки, што ко има: жито, маст, телад, ждребад. Стоје наши товари са житом, кромпиром; наше жене са маслом и млијеком, и немачке такође са маслом и млијеком. Дођу купци, али сваки иде прво Немцу, ма да Немац даје скупље од нашег сељака. Жито је у Немаца чисто, суво, провејано на ветрењачи. Немац би се стидио донијети на пијацу жито неизвејано добро и неочишћено; сваки ти Немац има вјетрењачу, жито провеје једанпут и двапут, добро зрно донесе да прода, а рђаво остави код куће за коње, за стоку, живину: за то је жито у њега добро и по добру цијену пролази! Чивути тако и говоре: ово је жито спахијско или немачко, а ово је мужичко. Чим се Њемица покаже у граду с корпом,

у којој има кисела млијека, сира, одмах јој препрече пут, — једна тргује, друга диже цијену; товар јој из руке отимају, јер у Њемице је масло жуто, мирисаво, милина ти је погледати. А наша жена иде са својим маслом по цијелом граду, моли да купују, но купац види, да је бијело као креда, по укусу горко, пресладо, не опрано, нечисто и не ће да узме. То није измишљотина, то је права истина. Ето и ми видимо: Немац ради, наш човјек ради, али није таква радња наша као у Нијемца; и Нијемац држи краву за млијеко и масло, и наш сељанин држи, и од тога држања излази разна корист. Има већ и код нас добрих газда и газдарица, по таквих је, право да кажем, врло мало. Свуда је код нас још старо ропство, старо незнање, старо лењовање; и за то, синко, што даље идеш на југ на пр. у округе Станиславски, Коломијски, према Буковини, т. ј. што је гђе боља, плоднија земља, тамо се већма одомаћила тама, неугодност, већа нужда, и сиромаштво! Ја сам често ишао у Буковину, у Садагору, на вашар да купујем волове, и доста сам се

нагледао, како живи тамо народ. Тамо још не знају да косе жито; тамо не знају шта су то грабље, и раж, пшеницу, јечам, зоб, хљебу, све то косе; снопове не ве-зују, него дену жито као сијено, зрно чисте лопатама тако, да трећи дио пропада у класу. Ето какав је њихов рад! А кад сам их запитао: браћо, за што ви не косите жито и не грабите га грабљама? — Ето видите гријех је да пропада толико жита! Они су се смејали и одговорили ми, да код њих није такав „обичај“

За то свуда код нас: и у Золочевском округу, и у Лавовском, и у Стријеском, у Перимишлијском, Сомборском, народ више већ ради са житом; ту се већ није не штеди дар божији, не бацају га без користи, косе и жању и садијавају људски. Па и то, није гријех рећи, нигде нисам јео добро испеченог хљеба код нашег газде, ма да је и од најбољег жита, мало гђе сам видео добро масло или вкусно скувану чорбу. А ја сам био у нашем народу свуда како стоји наша Галиција од краја до краја.

(Наставиће се).

АПОЛОГИЈА ИСТИНЕ

или

Приговор на дјело *Psychologie militaire professionnelle* г. Хамона.

Од Јована Шарића, свештеника.

(Свршетак).

Св. апостол Павле у посланици Тимотију, моли да се чине молбе и молебствија за цара и за све, који су у власти. То страна посланице од ријечи до ријечи садржи ову садржину:

„Молао љубо преже кекхъ творити молитви, моленѣ, прошенѣа благодарѣна: за царѣ и за кекхъ, љже во власти сѣтъ: да тихѣе и безмолвное житѣе поживемъ во всѣ-

комъ кѣгочестѣи и чистотѣк. Сѣе во добрѣ и прѣлатно прѣдѣ Спасителемъ нашимъ Кѣдомъ љже всѣмъ чловекомъ хоцетъ спаситса и въ развѣмъ истини прѣйгѣ. Сѣдин кѣ сѣтъ Кѣтъ и сѣдинъ ходатай Бга и чловекомъ чловекомъ Исѣсъ Хрѣстѣсъ давиѣ себе љзбавленѣе за кекхъ“ (I. Пос. Тим. ст. 1, 6.)

Теби о биједно човјештво, намјењена је та ријеч светиње; теби искључиво, као

да је баш за тебе зато и установљена, јер нећеш да чујеш светиње, тога светога гласа. Бједа, болест, старост и невоља, све дође на човјештво натовареним грјехом човјештва, желеће поћи натраг а не напријед. Саслушасмо ријеч Божју а нечусмо је, чусмо је а неслушасмо је, цареви без опасни нису; атентати се на њих чине; односе им се динамитама ноге други се као владалац касаци слично животињи¹⁾, динамити се подмећу у црквама и на раскршћу, у кафанама, у позоришту; гори хоће да постане бољи од бољег; војска се хоће да уништи, створи се преврат гори од преторијског доба. Устави ти који спаваш и ускрени из мртвијех, обасјаће те Христос. „Гледајте да уредно живите. Пазите на вријеме, јер су дани зли, не као немудри већ као мудри. Зато не будите неразумни, него познајте што је воља божја“ (Еф. гл. 5, 14. 15, 16, 17). Када ап. Павле тада писаће Ефесцима, човјештво, правништво, општество и породица налажаху се у стању, у којем се и данас свијет налази. То бјеше одма пошље спаситељеве смрти на крсту, кад се бјеше сав стари свијет јудејски и незнабожачки хиљадугодишњим својим уређивањем ускелебао у своје основу, када нико не могаше ништа рећи шта ће бити са љуцкијем свијетом, почевши од све свјетске Римске Империје до пошљедњег роба. Зато ап. Павле и пише; „пазите браћо на вријеме, јер су дани лукави“. А лукавство је то што и свака злоћа у човјеку.

Када говоримо из св. Писма и из Апостола, ни људска мудрост у томе не изостаје, а да не покаже сличност у савјетима таким. Велики научењак Ф. Ф. Коу-

¹⁾ Певини Карлот од Кашерја погинуо је боджом прошле 1894 године

Писац.

sseau, кога смо науку унапријед износили о невјернику, кога се као и од лукавијех дана чувати треба, вели: „о како је неверник за сажалење!“ У животу не руководи га никакова нада! Црни облак невоље лебди на његовим васколиким мислима и изгледа на потпуно уништење бића му ставља му душу у неописиво наопако стање. Па шта се тада често догађа? Живот му постаје несносним, лаћа се пријеступа, да се свога стања ослободи и употребљава оно зло начело Валтерово: „Ако смо све изгубили и ако више ни наде немамо, тада је живот јадан и смрт постаје жалосном дужношћу. Заблудели и безбожни људи, који неиресхано вјеру нападаше, престаните са вашим богохулством, увидите да је прва дужност човјекова, да буде човјеком, а престаните расиростирати несрећна начела, која су свакоме друштвеном поредку шкодно, Веле, да је Калифа Омар, кад су га запитали, шта да се ради са александријском библиотеком? — одговорио: „ако књиге, што су у њој, садрже што противно корану, онда су хрџаве и морају се спалити; а ако у себи садрже оно што и коран, онда су излишне, и треба их спалити“. Стаavimo сад каквог знаменитог поглавара цркве у мјесто Омара, а еванђеље у мјесто Корана, библиотека била би спаљена и то би ваљда била најљепша црква у животи тога црквенога поглавице... А шта да речемо о маси незнатнијех писаца и лијенијех књижевника, који просто државне троше. Рекох лијенијех? Ну камо среће, да су сви само то! Морал би био честитији, а друштво мирније. Но ти празноглави и незнатни букани ничу као пецурке свуда и окружени својим несрећним пародоксима, поткопавају начела вјере и уништавају врлину; они се са сажалењем смјешкају, кад чују старе ријечи: вјера, отаџбина и ш. д. и посвећују

своју филозофију паду или изопачењу свега онога, што људи за свето држе, они не мрзе догму и врлину сасвим, него се само противе јавном мишљењу, а ако хоћемо, и да се омет поврате к' олтару, смијемо их само међу атеисте проијерати. О, страсти за одликовањем, шта све нијесу у стању. — (М. С. Анђелковић свр. богосл. „Источник“ 1893. стр. 166 и други цит).

Свегаим а у свијету и на свијету, па и мудрости, за то се право вели: и од луда нигда не учини мудра“, а ако није то, оно је друго. то је болест, а што је болест, то није здраво, и напротив. Смјело се и о томе ријеч повести може и историјом потврдити. У колико смо проучавали модерни материјализам, у толико смо то о њему нашли т. ј. да је сама лудост, одојче Епикурске филозофије и других филозофија, кварежи и ништавила. Епикур налази да добродјетељ за нас праве вриједности може имати само у толико, у колико нам може нешто дати неки пријатан живот (Ист. филозоф. по др. А Швеглеру С. Драгуљевић „Весник срп. цркве 1894. стр. 223). Ето то је језеро шупље Епикурске филозофије, којој се модерни материјализам дао у наручја а то зато: јер у развоју људскијех друштва, као год појединијех људи, настају периоде шупљег доктринаризма и јаловог теоретисања. То је код појединијех индивидуа оно незграпно доба, у ком би људи хтјели да све сруше а изнова саграде, па у својој манији за новотариом образују друштво донкижиоства (Марко Ј. Цар. О поезији Војисл. Илића „Српски Глас“ бр. 12 год. 1894.) Имамо право погледати на сјекиру Ребеспјерову подигнуту над угријаном главом Херберовом. Хербер тај тирај вјере и наравствености, титрао се с' вјером и наравственошћу, што је плод

француске револуције. Гледати у добу француске¹⁾ револуције (париског владику Гобе и његово одрицање пред конвентом, налазимо га истовјетно с Пелагића, анархистом. Анархисти, та блудна класа људи са својим материјалистичним тежњама на све мрзи а највише на војску. Док ми ово пишемо, Бечки листови доносе то, што анархистима неће бити мило а не баш друго, већ зато, што је на Римски Ускре служена служба Божија за витезе златнога Руна у бечкој дворској цркви, као и сваке године. На служби Божијој присуствовало је Њ. В. са свима витезовима. Служба Божија свршена је најсвечаније. Како ће г. Хамон прикрити тај чин тумачећи витештво то што и јунаштво, ласно ће свако погодити, просуђујући смјер његов са војском као „дресираном животињом“. Правац је материјализма такви, као што је и физикуса Стојковића и Пелагића и у св. причешћу прилепљива дифтерија дјечија, што је лаж и пука измишљотина. На сличну расу људи, или боље рећи на појаве људи, који се одређују од људи динамитама и постају даномично плашилоуправо узурпатори човјештва нечовјештвом у жудњи убити и узурпирати добро је рекао Хердер:

„Када глава многијем знањем отежа, тада мучи тијело; притискује груди и помрачава поглед“. Говорећи Хердер о угрејаним главама модернога материјализма, не заборавља се божанства, великијех и одабранијех људи. Ми мислимо да су владоци, велики, и одабрани људи, а владоце замисљати „дресираном животињом“ не можемо без упреде. Чујмо како Хердер о томе говори. Он вели: „Божанство ради на земљи само кроз велике и

¹⁾ Г. Нићифор Дучић право вели да треба писати францез а не француз. *Шисац.*

одабране људе“, а који то могу бити други људи, ако нису владоци или влада? Никако писмо сагласни са дезорганирањем војске, а нисмо, ни са гледишта буђења јунаштва народног духом Обилића па и духом Милоша Обреновића и српскијех пјесама:

„Помињем колац, жртве казујем,
А памет твоја заборавља, јел'
Окове тешке што ти ломи кости?
На коцу само јунак умире,
Окове носи измет човјештва.
У грудима твојим зар је усахла
Предака нашијех сва моћ?
Кад тако збориш, а ти остани;
Народна клетва и сав терет њен
Кад падне на те, на твоју дружину
Тад ћеш се мојијех ријечи сјетити,

(Мат. Бан драм. кнез М. „Отаџбина 1875
стр. 546.)

У наведеним стиховима није каква смишљена простота, већ је врућ и ватрен дух Србинов, патње и јунаштво неказано, какови се има чувати и одгајати редовима војске тај јуначки дух, а на другом реду и у свакоме другоме појединцу. За то, с разлогом одобравамо, да у Србији до V. разреда гимназије мора бити изучена војена тактика, како би још у младим грудима распаљивала се ватра војене љубави и војенога поноса моћи одговорити слави и своје поносу, слави и своје имену с ријечју која нам вели: „*чух глас с неба који ми говори: благо онима који умиру у Господу да се одморе од шрудова свијијех, јер дела њихова, која иду за њима славе, их*“ (Откр. Јов. гл. 14 ст. 13 Еј дивно ли је то, а тако би требало и да буде!

У оличеном с вјером народу, дух јунаштва не смије клопути ни изумрјети јер би му тада и живот и опстанак изумро и погинуо; Хероизма — дух Тројанства не само није у заборав наступило

не треба га напуштати, већ га треба будити и подизати. Док је било јунаштва, бјаше и слободе, а не бјеше вртлога и данашње трзавице ни у свијету па ни у српству. Да би потврдили наше казивање, осврнимо се на тројанско доба, и погледати Парисјев (Александров) излазак пред тројанске бојне редове. Да видимо га гдје излази пред бојне редове и изалива Ахајске јунаке на мегдан. Али чим се пред Ахајском војском укаже Менелај, Париз умакне од страха у Тројунце; Хектор брат његов, кори га и грди, те Париз на ново се нуди за мегдан. Хектор ступи међу војске и каже им одлуку Паризову, да ће се борити с Менелајем, па који предобије ономе да припане Јелена и благо. Весело пристању обе војске на то, а да вјера још тврђа буде, позову Пријама, који је у то са тројанске куле гледао обе војске, а Јелена му показивала ахајске јунаке, да сам вјеру међу војскама утврди и жртву боговима принесе. Иза тога започме мегдан, у којему Менелај побједи Парида, које га би и убио био, да га Афродита не спасе; обави га у маглу, пренесе га богиња у његову кућу у Троју. Агаменом тражи од Тројаница, према заданој вјери, да изврше обвезу и да поврате Јелену. („*Нова Зета*“ 1889 свез. IV. стр. 136). Ето јунаштва задане ријечи узора и вјере; ту се све видело и огледало. Самим једним примјером из Тројанскога доба, човјек одлази у чуло кака би модерни прогресисти хтјели једном психологијском књигом војску уништити и јунаштво погазити. Да је данас устати великом артиљеријском генију и јунаку Наполеону I чудноват би комплимент учинио г. Хамову „*са дресираном животињом*“, којом назва војску тај г. Хамон. Ја барем тако заступам са потпуним

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

правом нашу Аустро-угарску, и ако дру-
гијем у свијету нисам вичан. Заиста га
Наполеон I. не би звао на двобој, но. . .
Да је војска потребита, ево двије ријечи
од прије 46 год. Војвода Шупљиканац меће
нам их у уста. Он нам у то доба вели:
*„Нека цио свијет види, како брати браћу у помоћ
иде“.* Тако Шупљиканац, а писац догађаја
1848 и 49, као очевидац описује догађја
овако: *„Наумио сам да нашем Српству по гдје-
коју црпу из нашега рата пре 27 година приоп-
ишим. Нама, који смо тада саучесници били,
нека је успомена на оно доба поновљена, нека
нам се груди опет разгреју, сјећајући се онијех
бурнијех дана; млађано наше потомство пак
нека види како браћа браћи у помоћ долажаху,
нека види и сазна, како се наша према против-
нику саразмјерно мала сила, али опојена највећим
одушевљењем и обдарена природном разборитишћу
и урођеним јунаштивом двије пуне године борила
против много силнијега и много пуца надбијала,
а тиме српску славу српскога оружја увеличала¹⁾*
*Ове ће црпе можда у толико већа интереса
имати, што их приопиштава очевидац и један од
тадашњијех саучесника у рату од године 1848 и
49 („Отачбина 1875 свез. за Април стр. 640).*

„Крвава бјеше 1848. и 49. година;
али пуна и јуначке успомене за наш
српски народ и с једне и с друге стране
Саве и Дунава. „Дал ће војевање у бу-
дуће све ређе да бива, дал ће кадгод да
престане? — та су питања много далеко
од нас и баш нема сувишнијега посла,
но занимати се ријешавањем тих питања.
„Наше садашње стање и наш позив, треба
да су нам суђаје у овоме; и ако зрело
расудимо, морамо сви као из једнога грла
извикнути: и војна је наша прека потреба

и ми треба да имамо војске, што веће,
то боље. Историја нам је јасно показала,
да се ни један народ од вајкада па до
данас није ослободио и ујединио без борбе.
И наша данашња земља истргнута из
туђијех чељусти, лежи на костима на-
шијех отаца.

„Ово неколико ријечи казасмо не из
обичаја, но држасмо да је баш и нужно.
Нађе се по неки необећани месија међу
нама, који нам почне предиковати, како
смо мали према нашим противницима па
нам је сувишно и оружати се, него нас
упућују да се свега тога оканемо, па
просто да се бацимо у наручја другом,
на милост и немилост. Заиста дивна пре-
дига за срећу свога народа! Ми пак с
наше стране волимо да вјерујемо Бона-
парти. Као што знамо, Бонапарта је био
чедо устанка наоружаног француског на-
рода. Његов геније наоружан народним
срествима, чинио је чуда, — сва Европа
скоро бјеше под његовијем ногама. Ос-
тала је још за њега мала краљевина
Шпанија а и Русија. Но Бонапарта падне
у велику погрешку: своје успјехе при-
писиваше једино своме генију, а на на-
родно одушевљење и жртвовање, ту
неисцрпљиву силу, не само да се није
освртао, но ју је постепено стезао, док
је није угасио. Но за то је и сам љуго
платио. Његове вјеште и побједовосне
војске, које једним ударом обараху кра-
љевине и царевине, у маленој Шпанији
наиђу на препону, коју у пето-годишњем
војевању не могаху да савладају. Побје-
доносни француски орлови претрпе овдје
прве поразе. Са претрпљенијем онђе ра-
нама, пође Наполеон 1812 год. на Русију
— ал се више војска његова, дотле не-
виђена, неврати. Европа скочи сва на

¹⁾ Диклен, овоје доква да је српски народ јуначан
и храбар, а да није овархист као што су други. Писац.

оружје а из мале Прусије ницала је војска као из земље. Француска је чинила напрезање — не далеко старо одушевљено, но напрезање остарилога, изнемоглога бесвјеснога човјека безуспјешно. Наполеон паде . . . појави се опет као метеор, но и опет се стропошта за свагда и т. д. Народ у Шпанији, народ у Русији, народ у Прусији, — бијаху за њега неодољива сила, којој његов геније подлеже. Пун туге и пије могао ништа више учинити, но својим искуством да користи потомству, за то је изрекао ону чувену аксиому: „Држава је непобједима, ако је и сам народ браки“ (Димитрије Ђурић „Отачбина“ 1875 свез. за фебр. 255—256). С радњом г. Ђурића исцрпљена је сва потреба војске на једноме маленоме терену земље, као што је Србија, и ми јој дајемо сву важност, и могли би се позвати на све старе јунаке као што бјеше један Ханибал, Цезар, Густав — Адофел, Фридрих Бонапарта, Маршал Мориц саксонски, који рече „Побједа војске лежи у ногама војника“. Но анархисти су јој изрично противни, но не по осјећању, већ по смјеровима т. ј. *срушити па живити*. На слично држање анархиста, ми ћемо за нас Србе усвојити ону г. А. А. Кирчјева: „да за руски народ нису могућа она начела, која чак и ондје, гдје су поникла, изумру. Они траже друге путеве: чисто народне. Они одлучу прикалмивање шуфијех доктрина, шуфијех обичаја. И цјело мисле. Они виде спас народа у Царавослављу, самодржављу, народности. Каламљење туђинскијех доктрина, највећа је народна несрећа; отуда зло ако га у народу има. Код нас Срба као и код браће Руса, треба да нам буде све и сва Библија, псалтир и остала религиозна светиња, а не Ренан и његово писање о Ис. Христу. Православље, Самодржавље и народност, чиниоци су не-

помични и спасоносни: те идеје држале су србинство и одржале у најкритичнијем добу: запис на букви бјеше најсветијим аманетом религиозним, на шта би тадај српству? Та вјерска, држављанска и народоносна челичност држи и свемоћну Русију у слави и моћи, давши у сурвун нихилисте и анархисте, које би Србија имала узети на око, пруженом гвозденом руком против нарушиоца вјерскога права и народне својине, ускраћујући непозванима мјешање у унутарња питања цркве.

Држава, ма која била у XIX вијеку, не треба да допушта у себи ма које фантасте, имрије и теорије, а без зазора да не пође кораком у назадак и к извјесноме паду. „Tempora mutantur et noi in mutamur“ тако, а другчије није; али добром државе и срћом народном. Али нама нико не смије стварати времена ни згоде на штету другога; јер то ни животиња не чини. Нама су познати Ескимози барем из описа ако не из живота, па и код њих има реда а у Европи бајаги просвијећени се људи дижу, да сруше, што нису подигли и на то немају права, до револуционернога; све срушити, уништити. Рекли смо о православљу своју ријеч, о самодржављу и о народности а то су и највећа три идеала, три најбитнија услова за опстанак и напредак народа! Без вјере се ништа не ствара; без власти се ништа не може, без патриотисма се ништа не постизава. Ево збиља три велике истине. Гсворећи у овом правцу, г. Кирјев је успио казати да „западњаци“ у Русији, изрођени у нихилисте, могаху само да одричу, само да руше, али да ништа не стварају. Они су идеалисте, који вјерују у једну општу човјечанску природу, у којој је сваки члан свој господар, и у којој мед и млијего тече. И они као и

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

сви занешењаци, код свију народа нису могли а да се не разочарају у своје идеале, а да не виде да је сва њихова идеја — утопија. Сумње нема, и они имађаху великих људи, који даваху правац у Русији, али им често њихови захтјеви долажаху до комунизма. Познати научењак А. А. Киријев у својој бесједи пуној патриотизма, завршује своју бесједу овим ријечима:

„Наши противници налазе, да су наши идеали остарили и неспособни да нас излијече од наших недаћа. Они хоће наше политичке и друштвене недостатке да лијече. Наше црквене недаће они хоће да лијече — преласком у унију! Нама нису потребни овакови лијекови; они су гори од болести; своје недаће ми можемо излијечити сами, без туђе, прекоморске помоћи. У нама самима, у нашој цркви у нашем народу ми треба да тражимо, — и наћи ћемо оне силе, које су нам потребне у борби са ма којим противником има са каквим било!“ . . . Ово су ријечи, које се могу примјенити на многе народе. Оне су врло карактеристичне и поучне, јер су резултат дугогодишњег проучавања захтјева, потреба и народног живота и његове културе“. (В. Росић у 29 броју „Реда“ од ове 1894 год.)
 „Блюдите оубо, како опасну ходите, не акоже не мисли но акоже премисли: Искрѣпноше врема, бѣже дни лѣкани сѣтъ. Сего ради не бывайте несмыслѣни, но раздѣлѣвайте чтѣ бѣтъ волѣ Бжїа“. Разум људски и свјетски томе воде. С тим је све свршено.

Сви филозофи од кад је васељење, и у крајности свога бића, па и на крај крајева самога себе, поједини признаде, да без Бога и воље његове у свијету ништа нема, нити опстати може. „Вјера у Творца бјеше Хердеру веза, која га је руководила и с којом се усуђивао, да проникне у лабиринат човјечанске историје. Њему је посветио свој спис: „Твојијем стопама, велико сушшаство, не видими, високи бјеније нашега рода подносим мој? (Међу свијем смртнијем) најслабији рад, у којему сам се усудио, да истражујем твоју мисао (Dir nach zur zinen), и да идем твојијем трагом. Неки се расплину моје мисли, нека нестане мојијех нацрта, јер ће и без тога нестати облика и начина, у којима сам налазио твоје Твоје трагове, трудећи се да их предам мојој сабраци. На твоје ће мисли остати: и Ти ћеш их свакоме нараштају (пколѣњу) све јасније и јасније откривати, и још их дивнима исказивати. Добро ће бити, ако тада моје списе однесе пошак заборавности и ако се мјесто њих нестане у душама људи још свијетлије мисли“. (Н. Дурић „Раз. Ист. наук).

Негативне пи ријечице најје у томе спису, те су истине и јаке и обле, и ми смо уз њих; уз светост, вјеру и божанство, посвјеђујући све у вјеру творца и његов промисао. Наше је таково мишљење, неудаљујући се од критике погледом на безвладаоце, анархисте и вихилисте. Такова згода даће нам се можда и биће прилике говорити о болести овога вијека и могућем његовом лијеку, а сад се задовољимо и са овим, што смо до сада рекли.

(Написано мјесеца маја 1894. године.

БЕСЈЕДЕ МАР. С. ПОПОВИЋА ПРЕЗВИТЕРА.

На арађелов-дан.

Хвалите єго кн агган єгѣ, хвалите єго кн кнл єгѣ

Благодѣтеливи Хришћани!

Прије, него што је Бог створио прве људе, створио је свете анђеле. Анђели су невидљиви духови, слуге Божије, наши чувари и они врше вољу, Оца, који је на небесима.

Најстарији између анђела, успротиви се Богу, што је Бог створио човјека, и што му је дао разум, слободну вољу и рај да на земљи прославља име Божије.

Њега Бог са множином присташа оћера од себе, те су тако постали зли духови — демони, који у свакоме часу пакосте роду људском.

Сваки хришћанин има уза се доброг духа анђела, који га чува од свакога зла, од муке

видовне и невидовне; која га упућује на добра дјела; уче људе вјери и побожности; чувају људска тијела и душе; они се моле Богу за људе у животу и они помажу људима при смрти.

Но, како сваки човјек има уза се доброга анђела, тако исто има и злога демона — нечисту савјест, који у сваком раду, на сваком мјесту и у сваки час навраћа људе на зло. Свјетује људе, да живот свој проведе у свјетским сластима; упућује их, да се старају једино за тијело — за овоземни живот, а да царицу душу униште — упропасте. . .

Знају зли дуси, да је човјек већим дјелом наклоњен гријеху, па то је демонима добро дошло, те сваким даном одвраћају људе од вјечног и неностижимог божанства; одвраћају људе од најсветије истине и правде, а приводе их највећем злу, нека их самс више има у њихову табору.

Обећавају људима привремене насладе, заводећи им умове, као да ће им те насладе вјечно трајати. Зборећи им: да сваки човјек има слободну вољу, па може чинити, што хоће,

Таквоме човјеку заблуђеломе, долази свети анђел чувар његов сав плачан и опомиње га да се поправи; да не пљује на највеће Величанство.

Сваки час свјетује душу његову, да одбаци од себе зла дјела; моли га, да не служи и да не робује демону, него да се покаје и да слави Оца вјечнога.

Многи се покаје на вријеме, и тима се анђели радују на небесима; а многи заблуђели оду на овај свијет непокајани, и тешко њима!

Анђел чувар његов, последије смрти не може га избавити и за њим вјечито плаче. . .

Сваки од вас жели вјечност; али је у томе између вас велика разлика!

Многи замишљају да могу чинити како хоће и да је најбоље како они мисле и раде; јер им је демон завео умове, па не могу да разликују добро од зла. Док су с тијелом на земљи, проводе се, не осврћући се на своје ближње.

Демоне — зле духове задовољавају, а чисте и праве духове — посланике Божије, своје анђеле хранитеље, љуте и жалосте!

— Ко ће, да воли више непријатеља, него ли свога највећег пријатеља и добротвора?

— Само људи слаба ума безумни су. Само они, који гледају, а не виде; они, који уши имају, а не чују; само они, који не познају; само они, који не осјећају; и само они, који су на свјетлости, а живе у тами.

Сунце грије праведне као и грјешне; богате као и сиромашне; добре као и зле. Само што грјешни и зли не осјећају толико сунчане топлоте и што не виде толику сунчану свјетлост, као што осјећају и виде праведни и добри.

Дужност нам је свима хвалити Господа, као што га хвале анђели и све силе Његове. Али није корист ријечима хвалити Га, ако ту хвалу срце не осјећа и ако је душа не жели.

Благо свакоме ономе, ко срцем хвали и слави Господа, с њиме је анђел мира — хранитељ његов, а таквом човјеку демон не може ништа учинити.

Ми треба анђеле да поштујемо и славио као слуге божје, који код трона Вишњегу приносе славопоје Створитељу свега.

Они су разумни духови, који нас заклањају од биједа, а у невољи притичу нам у помоћ. Они су с нама дан—ноћ!

Па и када блаженим еном боравимо, они више нас стоје, чувајући наше душе, да их демони у помрчини — као крадљивци не растргају и да их не однесу у вјечну пропаст.

Они се с нама заједно Богу моле; они с нама цркве посјећују и с нама цјесме цјевају.

Они се радују свакоме нашем добру, а жалости их и најмања наша несрећа. Када се они толико заузимају за нас, када су ззда с нама, како да ми бјежимо од њих; како да се њима не радујемо; како да не слушамо свете савјете њихове?!?

Ко је рад да живи духом и истином, тај мора слушати и поштовати свога анђела хранитеља, — иначе је сваки овај изгубљен, ко одвраћа лице своје од њих.

Наша света црква слави и велича данас Аранђела Михајила и све остале анђелске чинове и силе — многоочите Херувиме и шестокрилате Серафиме. Износи их особитим цјесмама и хвалама:

„Величани каџь архангели и ангели каџь, кџинетка, Херувими и Серафими, славацма Господа!“

Наша срца треба да су радосна, шта и ми имамо данас прилику, да се и мало одужимо доброти анђелској, коју нам они сваки дан ука-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

зују; а одужићемо се њима, ако — прослављајући њихов св. дан, ако се заречемо и тврдо им обећамо, да ћемо увијек њих у помоћ призивати, да ћемо им бити вијерни, искрени и послушни. А, друго ништа више они од нас и не траже.

Тако чинећи, разишли би се демони и сакрили би се од нас у вјечиту провалију, те нам не би могли ни у чему пакостити.

Ми би онда били сигурни за вјечиту будућност. С радошћу би могли очекивати задње дане животога нашега; јер се не би бојали да нам је душа пропала.

За то се увијек молимо.

„Анђеле Божји чувару мој свети, живот мој сачувај у страху Христа Бога, ум мој утврди и истинитом путу и горњој љубави нагони душу моју, да тобом упућиван добијем од Христа Бога велику милост“.

Заиста!

На Ваведење.

„Ангели крхождније пречистија зраци
Вднншиса, како дѣла книде ко катла
катухъ“ — припјев празнични. —

Благочестиви хришћани!

На данашњи дан донијели су у Храм Господњи праведни Јоаким и Ана матер божију, најчистију Дјеву Марију и посветили су је Господу, што их је Господ у задњим данима њихове дубоке старости обрадовао необичним даром; што их је удостојио, те су на заходу свога живота могли рећи:

„Сада с највећом тишином и с радошћу полазимо на онај свијет у вјечност, јер смо оставили иза себе своју крв, своју слатку јединицу ћерку!“

И, та њихова ћерка великим промислом божјим постала је царицом неба и земље.

Када су је донијели у храм, свештеник Захарија узео је на руке и унио у свјатаја свјатих, што се до тада и пошље тога није удостојила те светиње никаква ћерка.

И томе незину ступању у највећу светињу сами анђели чудили су се, — како да једна дјевојка уљеде у свјатаја свјатих?!

Божјијој наредби свак се мора покорити; јер што он жели, никоме не смије бити противно.

У младим данима нероткиња, а под старост — када се свака нада изгуби — родити матер свијета, то само божије провиђење учинити може.

Велий Господъ њ хвалннхъ зѣло ко градѣ Бѣга
нѣшнго, къ горѣ катѣнѣ егѣ!“

Велики је Господ, а благо свакоме, ко се срдачио у њега узда!

— Што сте се снуждали ви потребни и немоћни? Што весело данас не погледате по свијету? Шта очајавате! Што се не радујете, када ће Господ свакога ублажити, ко њега тражи...

Задовољиће свакога, ко жели његова задовољства. Научиће свакога, ко иште Његове науке. Обрадоваће свакога, ко очекује радост Његову.

Не треба духом клонути, јер и под највећим теретом људскијех мука и невоља, када дух весело и ведро гледа, човјек не може бити уништен.

Као што су праведни Јоаким и Ана посветили Богу своју најмилију јединицу ћерку, зато треба и ви браћо и сестре да посветите Богу пород свој.

Треба да своју дјецу научите на свака добра дјела; треба да им омилите храм свети, храм православни.

Но, у то сумњам! Јер како ћете својој омладини омити светињу храма, када ви собом не доказујете, да вам је мио храм Господњи. А, да вам је мио, ви би га сваког празника и нећеље посеђали, да с тијем одужите своје дужности и да примјером млађима предходите: него напротив, окренули сте храму деђа, — и многи само из обичаја кад и кад дође у Храм, а неће вазда, као што га света дужност веже.

Многи се шта више подсмјевају онима који редовно посјећују цркву гордељиво им довикујући: Гле они ће се посветити, док вазда иду у цркву“!

А ја велим и оће се заиста посветити; јер ко посјећује цркву, њега ће света црква научити добру; — грјешника ће обратити на прави пут, а праведник ће се задовољити, прослављајући пјесмама Оца свију.

Многи умијемо рећи и примјетити својим ближњима: ово и ово дужност ти је! А ми собом не ћемо ни да чујемо шта је дужност!?

Мило нам је другоме наругати се, а себи не ћемо да се насмијемо, кад што застранимо!

Како ће те казати, да вам је мио пород, када многи трујете свој пород рђавим дјелима и примјерима. И, ко остави иза себе рђав пород, боље би му било, да га није ни имао.

У данашње доба више се чује псовка и неуљудне ријечи, него ли разговор користан и достојан људског поштења.

Свак би отио, да је главар и старјешина, — а кад тамо, а оно на ериједи ништа.

Ко се отима о старјешинство, он је најзадњи у вршењу старјешинских дужности.

Ко тражи, да је први, треба добро да осјећа, како је бити пошљедњи.

Никаква корист није, нешто жељети и непрестано викати: то би добро било за нас, — а када дође до рада, крити се од свијета.

„Немрчи се, ако ковати не ћеш!“ Како је златна ова ерпека пословица. Ко није рад и ко не жели, да га глава заболи; ко не жели за опште добро — ма и до невоље доћи, он нека се не пача у никакву народну ствар; јер је од њега само штета, а никаква корист. . .

Прљавим карактерима, убија се дух наше омладине.

За то је најсветија дужност свакога родитеља, да се бори за свој пород; да се дан—ноћ стара за своју дјецу.

Црква православна, широм је свакоме отворена, она свакога прима у своју средину, ко жели истините науке.

Св. Еванђеље сво је исписано светим и славним дјелима највећег учитеља — Христа Спаситеља.

Он свакога позива, ко је прави Хришћанин; „Ходите благословени Оца мога, примите цар-

(Наставиће се).

ство које вам је приправљено од створења свијета!“ (Матеј гл. 25. 34.)

Ђе ћете боље науке? Ђе ћете љепших и светијех примјера наћи, него ли у православноме храму, у коме православни свештеници проповиједају најсветијег међу светима. . .

Потеците храму св. православља, придите и примите највећу светињу, да будете увијек прави синови православља.

Не гледајте на оне, који по тами блуде, него се поклоните Господу и помолите му се, да умудри и оне, који су зашли са пута истине и правде.

За што више да се гордимо, кад нам је све од Господа — живот и смрт. Били добри, били зли, у Његовијем смо рукама. Када ће нас за добро наградити, а за зло казнити строго, треба увијек да смо уз Њега; јер ко стоји уз Њега, далеко је од зла и, благо Њему!

— „Радујте се небо и земља матери свијета, која улази у храм Господњи, Она ће родити Спаситеља свијету“.

Ето пјесме свете, која се пјева данас у цркви православној, која потреса од радости утробе наше.

И, на данашњој успомени доласка свете Богородице у Храм, када је света мати црква велича пјесмама и пјевањем, молимо јој се, да нас избави и сачува од сваке напасти; а оне који су заблуђени од истине, да их умудри, те да и они с нама заједно узносе име Створитељево у храму св. православља. Нека тако буде!

ПОУКА ПРЕД ПРИЧЕШЋЕМ.

Со страхаомъ Божиимъ и кѣроу причѣштити

Тако нас учи св. црква да приступамо чаши живота — пречистим и животворним тајнама Христовим. — Со страхаомъ Божиимъ и кѣроу причѣштити! говори нам она, износећи из св. олтара Божанствено тијело и животворну крв Христову.

Со страхаомъ Божиимъ причѣштити. Могуће ли је друкчије и приступити? К чему ми приступамо и ко смо ми, који приступамо? Ми приступамо причешћу пречистих и животворних тајана Господа и Бога и Спаситеља нашега Исуса Христа, које ће бити за оне, који га недостојно примају, огањ, који сажиге; ми примамо у биједни храм

душе своје Онога, Којега је престо — небо, а подножје — земља (Исаија 66, 1); — ми примамо Цара над царевима и Господара над господарима (1. Тим. 6, 15), примамо Бога над боговима и Господара над господарима, Бога великога, и силнога и страшнога (Втор. 10, 17), и Њега се све боји и стрепи, пред којим и сами анђели у страху и трепету стоје. А ми, који приступамо страшним тајнама Христовим, — ми ко смо? Зачети у безакоњима и рођени у грјесима, ми сваки дан и сваки час жалостимо Бога својим грјесима. Св. пророк Исаија, кад је само угледао Господа и цара славе, у страху и трепету је

уекликнуо: *Јаох мени! погубош, јер сам човек нечистих усана: јер цара Господа над војскама видјех својим очима* (Ис. 6, 5). А ми се спремамо не само да видимо Господа, него да Га и примимо у себе. И по овоме каквим страхом и трепетом ваља и треба да се испуни срце наше? е каквим осјећајем покајања и скрушења о грјесима дужни смо ми да приступимо примању у пречистим и животворним тајнама Христовим — Самога Христа Спаситеља? Дакле са страхом Божјим приступите.

Ск крвоу приступите. Онај, који приступа причешћу Божанственога тијела и животворне крви Христове дужан је тврдо и несумњиво вјеровати, да је Господ наш Исусе Христос једини наш Спаситељ и да нас осим њега ништа и нико на свијету не може спасти од гријехова и вјечне смрти: *нема другога имена под небом, данога људима, којим би се ми могли спасти, осим имена Господа Исуса Христа* (Дел. ап. 4, 12). Онај, који приступа св. причешћу, дужан је тврдо и несумњиво вјеровати, да под видом хљеба прима истинито и право тело Христа Спаситеља, а под видом вина истиниту и праву крв Христа Спаситеља, — ону исту крв, која је проливена на крсту из пречистих рана Његових и која је очистила све гријехе наше. При такој само вјери биће нам св. причешће „ко стаклини грѣхъ и къ жизни кѣнѣю“, при такој само,

вјери — причешће пресветих тајана Христових душу чисти, освећује мисли, сажижже трње свију сагрешења наших, служи нам „ко стаклини души и чѣли;“ при такој само вјери онај, који се причешћује, сједињава се са Христом и постаје причасником живота вјечнога. А који нема такове вјере, томе ће бити причешће светих тајана „ко судъ и шѣдѣннѣ.“

Љубазни слушаоци! Вријеме се већ приближило, — још мало па ће се отворити двери св. олтара Господњег и предложиће вам се за јело Божанствено тијело и животворна крв Христова. Па приступите са страхом и трепетом и са тврдом вјером у Христа Спаситеља; плачите о својим грјесима, реците из дубине душе: Спаситељу наш, ми смо грешници, — први грешници на свијету, и нисмо достојни да уђеш под кровове душа наших; али Ти, Христе боже, по неисказаном милосрђу свом, који си Митара оправдао, хананејку помиловао и разбојнику раја двери отворио, отвори и нама утробу човјекољубља твојега, прими нас који Те долазимо. Учини нас недостојне да се причестимо пречистих и животворних тајана твојих „ко стаклини грѣхъ и къ жизни кѣнѣю“. Амин.

У Митровици 1895.

перерадио:

Григорије А. Николић.

свештеник.

ПОУКА ПОСЛЕ ПРИЧЕШЋА.

Видите ли, што отворио је кључ? — знате ли, шта ја учиних вама, — питао је Христос Спаситељ апостоле последије тога, кад им је дао на тајној вечери Божанствено тијело и часну крв Своју. Знате ли и ви сада, шта вам Христос Спаситељ учини? Он је дао и вама Божанствено тијело и најсветију крв Своју — оно исто тијело, које се родило од пресвете Дјеве Марије, које је страдало и умрло за нас на крсту. Ону исту крв, која се проливала из пречистих рана Његових на крсту за нас грешне. Ви примисте сада оно исто тијело и ону исту крв, којим се причешћиваху и свети Апостоли и сви праведници. Видите ли, какав неоцијењени дар даде нам сад Христос Спаситељ? Ви сте сада другови и сапричасници Апостола и свих светих. Мало је то, виете другови и браћа Самога Христа Спаситеља, јер кроз причешће св.

тајана ви сте се сјединили с Њим најтјешњом везом. Он је сада у вама, и ви у Њему. Идши Ново плоть и пиши Ново крокъ къ Ниѣ приклетъ и ѡзъ къ нѣмъ, рекао је Господ.

Удостојивши се тако великог и неоцијењеног дара, шта ви осјећате сада? Није ли истина, да вам је сад на души тако мирно, угодно, весело и утјешно, да је неказати тешко? Да, у коме је Христос Спаситељ, код тога је на души рај, блаженство.

Хоћете ли, да буде Христос Спаситељ у вама на дуже вријеме? Не жалостите Га својим грјесима, не одбацујте Га од себе и он ће бити у вама. Опомените се, шта сте осјећали, кад сте исповиједали гријехе своје оцу духовноме. Вама је било стидно, болно, горко, досадно за то, што сте се предавали гријесима. Сад судите и сами,

како је грешно предавати се наново грјесима, промијенути времену сладост греха за Христа Спаситеља? Жалостан је био Господ наш Исус Христос за вас, када сте се предавали грјесима. Њему преблагоме жалосно је било, неописано жалосно кад сте ви трчали у бездан паклени. Он је сва средства употребљавао, да вас врати на пут прави, да се сједини с вама. И ево сад се Он радује што сте се вратили на пут прави и сјединили се с Њим. Па радујте својим добрим дјелима, бјегајте од грјехова, и Он ће бити у вама. Обрадујте своје анђеле хранитеље. Они су плакали, кад сте ви провађали живот у грјесима. Но ево они се сад радују, што сте одлучили да оставите свој пређашњи живот и што сте се сјединили

с Христом. Па не пријечите им да се радују о вама, бјегајте од грјехова. Смиљујте се на своје душе, оне су патиле, измучиле се гресима. Но ево сад је Христос Спаситељ, усливши се у њих, развеселио, обрадовао их. Па дајте им да се радују даље и више — чувајте се од грјеха.

Па спомените се, драги моји, шта вам је учинио сада Христос Спаситељ. Он се сјединио с вама, Он је сада у вама и с вама. Па будите и ви с Њим, не бјегајте од Њега и Он ће бити у вама. Амин.

У Мишировици 1895.

прерадио:

Григорија А. Николић.
свештеник.

НА ГЛАС СМРТИ

великога Србина — родољуба, узор архипастира и добротвора *Георгија Николијевића* А. Е. и Митрополита Дабро-Босанског.¹⁾

И опет једна звјезда
Са српског неба паде,
И опет оштра стрјела
Србинству рану даде...
И опет сузу проли
Српскога рода вила —
И суза чиста, света
Покваси вили крила...
И опет српство тужно
Од ока сузе лије;
И тежак, болни уздах
На све стране вије...
И сунце негда сјајно,
Нама за облак зађе...
Сред бола, тешки јада
Српство се само нађе...
Нестаде дике поносне Босне,
— Умрије стара свештена глава.
А широм српства, ко једним гласом
Захори се слава му! слава!...

... И тужни вапај Српства
Одјекну земљом — широм.
И звона забрујаше
Тихијем свемиром...

С' неба се вијенац спушта
— Гледам га како сија!
Над гробом Срб-идеала
Поносно он се вија.

На њему златна слова
Казују име сјајно,
Које је за род знало
Живити тако славно!...

И горко сузе лијућ' —
Душа ми на гроб лети,
И с' цјелим Српством кличе:

Слава Ти владико свети!

Бос. Петровац 9./2. 1896. год.

Богд. Р. Милановић-Крајишник

¹⁾ Ову пјесмицу читао је, на парастосу великога покојника у бос. Петровцу, преч. господин Коста Новаковић, парох и надзиратељ. Писац.

ДЕСЕТОГОДИШЊИЦА „БОС. ВИЛЕ“

Српско правосл. црквено-пјевачко друштво „Слога“ у Сарајеву, у славу десетогодишњице „Бос. Виле“ приредило је у понедељак 28. јануара т. г. забаву са игранком у просторијама „Гранд-Хотела“ Чист приход намијењен је „Бос. Вили.“ Одбор је преко тога листа позвао све претплатнике и пријатеље „Вилине,“ да у прослави учествују. Добровољни прилози примаће се са захвалности и путем истога листа објављени бити.

И ми се од наше стране томе славу придружимо, желећи обљубљеној „Вили“ дуг опстанак, како би и двадесетогодишњицу могла славити. „Бос. „Вила“ је поучан и врло добро уређен српски лист. Страна критика увијек се повољно изражавала о добром правду и моралној користи тога листа по народ српски, који га је на све стране, ће срби православни живе, обљубио и пригрлио. Осим марљивог му уредника *госп. Николе Т. Кашковића*, на листу су увијек радиле добре и припознате снаге, с тога је „Бос. Вила“ не само овамошњим србима од замашне користи била, него ли је и код прекосавски срба, као и срба у Србији, Црној Гори, Војводини, Далмацији и т. д. мио и обљубљен лист. Напосе пак, срби Босне и Херцеговине могу се поносити,

што у својој земљи имају такав лист; с тога треба сваки, ко год може, да га и *материјално* *поштомогне* и да се на њега претплаћује. Свештенство наше, коме треба здраве науке, имало би једнаком љубављу да обгрли и прима „Бос. Вилу.“ као и свој лист „Б. Х. Источник,“ и ми им то од своје стране својски препоручујемо. *Четири форинта* за годину дана издати, то је заиста мала жртва и незнатан принос, а листу је велика корист. Често пута један једини чланак, мудра изрека или ваљан примјер, човјеку велику корист у животу допринесе, а шта може учинити марљиво читање читаву годину, осим пријатне забаве, која је сваком у слободним часовима нужна.

Уздамо се да ће ова братска препорука наћи одзива, како код нашег пречасног свештенства, тако и код свију осталих срба, који љубе просвјету и своју српску народну књигу.

Цијењеном уреднику „Бос. Виле“ Господину Николи Т. Кашковићу захваљујемо на труду племенитим осјећајима, марљивом раду и, ердачно десетогодишњици придружјујући се, честитамо велики успјех, који је својим радом у „Вили“ постигао! Живео јуначе!!

ЛЕВТИНО ПУТОВАЊЕ У СВ. МЈЕСТА

Јеромонах *Сава Грбовић*, хиландарац, који је доста свијета пропутовао и трипут досад св. Јерусалим и друга источна мјеста походио. пише нам, да се путовати може на разне стране и да пут данас ни у четвртину није толико скуп, као што то негда бијаше.

Од свију православних, највише данас путују Руси у Хаџилук на поклонење св. гробу Христовом, тако, да њих 10 — 12.000 сваке године руљама креће у Палестину, да прођу и виде знамените хришћанске светиње. Руси су установили т. зв. *руско-палестинско друштво у Одеси*, које даје знатне олакшице путницима свију вјера и сталежа.

У Јерусалим се путује:

1). Дунавом, преко Оршаве и Видина у Галац лађом у III. плацу за 18 *круна*. Одатле преко Шумле и Кестенцила Црним морем до у

Цариград плати се за лађу 3 кл. 20 *круна*. Из Цариграда преко Измирне, Хиоса, Триполиса и Бајрута до у Јафу морем за 8 дана. За 40 *круна*. У Јерусалим жељезницом за 4 сата за 6 *круна*.

— 2). Од Галца руском лађом у Одесу. Ту се код поменутог руског друштва извади билет за сва мјеста приморска, као: Одесу, Цариград, св. Гору, Солун, Пиреју, или: Атину, Хиос, Триполис, Смирну, Бејрут, Јафу, Порто-сайд и Александрију; а ко оће особно у Каиро, ва преко Измаила на Синај и у Јерусалим, Цио тај пут траје 15 дана лађом и III. кл. и плати се 120 *круна*, не рачунајући у то пут у Каиро и на Синај.

— 3) Пут преко Биограда, Ниша и Ристовца 25 *круна*. Одатле све жељезницом, преко Скопља до у Солун 20 *круна*. Ту се дочека руска лађа, која свако 15 дана путује за Јафу,

И плати се такса морем око 60 круна. Ко оће, из Солуна, иде лађом у св. Гору за 8 круна:

— 4). Из Биограда преко Ниша, Пирота, и Цариграда до бугарске границе жељезницом стаје пут 20 круна, а одатле преко Софије, Пазарџика, Филипопоља, Једрене у Цариград за 65 круна. Из Цариграда морем и већ означеним путем до Јафе плати се око 40 круна.

— 5). Је пут преко Будимпеште, Беча, Цриха, до у Тријест жељезницом за 60 круна. Одатле морем преко Венеције и Италије у Неапољ, па Александрију, Портосаид и Јафу. Пут траје 10 дана и стаје 60 круна. Из Венеције путује се лађом у Бар, ће почивају нељене мошти св. Николе, па онда и у Рим, све Аустријском лађом, и тај пут плаћа се засебно.

— 6). Путовати се може жељезницом преко Заграда до у Фијуму, па онда лађом у Задар, Спљет, Шибеник, Дубровник, Котор, Будву, Спич, Антивар, Улцињ и т. д. до у Кореју, ће почивају мошти св. Спиридона. Билета морем за 10 — 12 дана стаје око 50 круна. Из Кореје иде се преко Сантенавро и Колефоније у Пиреју 6 — 8 дана за 40 круна. Из Пиреје у Александрију, Смирну, Портосаид и Јафу за 40 круна. Тај пут и грчка острва лијепо је видити, но стаје скупље, него ли којим од већ поменутијех путова.

По Палестини се разилазе путници на разне стране. Главна су св. мјеста: Гора Јелеонска и Сион, св. Гроб Христов, Гетеиманија,

Крени манастир св. Симеона Богопримца, Соломунов храм, село Кровије, Витлејем, Хеврон, Јордан, Мртво море, манастир св. Саве, Гору ће је Христос 40 дана постио, Јерихон, Источник пророка Јелисија, Витанију, ће је гроб св. Лазара. У сва та мјеста путује се пјешнице и на коњу, ређе на колима, али свукуд треба ићи с друштвом — сам ни пошто! У свако доба од године лијепо се у св. мјестима придесити, но Васкрсеније Христово не би требао нико пропустити а да тамо не буде. Рођење Христово (Божић) такође се слави најсвечавијим начином у Витлејему, куда одалази и сам јерусалимски патријарх, кога с великом помпом дочекују тамо.

Јеромонах Грбовић рачуна почетак пута из Земуна без ране и да се с добром штедњом може отићи и натраг повратити са 400 круна. Прилози се дају добровољно. За језик се нетреба бринути, јер и тамо има Срба и други словена, с којима се човјек може споразумјети.

На послетку г. Грбовић каже, кад би се из Босне и Херцеговини пријавило 10 — 15 особа за путовање у св. мјеста, да би им он радо био путовљом. — Кома је Бог дао, да може, лијепо би било, да се за живота поклоним онцијем светињама, а још љепше, кад би се тамо на св. Спаситељевом Гробу завјерио, да красти, варати, лагати, криво свједочити, хулити и т. д. неће. Ко би с том добром намјером предузимао пут у св. мјеста, и ми би му од своје стране препоручили, да се, у име Божије, одлучи поћи у св. Јерусалим-

НЕКОЛИКО СТАРИНА У ГРАЧАНИЧКОМ КОТАРУ.

I.

Стара развалина цркве у Бољанићу, која је била на узвишеном округлом бријегу више села под планином, изгледа округла, а озго је равна. С ње се на далеко види. Од ове у близини ове развалине, има још неколико развалина као: Карановца цркве, удаљена четвртину сата; Сочковца цркве, удаљена по сата; Стјепанове цркве, удаљена сат; Брјеснице цркве, удаљена такођер сат.

С развалина у Бољанићу види се Крмин планина 15 сати далеко на западу и 3 града. На истоку, град Сребреник удаљен 9 сати; на

сјеверу град Соко у даљини 3 сата, а на западу Добој далеко 2 сата. На сјеверу су села: Стјепаново поље и Брјесница; Сиједи камен крш, који изгледа округло. На југу је планина Петровица у даљини од једнога сата; на југозападу по сата далеко јесте Гостиљ планина, удаљена по сата.

Око бољанићких развалина има старо гдобрје с неколико гробова. Према староме олтару налази се један крет, који се зове *калуђерски крст*, бијел као млијеко (Јамачно мрамор! Пр. Ур.), а нема никаква натписа. То је мјесто плужевина.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Ту се је налазио на развалинама један камен на пет углова, лијепо отесан, па је дошао био ондашњи бег, те потјерао кмете, да му га довуку, да га постави као праг своме чардаку. Тако ми је причао мој комшија Стојан Госпић, који је живио 140 година, а умро је прије 37 г. Он ми причаше: „Кад је бег кметове натјерао и натоварили камен на кола, волови почеше страховито рикати. Кад су били мало одмакли, волови опет заричу, поломе лијес, а кола потару. Бег је више, пута кметове нагонио, да му тај камен довуку, али заман. Најпослије бег рече, Дигосмо камен на кола и пођосмо. Кад смо одмакли неколико (по прилици 1½ километар. пр. пишчева), волови на једанпут зарикаше, потргаше јармове и утеку као виле. Бег на то рекне: Тај камен није сам, не даду га мелићи“ и више га није дирао! — Кад се поче у Бољанићу градити црква, писац ових редака весело оде једном с парохијанима до оног мјеста, гдје је камен био, те им рече, да је тај камен од старе цркве, па да га довуку и подигну на њему часну трапезу, а и изгледа, да је и био часна трапеза, јер је мало шушаљ, метар и по дуг, широк 4 педља, а дебо два и по. Парохијани весело самном скоче и довукосмо га, а мајстори га узидаше за часну трапезу, на којој се на антимијеу служи.

Бољанићка црква има своје земље 20 дана орања, а новаца 2739 фор. Код ње стоје 2 свештеника на свом имању: писац ових редака и брат му Петар.

П.

Развалине цркве Карановца, која је била на једној косици више села између днје ријеке под планином. С истока је мала ријека Прена, а са запада велика Прена; које се састају ниже развалина. Види се око тих развалина и старо гробље. То је лијепа равница. Ту је цркву развалио неки Ризван бег из Грачанице, те одвукао камење и сазидо кулу у пољу код Грачанице Срби, који су некада код те цркве били за силнога Душана и Лазаре, одселе у Славонију. Кад чују, да је Ризван бег развалио цркву, па да је од ње кулу направио, подигне се један од тога племена по имену Дели Митар преко Посавине са 11 другова хајдука и дођу у ноћи кули на 1 километар под једну крушку у неки прљ крај пута. Сад рекне Дели Митар

друштву, да остану туде, а да ће он сам ићи и зовнути Ризван бега, па ако хтједне изаћи, да ће га донијети. Друштво га послуша, а Дели Митар оде. Кад Дели Митар дође пред кулу, викне Ризван бега, а бег се одазове, питајућ ко је — Дели Митар одговори: „Зове те Усо из села Малешића; сво горе хајдука Дели Митра, који ти пријети за цркву“. Бег радостан излети пред кулу, а Дели Митар зграби га и баци на плећа, па као змај одлети друштву, друштво бега привеже за крушку. А тада Дели Митар рече друговима, да режу месо од бега, па да га натичу на шипке од пушака и пеку и да бегу говоре: Овако се, беже разваљује црква Миросавићка у Карановцу мојих старих праотаца (Карановац се је у старо вријеме звао Миросавац пр. пишчева).: И тако су од бега резали месо. док није умро. Сутра дан нађоше га Турци за крушком свезана, а месо му одрезивано и печено, укопају га и назову шехом, те му гроб озидāju самим тесаним каменом. Кула се поруши, јер је бег био самац, па је није нико поправљао, те Турци одвуку камен и њиме поправе цамије. И данас се познаје један камен, који је био над црквеним вратима, а на њему има неколико слова. Турци су лијепили слова кречом, а сад су их покварили, јер је то крај улице, па многи завирују знајући, да је то с некадашње цркве.

Ш.

Између мухамеданског села Стјепанова поља и православног Малешића покрај пута, има један стари камен на брду. Мјесто изгледа округло. Камен је као сандук, а зна се, да је било око њега старо гробље, јер се види, да је сваки гроб био ограђен на по се каменом и окренут истоку.

Има још један камен као филцан 7 педаља широк, а 7 висок.

Онај камен, што је као сандук, зове се у нас *пичка*. На њега долази народ међу Госпојине без разлике вјере, па и Цигани спавају на њему, који су болесни, па им буде боље. Чак из Славоније долазе овамо Срби, Католици, па и наши мухамеданци. Понајвише долази народ томе камену у ноћи, па га љуби и наслања се на њега. Због тога није прије дао онај Турчин чија је то њива. Причају, да су Турци тај камен у поток отискивали, али да се је он увијек невидимо враћао. Тако причају православни Срби и мухамедански. Због тога камена изађу Турци

те се ту потуку с народом. Народ надбије Турке, а онај се Турчин оде да тужи муселиму у Грачаницу, да му свијет чини штету због камена. Муселим на то дигне свој меџуз: Мула Омер бега и хаџи Ђуку Урушпа, па онај Турчин отпусти један дан орања земље, те се и данас народ на то мјесто скупља међу Гвепојине.

То ми је казивала покојна мати Госпава. Она ми рече да су још била 2 округла камена, које је исто тако народ штовао, но једном дођу двије буле, па на њима окупају дјецу, те их наши отисну у поток. — Још би их се и данас могло наћи, који би их познали.

IV.

Некада је постајала црква и у Стјепанову пољу под селом уврх поља на равном и широком једном брежуљку. Камен су од ње одвукли турци за куће, само је остао један надгробни камен округлао као филџан. Од развалина познаје се још и праг, лијепо отесан на четири угла. Хтјели су и њега да одвуку, али веле, да волови нијесу хтјели ићи, него га једва одвуку на 400 корака с црквешта. На развалинама има доста седре, од које су били сводоми саграђени, али се је данас у прах расула. Црква је била истоку окренута и веома велика и широка. Мјесто је тако дивно, да га нема на далеку таког, чисто заплачем кадгод дођем, што је ово мјесто још једнако пусто. Мухамеданци то мјесто зову Поквенац и говоре, да је ту била црква Стјепана Томаша; по њој се зове Стјепаново поље цијело село. Около су свуда лијепи путеви, а удаљено је од Спрече 1. km. Изнад развалина било је мухамеданско село. Сиједи Крш је на сјеверу и на истоку и на западу опколио, а само на југу је српско православно село Бољанић и планина Островица и Гостиљ. Под Гостиљем су многа поља и равнице, а на 3 km. на сјеверозападу на једном су брду велике развалине. Говоре, да је ту био двор Стјепана Томаша и да се је из њега далеко видило.

V.

Развалина цркве у селу турској Брјесници, која је постојала међу брдима у пољу под селом близу једне ријеке. С ње се види планина Островица и Гостиљ 2 сата даљине на југ, и село Бољанић, а на исток и на запад слабо се види. Изгледа, да је то био манастир. Темелј је у облику крста; манастир није био голем. Ту има

гробље с великим тесаним каменовима, који су по 3 метра дуги, а широки метар и по. Скоро су посве заорани па не могу опазити, има ли натписа на њима; сви су окренути истоку. Више развалине су велика 2 каменита бријега, који се јако бијеле. Мјесто, гдје је била црква, мало је избрежито и данас постоји под, по коме се оре. Под је од камена и цигле, од по метра. Коло је до скора било на мјесту, а од самог је шареног мрамора. Под тим је зид, те га није нико могао да одвуче, јер је прилијепљено било за њега. Један пут дођем мухамеданцу Сунији Мерковићу у башту, коме припада њива, гдје су развалине, јер сам с њим добар, па га замолим, да ми помогне, да одбијемо коло, те узесмо ћукију и с једне стране порушимо зид испод кола, али коло не могосмо добити. Момци почеше озго ударати, те одбише мало мање од половице, па узеше комад и оставише га у чардачић и начинише на њем пећ. Ено тог комада и данас. Турци веле; „Ово је плоча на којој је по постајао.“ Намислио сам, ако читаво коло извадим, да га купим од турчина, па ћу га довући у своју цркву.

VI.

У селу Сочковцу имају неки стародревни бунареви⁴ сасјечени од широких греда 3 метра. Не знам колико су дубоки. Било их је 7, па је пет засуо свијет, јер су погибелни. У овим двама има још воде, па се не даду засути и не смије се нико да над њих надвири, осим кад је велика врућина и кад није близу мијена или уштап. Што год дође близу, око уштапа, одмах се занесвијести, па ако се одмах оданде однесе, поврати се. Ако птица изнад њих пролети, пане, зецови, лисице или људи, чим се надвири, одмах пану. Људи одмах почну пљувати крви, па да их не однесу, умрли би. Бунареви су у једном брежуљку, сви су у реду, а растављени су један од другог метар и по, да се може око њих одати. На средини су бунарева канали проведени, да може вода пролазити. Говоре, да су били покривени, па су се греде проломиле. У најгорњем као да нешто зуји. Доктор вели, да се је опасно наткучивати над тим бунаревима. (Требало би, да се изашаље комисија, која би разгледала ту старину, а ако су ти бунареви доиста тако шкодљиви, ради здравља околице требало би да власти

нереде, да се ишчисте, јер ће инаће бити узрок, што се занесвијести онима, који се падвире, кужан ваздух). (Примј. уреди.). —

Молим славно уредништво „Источника“, да ово неколико старина уврети у лист, па ћу ја још описати неколико развалина црквених, а док добро разаберам и неке каменове, па ако

ово прими, много ћу којешта писати све о стардревностима*).

Митар Поповић
свештеник у Бољанићу.

*) Веома ћемо Вам бити благодарни. Наш лист ће врло радо примати све, што се тиче наших старина. Много их је и онако уништено, па би требало, да бар оне, који су се до данас сачувале, отмено забораву. Молимо и осталу г. г. свештенике и учитеље, да нам шаљу оваких описа. Да не морамо прерађивати, нека вам ко вјештији пише а ви казујте.

Уредиштво.

НА БОЖИЋ.

На данашњи данак,
Данак среће, славља,
Родио се Христос
Да народ избавља. . . .

У сред Витлејема,
У забитном крају,
Родио се Спас наш,
У божанском сјају.

И чим он се роди —
Небом засеја звјезда,
— Путевођа то је
До Христова гњезда.

. . . И похита народ
Пред Божијег Сипа,
Приносећи даре:
Злато, уље, смирна.

Поклони се Спасу
Сре, што штудије Бога;
— И данашњи данак
Потејећа нас тога.

Па славимо данак
Свјетлога рођења,

Сјетимо се, браћо,
Душевног спасења . . .

Запјевајмо сложено
Сви: „Рождество твоје“ . . .

И славимо данак,
Данак среће своје! . . .

Миримо се, грљмо
Нек нас слога води
Љубимо се, браћо,
Христос Спас се роди.

„Христос се роди!“ браћо,
Српкиње, сеје драге,
„Христос се роди!“ Србе,
— Пјевајмо пјесме благе . .

*

„Христос се роди!“ Србински роде,
Срећан ти Божић ов',
Ал' Божић пр'ави и Божић славни,
Божић Србинов!!!

22. XII. 95.

Богд. Р. Милановић-Крајишник.

ОСВЕЋЕЊЕ ЦРКВЕ У СЕЛУ ЧАРДАЧАНИМА НА САБОР АРХИСТРАТИГА МИХАИЛА 1895.

Благословом Његовог Високопреосвештенства Господина Митрополита Георгије Николајевића, освешћена је црква у Чардачанима, парохији бошковићкој, бањадучког протопрезвитерата.

Иста црква носила је прије име Ћелија, која је од приличног и доброг материјала одма иза окупације саграђена (а и прије је на истом мјесту за отоманске владе постојала, те је уз устанак пред окупацију изгорела) и служила је

до освешћења мјесто цркве, али пошто није имала олтара него је изгледала више као обична кућа, ће се је само јутрења и вечерња недељним и другим празничним данима обављала. Чардачанска општина желећи да се Ћелија разшири, уз припомоћ свога свешт. Цвије Поповића, замолила је Његово Високопреосвештенство Господина Митрополита Георгију Николајевића, да им пошаље свој Архијерејски благослов, да Ћелију

повисе и да јој нов олтар саграде. На што ја Његово Високопреосвештенство својим одписом од 6. јула Број 1592. благоизвољело свој Архиепископски благослов послати, да се Ћелија по жељи чардачанске општине разшири; те пошто томе од стране области никакве запреке није било, то је благословом Архиепископским у суботу 19. августа, уз припомоћ свештеника: Цвије Поповића и Петра Варнице, прото Вид. Ковачевић осветио олтарски темељ по изложеном правилу у „допунителном требнику“. Истина да је био тежак дан, али је ипак доста старјешина на освећењу темеља било и прилично према броју и прихода пало.

Кад је већ Ћелија близу довршена била, замолила је чардачанска општина Његово Високопреосвештенство Господина Митрополита за Архиепископски благослов, да се Ћелија назове црквом и да се освети. Услед чега је Његово Високопреосвештенство, на молбу срп. правос. чардачанске општине и свештеника Цвије Поповића, дописом својим од 25. октобра Број 2609. благоизвољело послати освећени Антимис и дозволити да се Ћелија у Чардачанима назове црквом и да се у недељу 5. новембра освети, и да тај чин обави прото Вид. Ковачевић, уз припомоћ оближњих свештеника, по изложеном правилу у „допунителном требнику“. Но пошто је још нешто у цркви било недограђено, а како је опет 5. новембра било освећење српске православне школе у Прнавору, те да неби ни онамо ни овамо кривало, то је срп. чардачанска општина одредила за освећење, сабор Архиепископа Михаила.

У очи истога дана у уторак вече, обавио је прото Вид. Ковачевић вечерње а последије свеноћно бденије уз припомоћ свешт. Цвије Поповића и предеједника српско-православне црквене

ребровачке општине г. Саве Сурутке, који се доста у црквеном правилу разумије. Сутра дан свршена је јутрења, и онда у 10 сати отпочето је освећење по изложеном правилу у „допунителном требнику.“ При освећењу уз проту Ковачевића чинодјествовало је још 7 свештеника, а при служби свештеници: Петар Иванковић, Милан Радовановић и Петар Варница. Служба је Божија свршена у 12 и по сати. На служби последије еванђеља, изговорио је прото Вид. Ковачевић сходну бесједу дану и свечаности, поучио народ да чува своју св. православну вјеру и срп. народност, да не заборави на св. матер цркву, да буде послушан своје свештенику, да се законима црквеним и државним строго покорави и т. д.

Послије службе у 1 и по сат био је објед. При обједу прву здравицу напио је прото Вид Ковачевић, у име Његовог Високопреосвештенства Његовом Величанству Цару и Краљу Франи Јосифу I., другу је напио изасланик котарског уреда г. Розман, Његовом Високопреосвештенству Госп. Митрополиту Георгији Николајевићу, а трећу прото Вид Ковачевић високој влади. Све три ове здравице биле су врло значајне и свака је пропраћена од срп. правосл. црквеног пјевачког бањалучког друштва са многаја љета, пуцњавом из прангија и звонањем; још даље при столу пало је лијепих здравица, које је пјевачко друштво са неколико лијепих српских пјесама пропратило.

Народа је при освећењу било прилично доста, према је био ладан и суморан дан, нарочито се могу пофалити срби бањалучани, који ову свечаност посјетише и материјално потпомагаше, а за њима срби прнаворци, који обилатим приложима у помоћ притекоше. Прилога је пало 360 фор. а кум Таназије Радонић из Чардачана, придарио је 100 фор., дакле свега 460 фор.

ПОУКА

у недељу по воздвижењу частнога крета, — По руском. —

Браћо, познајмо достојанство нашега призива! видимо ко нас призива? Ни пророк, ни анђел, ни арханђел, него сам Владика и Господ њихов. Послушајмо Његов најмилији глас, који слушају све видљиве и невидљиве, разумне и безсловесне (неразумне), живе и мртве ствари. Тај глас је из ничега све створио, као што и поје

Давид: Той рече, — и киши, покелѣ и — гоздишма; а на другом месту стоји писано; Полнилик ѣи и предгаши Ты какика.

О човече! Теби је дата вредност већа од свих других твари. Тебе Господ није створио само речју својом, него и својим пречистим рукама, Даровао ти је живу, словесну и разумну душу,

времени и вечни живот — времени за кратко, а вечни за вечита времена; створио те је по обличју и слици Својој. Схвати величину дарова, послушај Господа свога, пођи за Њим, остави својевољство, не задржавај се на путу погибелџи, недај се варати од лажне сласти овога света. Погледај, с каквом Те кротошћу и смерношћу позива Твој Владика. Зашто лењујеш, а не бдијеш и не показујеш урђа? Господ те не гони, него призива, — не на посао, него на одмор, не на тугу, него на весеље — да с Њиме царствујеш и с ангелима, да се веселиш. Пођимо за њим с вером и трпљењем. Ако се на том путу деси и што естрашно или мучно, не плашимо се и не враћајмо се назад, као некада неблагодарни јудеји — котловима и свињском месу — у таму греха и сладострашћа. Него пазимо добро, да нам душа наша не падне у пустињи безакоња и да је нечисте птице не поједу. Молим вас, послушајмо глас Христов и следејмо му несумњајући, неповратним корацима.

Данашње евангелије 37. зачало од Марка, јасно нам говори о томе. Рече Господ; иже хоцетъ по Ликъ ити, да отквержетъ иже, и козметъ крѣтъ икоу и по Ликъ градѣтъ. Иже ко хоцетъ дѣшѣ икоу спати, погѣнитъ ю: а иже погѣнитъ дѣшѣ икоу Лине ради и Евангелию, той спитъ ю и ост. Господе мој хтео бих те запитати: куда идеш? а знам, даби одговор био: На Голготу, — тамо, где је Адамова глава сахрањена, где се киродина и вечна смрт зацарила; тамо хоћу мукe да претрпим и на крет да се подигнем, тамо да умрем и смрт да умртвим, царство њено да уништим, а Адама и његово потомство, да у рај уведем.

А ти, православни роде хришћански, гледај шта чини Владика твој за тебе; погле како грозну смрт трпи ради тебе, А ти, ако хоћеш, да сле- дујеш стопама Христовим, не хвастај се за земна блага; буди као бескућник и безродник свагда готов, да за истину пострадаш; одбацуј све од себе, што ти стоји на путу, који Христу води; омрзни сву варљивост овога света, да те ништа неби могло задржавати. Тада узми на се крет, то јест, добровољно трпљење и страдање; буди готов свагда умрети за Христа, трпети све жалости и беде у свету. У свему буди уздржљив, као: умртви себе, буди мртав за зле помисли и греховне радости, умом се разапни на невидљиви крет. Ако то учиниш, онда слободно можеш рећи са блаженим Павлом: Ликъ мѣрѣ ршпала, и изъ —

мѣрѣ. Резуми! Свети Павле је омрзнуо свет, а не свет Павла. Павле пак не назива светом земљу и небо, него светске ствари, као: похвалу од људи, почаст, славу, богаство; свз се то чини врло привлачно и сјајно, — а за Павла то све бејаше мртво. Такав треба, да је сваки хришћанин и увек треба, да се сећа Павлових речи. Па ни са тим, што је све земаљско за мртво сматрао, не бејаше Павле задовољан, него он и сам бејаше мртав за све то; као што је све земаљско за мене мртво, тако сам и ја мртав за све земаљско; мене не може ништа да задржи и заплени, јер за мене је све мртво и ништавно; ја не могу желети земаљско, потоме, јер сам мртав за њега. О, како је блажено то мртвило; оно је боље од сваког живота овога века!

Сравнимо, разјаснимо то двојако мртвило. Нека буду два мртваца на једном месту: један другога не види и оба се један за другога не старају. Или нека један буде жив а други мртав; живи гледа мртвога, а мртви живога не види. Исто се то догађа и у животу човечијем: многи су за свет мртви, те свет и не обраћа пажњу своју на њих. Мртви су за свет отшелници, који се настанише у горама и провалијама земаљским; они омрзнуше сву сладост светску, презреше славу и богаство, и само своје тело за туђе сматраше; сд слатких јела и сјајних одеда гнушаше се; напротив они обљубише својевољно сиромаштво, молитву, клечање, лежање на голој земљи. Тим начином они заиста за свет умреше. Али свет помоћу њих живи и на њих гледа, т. ј. моли их да се моле, да даду благослова, мудрости, побожности. Њих свет хвали, тражи и себи привлачи и на тај начин живи траже од мртвога помоћи и садјејства.

Од других се опет свет гнуша, мрзи их и бега од њих, као да умире за њих. А они трче за светом и гледају, да се оближе с њиме. Такови су ниске и неблагодарне душе, лажљивци и славољупци, трбушари и пијанице. Они се труде, да ласкањем привуку себи љубав света, а свет их презире. Многи и од калуђера тако чине; заборављају своје обете; а неки између њих и незнају шта значи калуђерство. Многи од њих остављају свој манастир, тихи а нгелски живот и своју браћу, те блуде по свету, траже крвне сроднике и рођакају се с туђим људима. А свет се од таквих гнуша, окреће се од њих и смеје се њиховом безумљу.

Такав је тај свет; често баш онога, ко њега воли, тога он мрзи; а ко се њега као трулог члана гнуша, томе се он приљубљује и тога се држи; где влада смрт, ту он тражи живота.

А ви који љубите Христа, ако желите ићи по стопама Христовим, умртвите греховне појуде у души својој, — и будите такви не један или два дана, него целог века свога. Бежи од греха, љуби правду и бори се за њу. Не буди тврђи од камена и неосетљивији од мртвих ствари. Све неразумне твари врше заповеди Створитељево. Бг им је само једаред заповедно, да служе човеку, — и оне никада, да преступе ту свету заповед. А колико ли имајасмо ми весника воље Божије: закон, пророке, апостоле, учитеље црквенеке, а више свију — Самога Господа Исуса Христа! И ми још никако нећемо, да вршимо Његове заповеди. Он је умро за нас, а ми нећемо за љубав Његову, грех да оставимо и да се одречемо од времене сладости, него и дању и ноћу служимо греху. Каквули ћемо од туда имати корист? Нама се чини, да се ранимо и веселимо, да би нам жива била душа наша, а она је дивно умрла.

Али пробудимо се браћо из греховног сна, узмимо наше крст, то јест, умртвимо телесне жеље: победимо пре свега домаће непријатеље наше нечисте помисли. Свет победимо презрењем, тела уздржавањем, среброљубље милостињом; ђавола — постом и молитвом, гордост — смерношћу ташту славу — понизишћу. Снажни су ти непријатељи нашега спасења, али је силнија од њих десница Божија, која ће нам помоћи, да их победимо. . . .

Сетите се љубљени моји, како су свети мученици све оставили и презрели; отаџбину, високе дужности, народну славу, оца и матер, жену и децу; али и посред мука — као посред раја — они се веселише и хвалише Господа појући. Заиста, њихови подвизи незадивљују само људе; него и ангеле небеске. Држим, да су се и они ели јако чудили, како ти људи који су обложени слабом и смртним телом, победише бестелесног и неукротљивог ђавола; Ангелима бејаше чудно, како могаху мученици посред онакових најужаснијих мука, подражавајући ангелима — који стоје у неописаној светлости пред Богом, радосно појати хвалу Триличноме Богу!

Како ли ми благодаримо Богу, кад нам се ма и најмања увреда ненесе или нам се што на жао учини? Ко ли се од нас радује, када имање изгуби? Међу нама нема таквих — ки оуклонили ки непотребни киши. Док смо здрави и док свега имамо у изобиљу, ми на Бога сасвим и заборављамо, проводимо време у обједењу и пијанству у свакидањем веселу, у разузданости и нечистоти, у чинењу неправде и прибирању блага неправедним начином, узимањем — од сиротних и невољних — процената на проценте, сиромаше презиремо и хришћанску веру својим делима ругамо и исмевамо. А кад Господ пошље на нас какову болест беду или губитак имања; тада роптамо на Његов праведан суд и увек се противимо Његовој светој вољи. Када нам до ушију дође прекор, којим нас св. црква као наша мати, преко својих учитеља избличава, што неправедно живимо и што служимо више греху него ли Богу, што се прекомерно одајемо сујети а на Божији закон заборављамо; ми на те опомене чинимо неуместне примедбе и одговоре. Како да живим по вољи Божијој, кад имам жену и децу? То је обично питање. Али сујетни и преварени човече! Не слушај сада моје хуре и гњиле речи, него слушај шта ти говори, велики учитељ васељене св. Јован Златоусти. Он овако каже: „Зар ти брак спречава спасење? Жена ти је дата за помоћницу а не за досадницу. Како је пророк Исаија имао жену и ипак видео Серафиме? И брак тада није пречио св. Духу, да пребива у Пророку. Изгави ты говораше му Господ Јавкњ гњњ ткой (Ис. 7, 3). Ето Исаија имајаше и деце, па ипак бејаше пророк; па и са женом живљаше — и бејаше пророк. Па зар неимајаше и Мојсеј жену? А није-ли он из камена воду извео, море разделно, ваздуху заповедао, с Богом говорио и молитвом својом од народа свога гњев гњев Божији одвратио. Зар Аврам не имајаше жену? Па ипак бејаше назван оцем многих народа. Зар не имајаше он сина Исака, кога хтеде Богу на жртву принети? Па ипак се удостојио, да Самога Бога прими и да Му трпезу зготови. Видимо дакле, да он бејаше и чедољубив — и богољубив и да брак ни најмање не сметаше његовој побожности. Штади да речемо о матери Макавеји? Зар она не бејаше удата жена? Зар она не приведе у лик светитеља седам синова? Зар не гледаше њихова страдања и зар не шиљаше благодарности пуне молитве Богу за њих? Тако дакле она бејаше и мученица и мати мученика; седам је пута претрпела муче-

ништво. Не мисли, да она при томе није осећала тугу; знај, да је она била мати, те је по природној љубави страдала за децу своју; али као што се морски вали ударајући о брег поново враћају натраг, тако је и узбуђеност срца њеног умиривао страх Божији. А ко бејаше Петар? Основа цркве, прави подражатељ Христов; ма да није учио риторику, ипак је победио риторе, разрушио је науку јелинску и обилавши васељену, бацио је на њу своју мрежу и привукао ју је ка Христу. А шта ли је за њега речено у св. Писму? Пришеде Иисус к њ док Петрокъ, киде тиде ево лежаче и огнеле жиголде (Мат. 8, 14). Кад је Петар имао ташту, онда је за цело имао и жену, а где је жена, тамо је и брак. Шта пак да кажемо за Филипа? Зар он не имађаше четири кћери? А где има кћери, тамо се налази и жена и брак. И Сам Господ Исус Христос, ма да је од Пречисте Дјеве рођен, ипак је дошао на брак у Кану Галилејску и учинио је тамо чудо, претворивши воду у вино, почитујући брак дјевством и носећи му дар чудом.

И тако обљубљени, не гнушај се од брака него се чувај блудништва и злих дела. Имај жену, али буди смотрен; то ти велим и стојим добар за твоје спасење. Ако ти је жена добра, то ће ти бити помоћница. Ако ли је пак зла, ипак ти неће вреда нанети, ако си сам разборит. Ја ћу, да наведем за пример једну злу жену, која ипак није нанела вреда мужу своме. Жена праведнога Јова, била је лукава и зла, она га је саветовала, да хули на Бога; али није могла поколебати стуб, разбити дијамант, одолети камену, ранити војника, потопити корабалъ, ишчупати дрво са кореном; није му могла учинити никаква зла, ма да је покушавала. Стуб је постао још чвршћи; подигоше се вали али корабалъ не потону, јер се њиме добро управљало; плодове обраше са дрвета, али се оно не задрма, лист опаде, а корен оста неповређен.“

Шта на то, да одговориш сујетни човече? Ето, твоје мнимо неудобство од стране брака узима на себе васељенски учитељ и јемчи ти за твоје спасење. Живи са женом и васпитавај децу, али само испуњавај вољу Божију, уздржавај се од злих жеља, од пијанства и обједена, од кајишарства и неправде. Имај жену, али ради деце, ради немоћи, а не ради похоте и гадне сладости, не дражи своје страсти преко мере; угушуј излишност њихову уздржавањем, смиравај телесне пожуде постом. Даривај од твојих трудова сиротињу: ако си богат, даривај више; ако си сиромах, то по могућству. Не чини неправду, не жели туђе, радуј се вазда о Господу и закон Његов учи дању и ноћу. Ако имаш деце, то их учи побожности и страху Божијем; тумачи им шта значи хришћанство и чему нас учи вера наша. У свете недељне дане долази у цркву, слушај реч Христову; имај свога духовног оца, испуњавај савете његове и слушај га, као Самога Бога, јер ти Божију реч говори; чешће му исповедај грехе своје, не лишавај себе причешћа св. тајана, да би свагда имао при себи Христа, који живи у теби.

Ако ово све испуниш: веруј ми, — истину говорим, — нећеш изгубити своје спасење, на против постаћеш велики победилац, победићеш свет и његове саблазни, назваћеш се добрим војником Христовим, носећи крет свој и следејући за Њиме. И за ту борбу своју бићеш удостојен, да примиш венац славе из руке Господње, по Његовом истинитом обећању: победивши длаче смрти ко Аноу на престоле морице, акшике и изъ победивши и сдохъ ко Отцема морице на престоле ево. (Апок. 3, 21).

Удостоји и нас Христе Боже, Твога царства, по благодати и човеко љубљу Твојој. Теби приличи част и слава са беспочетним Твојим Отцем и са Пресветим Духом, сада и свагда и на векове векова. Аминъ.

У Сомбору 7. IX. 1895.

Р. Стефан С. Илкић
учитељ.

БОРБА ПРОТИВ АЛКОХОЛНИХ ПИЋА.

Међу многим манама и страстима, које породицама, па и читавим народима спрјечавају, убијају душевни и тјелесни напредак, важна је чињеница прекомјерна употреба отровних алкохолних пића. Да прекомјерна употреба алкохолних

пића, штетно утиче на тијело и душу човјечију, свакоме је познато, коме у мањој, коме у већој мјери. Свак зна да од пића нема ни најмање користи, а да оно има веома хрђаве пошљедице. За човјечије тијело алкохолна су пића убитачна,

јер од њих долазе многе, па и тешке болести, које тамане појединце па и читаве породице. А како опет пијанство штетно утиче на душу човјечију, на моралну страну живота нашег, кад више пута од свјесних људи прави будале, прави моралне богаље и пропалице! Колико ли се пута чује усклик за овог или оног: само, да много не пије, би био сретан?! И при свем том, страст опијања, све се већма шири, и узима веће махове, а тијем се човјек све више баца у вртлог противности према Богу и према природи.

Какве све несреће чини употреба пића тијелу и души, позвани су у више чланака и књига докзивали, те би о том сувишно било и говорити непозватом, за то мислим, да је боље показати практички како се страст опијања може најбоље и најбрже сузбити у народу, а особито у млађег нараштаја, миле нам Србадије. Јер, као што савјестан и разуман учитељ неће својој дјечи само говорити: ово и ово не ваља чинити, тога и и тога се прођите, већ ће им показати дјелом, што да чине и како да се владају, тако и сваки, ко би желио да учини што против употребе алкахолних пића. Треба тај стварно, да сузбија страст пијанства, а то ће учинити најбоље, ако око себе окупи све, који су ради проћи се пића, па створи удружење против пића, чији ће се чланови сами чувати пића, као од отрова, па и друге у своје коло призивати. Ово ћу и с примјером показати.

Како по другим мјестима тако и овђе у Фочи, употреба разнога пића бијаше у народу узела мах назад неколико година. Особито се то међу младежи могло опазити, против старог обичаја, кад се почињало пити и пушити у тридесетој години. Данас од шеснаест година момче, зна што је ракија, пиво, ликер, коњак и т. д. Често је омладина наша своје скупощјено вријеме утудала у кафанама, те испијала чашнице отровног алкохола, па тако загрејани витезови наши, трошили су у лудо ону са знојем стечену зараду. Под утицањем алкохола, наша младеж виђала се по срамним и саблажњивим мјестима, и није чудо било дознати, да су се ти и ти, браћа Срби, те и те ноћи потукли и крвили, па шта више, крвили су се и са својом браћом друге вјере. Пошљедица свега тога, бивала је, да се је и власт умијешала, те по кога спремила борме и гђе не изгледа најмекше: пошљедица

пића била је брука—покор. Него срећом неки међу нашим младићима увиђеше, да их такав рад шаље у суноврат. Дођоше на мисао, да поведу борбу против пића. Неколико младића бијашу овђе саставили дружину за његовање тјелесне снаге гимнастиком, и у свом правилнику забиљежише међу осталим и ово: „*сваки члан ваља да азбјегава прекомјерно уживање алкохолног пића.*“ Тијем је учињен у нас почетак ајке на алкохол, а стављен темељ друштву против употребе пића. (Племенито! ур.)

На то побуђен чланцима против алкохола од покојног Натошевића и својим искуством, предложи један Србин, да се отпочне радити против употребе пића и 1. октобра, на Богородичин Покров, 1893. би сазват збор, на коме се 19 момака потписа. да ће започети борбу против тога зла, и обвеза се, да неће до Васкрса 1894. никаква алкохолног пића пити. Речено и учињено. Одржали су обећање и на Цвијети 1894. г. поновили су одлуку своју и рајешили се, да не пију до 1897. год., а тијем основали „дружину против алкохол. пића“. Дружини овој у почетку се придавала слаба важност. Неко вели, не ће издржати, неко вели, не могу, неко каже, имаће кад надокнадити, а неко опет: Красна мисао, лијепо друштво, права благодат. И тако, ово наше друштво бијаше у почетку изложено и хвалама и погрдама, шали и збиљи, вјери и невјери. Али то није ништа сметало, да чланови одрже своје обећање. Није сметало ни стварном напретку ове красне дружине, која је тако рекућ сваким даном добивала по ког члана више. (Угледајте се срби и другијех мјеста на браћу фочане! Ур).

Мало по мало, па су језици умукли, а успјеси друштвени били су јасни сваком. Омладина наша бистра и пријазна у свакој прилици је показивала кораке напретка. И гле чуда прије: свађа, туча, брука међу младежи, а данас: слога, љубав и мир! Прије без чаше ни чланови нашег пјевачког друштва не моглоше се одати на рад, а дјчас се чаша и не помиње. Чим се створила дружина против пића, одмах се сјетно живљи рад међу младежи. Поред ревног рада у пјевачком друштву, младеж је почела правити излети у Јелеч, Кмур, на Кисељак све у

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

фочанском котару, и у Чајниче прошле и ове године, о Великој Госпојини. Особито се пут у Чајниче показао за дружину од велике користи. Око двадест младића из ове дружине све у народном одијелу а пјешиме ишло је у Чајниче, Милина је било погледати Србадију како уз гласове ситне тамбурице једнаким словима гласова корача весело, пјевајући и поскакујући без и мало умора, дошао сам с њима већином пјеше у Чајниче. У Чајничу си на сваком кораку могао опазити, да фочанска омладина сачињава неку особиту пјелину, која се на сваком мјесту разликовала, и коју је са задовољством поспатрао скупљени народ. Али се и та дружина достојно понашала. Особито је лијепо било опазити ону послушност, коју је указивао сваки члан према друштвеном старјешини.

Као што се види из досадањег, наша поменута дружина има карактер покушаја, и тај покушај срећно је испао за руком. Друштво је стекло до сад осамдесет чланова. То је истина скроман број, али кад се узме у обзир, да дружина није још образована, као јавна, са својим правилником — знатан је број. Већина чланове друштвених је одавде. Има нешто и са стране као из Сарајева, Мостара, Чајнича, Вишеграда, Калиновика, Нишића и других мјеста (са стране 18 чланова).

Судећи по успјесима, који су до сад учињени, сигурно је, да ће се кроз коју годину успоставити стална дружина против алкохолних пића, а каква ће тад корист бити од друштва, не може се унапријед ни рећи.

Нека се поноси омладина наша, која је прва у Босни и Херцеговини, а ваљда и у Српском основала „дружину против алкохолних пића“. Дао би Бог, да се и по другим мјестима угледа наша младеж на овдашњу, те нека оснива дружине против употребе пића; нека се бори са страшћу пијанства, па ће успјети. Није ли могуће на сваком мјесту основати такву дружину. то нека свак ко воли тријезан бити, похита у коло наше дружине, она ће их раширених руку примити. Не тражи се ту жртава. Кратки су услови за примање у дружину. Ко жели бити члан наше дружине против пића, нека даде друштву преко кога члана писмено *поштено српску ријеч*, да не ће окушати алкохолних пића, постаће члан наше дружине. Ал ту ријеч ваља

поштено одржати, јер у противном случају оде образ!

Та кад велики народи осјећају потребу саварати такве дружине против пијанства, тим прије, дужни су мањи народи имати их. У Енглеској има таквих друштава. У Чикагу, у Америци, постоји друштво против употребе алкохолних пића и против пушења дувана. Друштво то зове се „Темперенц“. Чланова има 650.000, од којих је већина у Чикагу. То друштво необичном брзином напредује и показује невјероватне успјехе. Чланови плаћају пет долара годишње, те је с' тијем друштво дошло до великог богатства. Друштво то има неколико својих врло великих палата, има своју школу за занатлије, и још много којеквих поучних завода и забавних клубова. Има и Срба, који су чланови тога друштва.

Грјех би био зајати имена главних поборника и покретача ове дружине у Фочи. И ако ће ме њихова скромност осудити, сво њихова имена. Први помену, да се оснује дружина против употребе алко пића, *Симо Јеремић*, фочанин, а сад опицијал у Травнику. Највеће заслуге за ово друштво имају Ристо Јеремић, и Милан Хаџи Вуковић, оба одавде, први медицинар у Граду, а други трговац овђе. Нека би и остали љечници Босанци и Херцеговци водили борбу против алкохола, као наш доктор, а тијем ће учинити много за ширење тјелесног васпитања, а сузбијање разних болести. Милана Х. В. похваљују сама дјела око ширења друштва против пића, и око општег заузимања за напредак наше омладине.

Свештеници и учитељи, као насироци просвјете у народу нашем, први су позвати, да пораде око оснивања оваких дружина. Они треба сваком згодном приликом, да предтаве народу штете од алкохолних пића и да препоруче стварање дружина против пића. Тај рад би особито користио свештеницима, који су одговорни за душе својих парохијана, као пастири њихови. Што би мање пијаница бивало у народу, то би мање било сиротиње, болести, мање јада и чемера, а више здравља, више моралног и материјалног имања. Одлучавање од пића, треба започети код младежи, док још није почела ни окушати пића. Тад ће ићи најлакше. Док човјеку пиће изгледа љуто и горко, дотле га је лако одучити, а кад

му чашица постане слатка, иде теже одучавање. Ја сам на пр. све своје ученике, који су свршили IV. разред основне школе, уписао у дружину против пића. (Тако ваља! ур.).

Оснивање друштава против алкохолних пића најбољи је лијек за болест пијанства, и такав начин борбе већ је показао сјајне успјехе, а показаше и веће, ако човјек промисли зрело о себи. Показаће се корист кад човјек испита, колико све пиће наноси рђавих пошљедица скакоме ко га пије. Ко хоће то све да сазна, нека чита чланке покојног Натшевића против алкокола, или нека потражи књигу за народ:

„Алкохолна пића с' љекарског гледишта. Предавање професора А. Штримпла“.

Тежак је то посао борити се против алкохолних пића, али је племенит. Драги моји антналкохолисти! ако вам ко прави сметње и руга се вашем послу, вапој племенитој борби против пића, избаците му ријеч професора Штримпла, са којима ћу и ја завршити: „Пошлице и исмјевања, којима се излажу прошивници алкохола нису ништа, кад је човјек само увјерен, да се бори за добру и корисну ствар“.

У Фочи 15. новембра 1895,

Јосиф. Кочовић

срп. пр. свештеник и учитељ.

КРАТАК ОПИС ПОСТАЊА АНГЛИКАНСКЕ ЦРКВЕ. — У ЧЕМУ СЕ ОНА РАЗЛИКУЈЕ ОД ПРОТЕСТАНТСКЕ И РИМОКАТОЛИЧКЕ ЦРКВЕ. — СЕКТЕ: МЕТОДИСТИ, БАПТИСТИ И КВЕКЕРИ. — ЖИВОТ, МИШЉЕЊЕ И ВЈЕРОВАЊА ТИХ СЕКТАТА.

I.

До XVI. столећа Инглези су припадали римокатоличкој цркви. 1529. г. престадоше се папском престолу покоравати, али још не преврнуше вјером.

Рефармација је свагдје потјецала из потребе читава народа. Она је била пошљедица увјерења, да је нова вјера боља, те је с тога обично и имала огроман успјех. На пр. у њемачкој је покренуло реформацију духовно лице Лутер. На против у Енглеској је први краљ почео реформацију, а небаш с увјерењем, колико због личних несугласница с папом. Истина енглески је народ још од прије осјећао, како му је тешка власт папчина и да римски престо многа зла чини, али је и краљ Хенрик VIII. био узрок вјерске реформе.

У почетку свог краљевања Хенрик VIII. (1509 — 1547). био је реван католик; чак је написао и једно дјело против Лутера, за које га папа награди у оно вријеме великим насловом „заштитник“-ом „вјере (defensor fidei)“. Но у скоро тај краљ од ватреног заштитника папиног постаде му нија ешћи непријатељ. Хенрик VIII. имађаше брата Артура, који се је од 12 година заручио био с Јекатарином, кћерју арагонског краља. Кад се Артуру наврши 15 година, ожени се

но те године и умрије. Хенрик VIII. науми да се ожени Артуровом удовицом, а пошто капони не дозвољаваху таки брак, замоли папу Климента VII. и авај му то допусти. Хенрик проживље с Јекатарином у миру 17 година и за то вријеме родише петеро дјеце (међу њима Марију, потоњу краљицу), кад на једном краљ смисли, да се растави с Јекатарином Арагонском и да се ожени с Аном Булн, која је била дворска дама његове жене. Он мишљаше већ у непријед да ће му папа и овај пут допустити брак, али му папа одбије молбу и — од тога часа започе реформација. Краљ, ражљуђен што му папа не учини по вољи, одби се од њега и себе учини главом цркве. За архиепископа постави Тому Кронмера, који је за све његове владе био слијепо оруђе. Кронмер, по жељи Хенриковој, прогласи, да се разрјешује „законопреступног“ брака с Јекатарином и да се с њоме вјечито раставља. Архиепископ, разумије се, пошто се је зоговорио најприје с краљем; изјави да се то био незаконит брак, јер је краљу Јекатарина сваха. Тако краљ сврши ту ствар како је желио; па искаже синовеку послушност цркви и позове архиепископа, да о томе чину пресуди по закону. Сад Кронмер у скоро објави жељени развод.

Веома би било погрешно мишљење, да се је вјера у Инглеској промијенила само по жељи владаочевој. Виши су друштвени кругови жељели, да себи присвоје велико манастирско имање. Кранмер, који је у брачним стварима све ријешо по краљевој жељи, није се ни сад противио, Влада науми да разграби добра манастирска, па да томе даде љепши облик, пошаље по двојици чиновника, да преледају епархије. Ти чиновници нађоше, да монаси и монахиње живе гадно и неморално, те би „било у славу Божију боље да се манастири испразне“. По жељи краљевој то мишљење постаде закон и 376 се манастира уништи, а њихово имање припаде краљу и његовим напљедницима; а много добра доби и господа.

Тако је Хенрик почео реформацију без народа. Одијелив се од папе, није додирнуо друге тачке вјерског учења.

1547. г. ступи на престо хенриков син Едуардо VI., који је био одан протестантским начелима. Он ограничи права црквених служитеља, међу тим протестантима је било слободно свуда приповиједати своје учење. Њемачки протестанти почеше проповиједати по Инглеској. У брзо се појаве 42 члана вјере у протестантском духу.

Но послје Едуардове смрти дође на престо Марија, ревно католикиња. Она прогласи римокатоличку вјеру државном. Протестанте почеше ужасно прогањати, те бјежаху у Швајцарску и у југозападну Њемачку. Они, који останаху код куће, чињаху службу и здоговараху се по гудурама и гробовима. Тако се навикоше, да су им мјеста за богослужење проста и без украса, па с тога и почеше доказивати, да не смије у храмовима бити никакве раскоши и да их треба „очистити“ од сваке „папске сујете“; због тога се и прозову *пуришани*. Они изнесоше из храма Спаситељеву слику и друге и сликаху само по видовима и окнима. Али Марија није дуго владала, 1559. дође на престо Јелисавета и протестантизам се на ново уведе. Тако, дакле, мање од 30 година, Инглези по вјери проживљеше три периоде. Но ни у једној епоси није било састављено ново вјероучење. Не гледајућ ни на какво ново уважање владино у вјеру, народ оста вјеран старој вјери. Ако је и било неких, који су по нешто од побожности изгубили, нијесу

тхјели ипак да одустану од старе вјере. Пошљедица различитог мишљења било је различито разумијевање, те је то ушло и у преобразену вјеру. Нову *англиканску* или *епископску* цркву која влада у Инглеској, признаде Јелисавета 1563. г. 39 чланака англиканског вјероисповиједања јесу *смјеса католицизма и протестантизма*. Тако је вјероучење било веома потребито, јер је Јелисавета сјела на престо послје смутње преображавања и новог обраћања католицизму. Све се је било узрујало. Њој је требало умирити обе странке, од којих је свака хитјела да буде прва, с тога је задржала много из католицизма, да умири оне, који су били уз римску цркву, а за протестанте је увела новости у обредима. Но пошто је протестантска странка за њезина времена била јача, Јелисавета је морала, да у нову вјеру уведе више протестантских мисли.

Нема на свијету вјере, која није родила бар неколико секата. Мухамедова се наука данас веома различито тумачи. Православна вјера води почетак од Бога, па ипак колико се је од ње одијелило јеретика? А кад је тако било са православном црквом, која учи, чува увијек непромијењено Христову науку, зар се је могла сачувати од секата англиканска црква, у којој као што ћемо послје видјети, једна вјерска тачка говори противу друге. И збиља та неуређена вјера уроди множином секата, од којих су најважније: *методисти*, *индепенденти*, *баптисти*, *квекери*, *социјали* и многе друге, који се опет у нове и нове подијелише, тако да се може рећи, има данас у Инглекој без броја секата. То стање инглеске цркве нагони често Инглезе, да размишљају, како би томе злу егали на пут. Сваки дан искрене по која нова секта, па ако овако пође и на даље, биће једном толико секата, колико и становника. Мудри старац Гледстон вели, да ће томе бити најбољи лијек, ако се инглеска црква споји с православом васиљевском Христовом црквом.

Оне, који не припадају англиканској цркви, зову: *ноконформистима*, *дисидентима* или *дисентерима*, т. ј. несједињенима, расколницима и размисленицима.

Закони признају англикански епископску цркву државном у британском краљевству. Краљ

је глава цркве, њезин највећи заштитник и покровитељ, с тога и мора бити англиканског вјероучења. Но његова је власт, као главе цркве, да само избира и потврђује епископе по грађанским законима, црквеним канонима и установама, по догматима и у опће управом црквеним ни мало се не бави. Тиме управљају двојица архиепископа: кантерберски и јоркски.

Што су главне основе; на којима је подигнута англиканска црква?

Прије свега англиканска црква ни мало не признаје својом и свјетском и духовном главом свога краља. Она одбацује црквено предање, па учи да је веома доста и једино св. писмо. да се спасемо. Од тајана признаје само двије: крштење и причешће. За осталих пет вели, да су само обреди. Признавајући св. причешће као тајну, не вјерује, да се хљеб и вино, које се при том употребљује, претвара у право тијело и крв Христову. О тајни крштења, које признаје англиканска црква, учи да крштење не уништује првородни гријех. Англиканци држе, да се не треба молити за покојнике, не допушта обраћати се молитвама светима и Богородици, забрањује клањати се иконама. Као што смо казали, сва је англиканска вјера пуна противурјечја, јер се угледа или на протестантску вјеру или на римокатоличку. Одбацивши метање на себе знака часног крета и многе знаке молитве, који су у римокатоличком; па и у православном богослужењу, допушта само, да се младенац осјени крстним знаком последије крштења. Она не

признаје светих, но ипак је одредила неке дане на успомену неких великих мученика и проповједника вјере. Не признаје Богородице, анђела, светих, но ипак им је посветила неколико дана. На пр. у част Богородичину јесте дан: Благовијести; други су дани опет у славу св. Јована Претече, апостола и јеванђелиста. У те се дане читају при богослужењу особите молитве, у којима црква моли Бога за ову или ону милост светих, које празнује. Одбацује миропомазање и рукоположење као тајне, али их је очувала као веома потребите обреде. Англиканска црква не признаје исповиједи, но у исто вријеме заповиједа самртнику да исповиједи гријехе свештенику и даје власт својим служитељима, да тјеше душу, која се сели, опраштањем гријехова. Англиканска је црква позајмила из римокатоличке обрасце молитава; али римокатолици служе на латинском језику, а англиканци на материнском.

Мјесто, гдје се свршава богослужење, јесте храм. Унутрашњост англиканских храмова наличи много лутеранским. Сав је украс једна запрестона слика распећа. По што англиканци не поштују икона, до најновијег времена нијесу имали свечачких икона. Но сад све више и више улази у обичај, да сликају по стаклу на окнима што много напомиње на иконе. На једном је окну обично насликано распеће Христово, на другом догађаји из Спаситељева живота или што год из старог завјета. Међу тим у самој је цркви забрањено држати ма какву било икону, а строго се пазу, да се крст не метне на часну трапезу. —

(Наставиће се).

ПАБИРЦИ ИЗ „БОС.-ХЕРЦ. ИСТОЧНИКА

I.

Како треба да је положено тело Исусово на антимишу.

У „Босанско-Херцеговачком Источнику“ за 1891. год. свеска 6. и 7., страни 265.—272. описано је Високопреосвећени Господин „Д. Б. М. Ђ. Н.“ неких седам старих антимиша.

На опис под 4. и 6. бројем наведених антимиша имао бих неке примедбе, односно исправке учинити.

У овдашњој св. цркви служи се на антимишу онаком писмом, какав је онај под 6. бројем наведени и описани антимише.

На стр. 270. „Б.-Х. И.“ за 1861. наводи се запис тога антимиша, који гласи: „Сей икатыи и Божанствении жертвенииць иже на гдѣжеѢ БезкровноѢ плоти и крове Господа и Бога и Спаса нашегѢ ИисѢа Христа по преданію икатыа корточныа църккѢ I. Навчачаа и т. д.“

Шта значи то римско I. иза речи „църккѢ“? Каквог смисла може имати то I. у запису том?

Не значи ништа; нема и не може имати смисла никакова.

Па нашто онда то I. ту?

То и није римско I. него је то усправљени потез ограда, који се старачком оку В. преосв.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Господина писца привидио као римско I. Иза речи „цркве“ ограда се затвара, а испред реча „плоти“ ограда почиње, тако да запис тај изгледа овако: „Сн . . . Безкрокиѣ (Плоти и кроке . . . коточныа црккѣ) Напечатана . . .“

У даљем спису, а на истој страни у другом ступцу каже се, да „преко пречаге (крета висиланац.“

Није „ланац,“ него трнован венац, који — изгледа као ланац. Венац је то, а не ланац, јер само трнован венац на крсту места и смисла имати може. —

Одма иза тога вели се: „И е једне и с друге стране крета . . . стоји по један велики анђео, с раширеним крилима, па сваки држи обадвјема рукама по једну дугу треску, или притку, која има на врху округли колут; у једном су колуту у накрет четири гвоздена клинца, неби знао друго шта значи; и у другом су тако исто с црним капљама, ваљда означају ране.“

У споменутих „колутима“ нису „четири гвоздена клинца;“ но шта је управо у њима — тешко је тачно и јасно одредити. То су као нека крилца, и то свега четир пара; та се крилца налазе на периферији колута, на четири места и то у накрет. Корени крилаца су на периферији састављени, а крилца су раширена, те се једно крилце пружа у колуту, а друго изван колута. Да су то доиста крилца види се по перју, које се на истима лепо распознаје, нарочито се добро виде и распознају телчка, крупна, крајња перад. На лакту, на савијутку сваког крилцета распо- знаје се и види по једно око. Та ока биће, сва како, оне „црне капље.“ — Што је и како је у једном, то је и тако исто и у другом колуту. —

Шта хоће да значе та два „колута“, који се налазе „на врху треске или притке“ са описаним у њима и на њима крилима?

Неби ли могли означавати „махалице“ којима су „два велика анђела“ махала над и око главе Христове на крсту, те му блажили и олакшавали преголеме муке и болове и ладили му смртним знојем обливену главу? — Иначе, примећујем са В. преосв. Господином писцом, „небих знао друго што значи.“

Све три — од моје стране — примедбе; односно све три — од стране — В. преосв. Господина писца — учињене погрешке потичу, без сваке сумње, од туда, што је антиминос, који

је В. преосв. Господин писац при описивању пред собом имао, овештао и лоше сачуван, те се на њему све тачно и јасно видети и распознати не може; међу тим је антиминос овдашње св. цркве доста добро сачуван, те се на њему све јасно види и добро распознаје. — Напоменути ми је, да сам још један антиминос пред собом имао који је исти онакав, какав је и антиминос овдашње св. цркве. Па и на том се антиминосу види и распознаје све оно и онако, што и како и на овдашњем антиминосу.

Рекох већ да је антиминос, који је В. преосв. Господин писац под 6. бројем описао исти онакав какав је и антиминос овдашње св. цркве. И све, што се на описаном антиминосу налази, то је и на антиминосу овдашњем, — осим једнога. На овдашњем антиминосу има нешто, чега на описаном антиминосу нема, или га бар у опису није. —

На антиминосу под 6. бројем описаном нема, или бар није описан врт са гробом Христовим. Чело ногу Христових, између јеванђелиста Јована и Марка, а иза леђа Никодимових мало навише је кошкаста фигура; то је место ограђено зидом, који се савија у цик-пак; поједине стране те фигуре, односно поједини делови зида по дужини врло су неједнаки. У фигури свуд у наоколо поред зида поређана су дрвета, у неких су круне округле, а у других шиљате као у јаблана. — По сред те фигуре је гроб, који је у земљи, а над њим је ограда, као оно осек на бунару (студенцу). — Плоча, којом се гроб затвара, отиснута је под десни крај: један крај плоче је на земљи, а други је наслоњен на ограду гроба; на плочи при земљи седи анђео.

Мислим, да описани врт мора се налазити и на антиминосу под 6. бројем описаним. Кад су у свем и свачем једнаки, биће и у том. Само је тај врт В. преосвећени Господин писац или пре- видео, или описати заборавио.

А сад да одговорим на насловно питање. Описујући више старих антиминоса — седам на броју — В. преосв. Господин писац скоро код сваког антиминоса наводи, како је Христос на антиминосу положен. Овде ћу навести, шта је у опису антиминоса под 4. бројем речено.

„Христос је положен тако, да му је глава окренута сјеверу, а ноге југу, видио сам на неким новијим иконама са свим противно, то јест, глава му је окренута на југ, а ноге на сјевер; па пита

се, јели то по духу наше православне цркве? Или је то све једно?" (стр. 268).

На то питање није одговорио ни В. преосв. Господин писац, нити други когод до данас. Бар у овом листу на то питање одговорено није; или, зар, ја на тај одговор наишао нисам. — Незнајући, јели когод на то питање одговорио; а кад је већ питање стављено, онда треба на њега и одговорити; — покушаћу на то питање одговора дати, шат погодим прави и добар одговор. —

Не бих рекао, да је „све једно“: био положен Христос на антиминоску овако; лежала му глава на северној или на западној страни; био лицем обрнут на десну или на леву страну антиминоса. Једно од овога може и мора бити „по духу наше православне цркве,“ а друго не. —

Но се пита; које?

Пре одговора на ово питање нужна је једна примедба.

Нема сумње, да је В. преосв. Господин писац одређивао положај главе и ногу Христових по томе, како антиминос на престолу лежи. — Пошто је олтар у нашим прав. црквама окренут истоку, то се горња страна антиминоса налази на истоку, дољња на западу, десна на северу, а лева на југу; те је онда — да како — глава Христова „окренута сјеверу, а ноге југу“ или обратно, лева је на југу, а ноге на северу. —

Но, држим, да је боље одређивати положај главе и ногу Христових по странама света на антиминосу; дакле без обзира на то, је ли антиминос на престолу или не, те да ли је горњом страном обрнут истоку, или другој којој страни света. — А означајући стране света на антиминосу, означаћемо их, — разуме се — онако, како се оне и на земљописним картама мапама, означају: горе — север, доле — југ, десно (посматрачу — лево) — запад, а лево (посматрачу — десно) — исток.

И сад се пита: на којој страни антиминоса, односно страна света треба да је глава, а на којој ноге Христове?

Глава треба да је на десној страни антиминоса, на западу, а ноге да су на левој страни, на истоку.

Зашто?

Зато, што је тада Христос у гробу положен и обрнут онако, — како и ми данас наше мртваце — по православном обичају — у гроб полагамо и обрћемо: главом на запад, те лицем истоку обрнутим. — Као што се ми стојећи на молитви, у цркви или иначе, окрећемо лицем истоку, где се сунце рађа, и где се „голице прајде“ родило, тако и наше мртваце покопавајући лицем истоку обрћемо.

Кад то знамо, онда одмах имамо готову тврдњу, да није „све једно:“ била глава Христова на десној страни антиминоса, на западу, те гледала на исток; или била на левој страни, на истоку, те гледала на запад. Уједно имамо — рекао бих — тачан одговор на питање; како треба „у духу наше православне цркве“ полагати и обрћати тело Христово на антиминосу треба да је тако положено, да је глава на десној страни антиминоса, на западу, те да је лицем истоку обрнута.

И доста, колико сам год видео православних антиминоса, на сваком је тело Христово тако положено и обрнуто. — Видео сам и сам у једној цркви једну — свакако — „новију икону,“ на којој је изображено полагање Христово у гроб, и на којој је глава Христова на левој страни иконе, на истоку, те је лицем западу обрнута.

Но колико су те „новије иконе“ православне, сведочи најбоље то, ко их и где се фабрицирају. Тако је на икони, коју сам видео, по дну а на левој страни, запис: „Dr. u Verl. u. H. Gerhart, Margarethen Grüngasse, 32. Wien.“

Да би сачувало православне цркве од неправославних икона; и да би показало и упозорило на биљеги и знак, по коме се православна од неправославне иконе распознаје даде и може. — Славно уредништво „Босанско-Хернеговачког Источника“ у листу своме, а у I. свесци за 1894. год. „упозорило је свештенство и народ на двије окружнице АЕ. М. Конзисторије Дабрско-Босанске,“ које говоре о томе, да се неправославне иконе куповати и у правосл. цркве уносити несму; па ту се вели; „неправославне су иконе потписане латинским и њемачким језиком, и другим некаквим писменима . . .“ (стр. 34).

Како је на споменутој икони потпис њемачким језиком“ и латиницом: јасно је, да то православна икона није. —

Но осим тога, има споменута икона на себи још један знак неправославности. Као што је на тој икони тело Христово положено у правцу, православном обичају противном, тако су и слова

у нимбусу око главе Христове на трашке поређана, а једно је и погрешно:

Н (место: И) — Ѓ. — О.“

У *Тарашу* (Банат) 1896.

Југ Станикић

парох. —

ПРОПОВИЈЕД НА ДАН СВ. ЈОВАНА КРСТИТЕЉА.

Према приликама, на крсном имену у дому једног тежака говорио: Петар Стеванов-Иванчевић.

Во илја Ошца, и Сина, и сејатаго Духа. . .

Драги дома домаћине, миле званце и узовници овог дома!

— Промисао и света воља Господа Бога нареди, па се и ја ево данас овдје у средини вашој нађох, а у дому мога кума и бившег ваљаног ученика.

Као ваш законоша и учитељ ваше дјечице, не могу пропустити ову прилику, а да вам љубезна браћо двије три пријатељске не речем, и не кажем: о данашњем празнику — св. Јовану Крститељу, о ерпеком крсном имену, као и о овоме освештаном св. *кољиву*. . .

И молим вас драги слушаоци, послушајте ме неколико часака! . . .

*

— Оцу св. Јована Крститеља било је име Захарије, а матери Јелисавета. Обоје су били праведни пред Богом, јер у сваком погледу живљаху по вољи Божјој.

Врло су били остарили, а порода не имаћаху. Но, Захарије, како је био свештеник, служио је у Јерусалимској цркви, тада му је анђео Господњи казао: „Захарије! услишана је твоја молитва, жена твоја — Јелисавета роди ће сина, надјени му име Јован“.

— И тако и бијаше, како је анђео Гаврило јавио и казао Захарији. Јелисавета роди сина, и надјену му име Јован. —

— Данашњи светитељ и Божји угодник — св. Јован Крститељ, напредовао је као дијете, да је било за приповиједати.

— У пустињи био је дуго вријеме. Живео је сасвим просто, храна му је била: скакавци и дивљи мед.

— Св. Јован учио је и говорио у пустињи Јудејској: „Покајте се, јер се приближи царство небеско!“ . . .

— Њему у пустињу излажаху: Јерусалим, сва Јудеја, а и сва околина Јорданска. Св. Јовану исповиједаше се, он их крштаваше говорећи: „Ја вас крштавам водом, а за мном иде јачи од мене, и он ће вас крстити Духом светим и огњем“. . .

— И наш Спаситељ Исус Христос дође из Назарета к' св. Јовану на Јордан, и ту у ријечи Јордану кретио је св. Јован Исуса Христа, јер то је воља Божја била; а св. Јован постом, молитвом, својим владањем и Бого-угодним дјелима ето удостоји се, да крети Сина Божјег. Истина, св. Јован устезао се је и говорио: „Ти треба мене да крстиш, а ти ето долазиш к мени?“ . . .

— Исус му је одговорио: „Остави сад, јер тако нам треба испунити сваку правду!“ . . .

— Св. Јован Крститељ био је жртва једне несретнице и грјешнице — Иродијаде. Ова несретница учини безаконје, и уда се за свога рођеног ђевера — Ирода. Св. Јован врло је често корпио Ирода и Иродијаду за то безаконје. Ирод, ма да је волио св. Јована, разљути се, па како је цар био, то уапси св. Јована.

— При једном весељу умиле се шћер Иродијадина Ироду, и овај јој обећа дати, што јој гођ душа поиште. Она за љубав своје матере поиште главу св. Јована.

— Ирод јој и испуни паклену жељу! . . .

— Ученици св. Јована дођу, однеу св. тијело његово, метну га у гроб, оду и јаве Исусу Христу за тај догађај. . .

— Ето, то толико, укратко рекох вам браћо, о данашњем празнику — св. Јовану Крститељу! . . .

*

— Још наши пра-шукунђеди били су многобожци, што ће рећи, имали су много богова; на примјер, свака кућа, њива, шума, ливада, имала

је свог бога. Но промишљу нашег небесног Оца, Господа Бога јединог, почну наши пра-шукунђеди примати Христову вјеру. И мало, по мало *крајем девеиог вијека сви Срби пријесу у Христову вјеру*; одбаце све лажне богове, а само пригрле правог истиног и једног Бога.

— Мјесто кућнег Бога, и за спомен свог преласка у Христову вјеру, свака српска породица узме себи за крсно *име* по једног светитеља — на чије име његова породица покретила се. Рецимо, Давидовићи, Мајсторовићи, Марјановићи, Ковачевићи, Иванчевићи, Милосавићи и сви Јовањштаци, покретили су се и прешли у Христову вјеру на дан св. Крститеља Јована; Никољштаци на Никољ дан; Ђурђевштаци на Ђурђев дан и т. д. . . .

— Еле, као што чуате браћо Срби, тако вам је постало *„српско крсно име“*; запамтите, да крсно име имаду само Срби, па гдје се гођ крсно *име* слави, служи, ту је Србин. . .

— Мало и велико чељаде весели се крсном имену; богат и сиромах настоји, стара се, да своје крсно име што љепше прослави; у добру и у злу моли се своме светитељу — крсном имену, који код Господа Бога заштитник и толмач молитава, свију оних, који Га славе и служе.

*

— Ево видите мила браћо ову здијекицу¹⁾ пред нама на софри, пуну варене пшенице, измијешана шећером, а у срадини воптена свијећа. Све сам ја сад ово овако справљено — послје освећења водике освештао, а ова варена пшеница овако приуговорљено и освештано зове се *св. кољиво*. . .

— Жџао ми је, али колико сам видио, кроз ово скоро шест година мога боравка код манастира, морам вам рећи и укорити вас, да сте до сад слабо и ни мало пазили на св. кољиво. Велим слабо, јер мало сам вас видио, да доносите кољиво у цркву, биле ни онда, кад вам ко од кућне чељади умре?!? . . .

— Кољиво у нас Срба правосл. вјере, као и у опће православних народа означава; *шајну васкрсења тијела*; а шећер, што је посут по кољиву означава: *да је будући живош слађи од овог садашег живота*.

Кољиво је браћо у православнијех овако постало:

„Прва субота часног поста, Зове се Теодорова Субота“. Св великомученик Теодор Тирон умро је прије толико година (17. фебруара 306. год.) Он је умро с великим мукама, а за хришћански закон — нашу православну вјеру. Скоро на педесет и шест година, послје своје смрти, св. Теодор јави се патријарху Евдоксији у Цариграду, каже, му, да је цар наумио осквернити сву храну, што се на чаршији купује за јело.

А то је незнабожац — цар Јулијан урадио због тога, да омаловажи наш свети закон, нашу вјеру православну, и то баш прве недјеље св. великог поста, кад је најстрожији наш пост.

— Ал' браћо православну вјеру Бог чува, јер православна вјера учи: *право и здраво вјеровати и познавати Господа Бога и његову свету науку*. . .

— Св. Теодор Тирон рекне, патријарху, да одмах на чисти понедјељак сазове правовијерни народ, и заповједи, да нико цијеле чисте недјеље не купује у чаршији ништа за јело; рече и то патријарху, да за храну народу цијеле недјеље вари шеницу и даје, да ту варену шеницу једу-

— Тако патријарх Евдоксије и учини. . .

— Еле промисао Божја осујети овиме начином паклену жељу, нехришћанина цара Јулијана. . .

— Послије мало-прво реченог догађаја наша је света мати црква узела и усвојила, да се сваке године на Теодорову Суботу приуговорљавља кољиво²⁾. . .

— У опће браћо, учени људи кажу, да је кољиво потекло из дубљина хришћанске древности, а приноси се у спомен мртвих, као и на спомен наших светитеља — крсни имена, а сад вам казах, шта кољиво означава³⁾.

— А сад драги домаћине, и ви званице и узовници, послушајте ме и запамтите и ово:

1. Нека вам је на уму, да прво и прво требаш на дан свог крсног имена послати једно чељаде из куће у цркву са кољивом, кољиво ево овако приуговорити ваља, као што је наш брат домаћин приуговорити. То чељаде, кад из цркве дође, и донесе освештано кољиво, понуди

²⁾ Види „Истина“, од 1887. год. број 17., као и „Источ.“ од 1890. год. свеска 12. — Иванчевић.

¹⁾ Здјела — чанчић.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

брате свако чељаде у кући кољивом, а исто тако учини и понуди и госте! . . .

— Све се то браћо чини, за здравље и берићет кућни.

2. У очи креног имена, као и на креном имену, сјети се брате сиротиње, убога и кљаства, гладна и жедна, гола и озебла, страна и уморена, па по могућности и своме кудрету, колико је који кадер, подијели и утјеши сиротињску сузу.

— Боље је браћо мање пића прибавити, а особито несретне шпиритуше; те сиротињи тако више подијелити, јер све што сиротињи удјелимо и дадемо, то ће нам двојном надокнадити наш небесни отац -- драги Бог, јер му је најмилија милостиња, и он јемац, ђефил за сиромаше, што им ми одјелимо и дадемо; знај тежаче, да је милостиња мост, преко кога се у царство небеско дође. . .

3. Браћо, оканите се: *отијања, ружна разговора, цсовања*, а особито при креним именима, јер тиме умаловажавате своју славу, гријешите Бугу и своме светитељу — креном имену.

4. Не мојте се браћо преварити, и криво заклетти, и лажно освиједочити један на другога! . . .

5. Браћо слушајте своје законше — свештенике, јер они су ваши чобани а ниједан чобан није непријатељ свога стада.

6. Не мојте пћи уз нос никоме своје старијем, поштујте све службенике наше државне власти! . . .

7. Особито вас браћо Срби молим и позивам, да сваки од вас набави икону свог креног имена и метне у свој дом, у соби у прочељу на источном дувару.

— Дете Србадијо. то учините и набавите, тако вас Господ Бог и крено име ваше помогло! И жито вам уродило! . . .

8. Напошљетку, браћо мила, савјетујем вас, да настојите па да све из живота свог креног имена научите, и приповиједате један другоме, а особито ви, који знате читати, лако можете то учинити, па онда у кући и другој чељади причајте и читајте! . . .

— Дете браћо послушајте ове моје ријечи, и владајте се, како Бог и Божји закон заповиједа, па ће све добро бити; Господ Бог благословити ће: вас, вашу чељад и све ваше миле, ваше благо и ваш уејев — сада и свагда на вијекове вијекова амин! . . .

У манасти. Гомионици, 1896. год. —

ОДГОВОРИ ИЗ ЦРКВЕНЕ ПРАКСЕ

С руског приближежно и допунио: Вид Парежанин, свештеник и православни катихета у Бјелини.

Треба ли спустити на дискос св. „агнец“ иза ријечи: „свѣтѣа свѣтѣмѣ“ прије раздробљења.

Подизање св. агнца послјије ријечи: „свѣтѣа свѣтѣмѣ“, кад се изговарају ријечи: „свѣтѣа свѣтѣмѣ“, значи по ријечима Симеона Солунскога, и др., подизање Иеуса Христа на крет, а раздробљене и унакрет по томе постављање на дискос, значи само распеће Господа Иеуса Христа на крету. С обзиром на таково тајанствено значење св. агнца, не треба спуштати св. агнец на дискос по подизању прије него се раздоби на дијелове; или, боље је, да се више не спушта докле се не раздоби¹⁾

¹⁾ Видно сам да више свештеника, пошто подигну агнец, онет га спуштају на дискос, па тек по томе отирућу руке губом, читају молитву: „Раздроклетѣа и раздѣланѣа“ и проч. а за тијем га раздробљавају. Агнецем не треба крстити, него само подићи га кад се изговарају ријечи: „свѣтѣа свѣтѣмѣ“ Пособ. књ. изуч. Никол. стр. 440.; види „Б. Х. Источн.“ од 94. св. 4. и 5. стр. 170. 1. примј. Златојева).

Али прије него се раздоби и спусти на дискос агнец, ваља да се придржи у лијевој руци, мало више дискоса, а десном руком ваља узети па све честице што су на дискосу свете за живе и мртве које су помакнуте горе, ваља губом ближе средини помаћи дискоса и тек тада побожно приступити раздробљену св. агнца

Мисао пак некијех, да је оправдано дио агнца „іс“ поставити на честице за живе и мртве с обзиром на ријечи: „на свѣтѣмѣ“ или „на раздѣланѣа приглетѣа почикалѣ Бог“ и проч., — није умјесна, Јер на тај начин честице за свете, за живе и мртве, лако би могле пријенути за тај див агнца. па се заједно с њиме спустити у путир, те би се тако дале причестницима (кад их има), што се у службенику веома строго забрањујује свештенику²⁾.

²⁾ Примједба на 22. тачку: „Неколико савјета богослужбене праксе. Стр. 351. — 2.

На благосиљању хљеба треба ли шта више кадити осим около стола — хљебове?

По ономе, што је речено у књизи „Погоди к њ издѣљане оуст. Богосл.“, т. ј.: „За вријеме појања тропара, ђакон кади по обичају три пута около стола на коме је постављена петохљебница са пет хљебова и посудама за пшеницу, вино и јелеј — уље“ а по томе, пошто је три пута крестообразно окадио сто, окади јереја (који благосиља), и напошљетку покади једном сто само с пријед¹⁾, — на благословењу хљебова не треба ништа више кадити осим стола, односно хљебова, пшенице, вина и уља, и самог свештеника, или архијереја, који благосиља предложење на столу.

При ношењу „Плаштанице“ на велику Су- боту око цркве шта треба пјевати: или „святый Боже“, или „Благообразный Иосиф“?

У Вѣдом. орлов. епарх, од 1877., Бр. 19²⁾ изречно стоји, да при обнашању плаштанице или гроба Христова око цркве на велику суботу треба пјевати: „Благообразный Иосиф“, а не: „святый Боже“. Тако исто тади треба звонити *мртвачки* — у једну страну, а не *празнички* — у обје стране³⁾ 4).

Како треба довршити крштење, које је, по случају нужде, свршено по свјетовњаку?

Неки се не саглашавају у томе, како треба допунити крштење, које је свршио свјетовњак у случају опасне болести над новорођеним младенцем, ако дотично новорођенче остане живо и оздрави.

Поводом тога неспоразума опћинство љубитеља духовне просвјете издало је објашњење, по коме треба да свештеник допуњава такова крштења т. ј. молитвама и радњом — начином како шљедује у Требнику за трикратним погружењем у воду уз произнашање ријечи: „ко има отца, и сина, и сѣгатаго Дѣха“. Но овај кратки одговор опет све није могао задовољити.

Неки, строго, ревнујући к тачном вршењу обредâ, показују као на нешто опредјељено у ријешењу одговора, који смо напоменули, на

требник Јосифов, у коме се у броју правила Номоканона поставља питање: „Шта треба чинити код крштења, која сврше, по нужди, несвештена лица?“ на које се овако одговара: „Ако умре онај (младенац), ког ја крстио свјетовњак, прије него дође свештеник, божествена је благодат свршена и примљена, и ако остане жив, тада ваља да га свештеник поново метне у купјел — крстионицу, и да сврши молитве и миропомазанье по обичају. Тако исто и Никифор, патријарх цариградски, говори“ (Лист 726).

На овоме основу изводе, да је „законито и правилно“ ово свештенодјејство, т. ј. читати молитве за оглашене, освећивати воду, помазивати уљем, и, изостављајући *трикратно погружавање*, стављати младенце у купку, у воду до кољена, замакати у њу губу, и отирати њоме мјеста помазана уљем, призивајући име св. Тројице.

Но ми не дајући особите важности горереченом из Јосифовог требника, не налазимо ништа овђе, што није *произволно* у погледу допуњавања крштења.

Докле, напротив, доказујемо, да је отирање уља с уста губом, замоченом у освећењу воду, нови производ, који није ни мало својствен предању православне цркве, и туђ је обичај.

Вршници обреда ваља да сами пресуде, за што би имали у крстионицу стављати оног, који је већ крштен? за што освећивати воду, у којој не бива трикратног погружавања кршеног? Какво ће значење онда имати ријечи молитве: — „Иже, Господи, на кодѣ ии, и джѣ преткоритѣ к њи крстилиомѣ (крстилиной), ко еже шлжити оубо крткаго челоука. . .“ Какво ли ће значење имати помазивање кршеног уљем, кад помазивање уљем мора да претходи крштењу (св. мира) Ур.

Ми у осталом не говоримо и о том, да ли је у мјесто у овим случајевима производити заклинање и одрицање од ђавола над тијем, који је већ кроз крштење у води свукао са себе старог и обукао новог човјека, те постао ново саздање у Христу Исусу, син и наслѣдник (ца) небеснога царства.

И, тако, остаје, да се призна, да само правилно поступају у оваким случајима они свештеници, који крштења, која изврше, по нужди, свјетовњаци, допуњавају, ако дотични остану

¹⁾ Тавр. епар. Вѣдом. 1873. Бр. 8.

²⁾ Види пол. кр. дух. зак. Р. Бог. стр. 327.

³⁾ Испор. Пол. к. д. 3. стр. 328.

⁴⁾ Код нас у Босни кленају а не звоне.

живи, молитвама, миропомазањем и осталим обредом „крстиња“, што за овим шледује¹⁾. —

Треба ли по допуњавању крштења обилазити око стола?

При допуњавању крштења младенца, који

еу крштени од свјетовњака, може се обилазити у круг около стола — трпезе и онда, кад не би на њему ни било миро, крет и др.; а може се правити круг и без да има каква предмета, на име стола, у средини²⁾.

ПРОСЛАВА СВЕТОГ САВЕ У БОС. ПЕТРОВЦУ.

Како у свима српским крајевима, тако се и у нашем Петровцу у куту поносне Босне, у Крајини љутој, прослави св. Сава.

Већ у јутро истога дана, могао си опазити неки живљи покрет и припрему. . . . Све ти се је то саздало, да се што достојније прослави св. Сава; да се што већа пошта ода неумрломе великану. . . . Па и само звоно са свете цркве, некако је глас ије и радосније куцало, него обично.

У 10^{1/2} сахата скупио се је силан народ у цркву, те отпоче св. летурђија. Служили су: оvd. прото К. Новаковић и Никодим Новаковић, парох буковачки; а одговарао је г. Н. Иваковић, парох увачко-басташки. Цијела служба текла је дивно, а нарочито нас је г. Иваковић занио својим дивним појањем. Затим је било водоосвећење у оvd. срп. школи; гђе је и 5—6 пјесама, све љепша од љепше декламовано; а онда се је народ пуним и радосним срцем разишао, да чека свијетлу вечер.

Већ у 7 сах. била је школска сала дупком пуна. Грађанство наше било је све на ногама, само да гостима буде што у добније.

У 7^{1/2} сах. диже се завјеса и на бину ступи преч. госп. Н. Новаковић, који лијеним и језгровитим говором поздрави госте. Затим су ученице срп. школе отпјевале „Ускликнимо“, а онда отпоче декламације. Веома нас је изненадио и особиту хвалу заслужио мали Душан Новаковић, изговорио своју декламацију „Рањеник“, са тако живом гестикацијом, да је публика бурно пљескала. Не мању хвалу заслужили су и Драгиња Милановић, Обрад Бајић, Коста Крстановић и Нико Јовановић. Тоде П. Ковачевић, са својом декламацијом. „Шетња стенографа. . . .“ дао је публици доста смијеха; и ако би му на поје-

диним мјестима могло замјерити. — Пјесма „Бранкова жеља“, отпјевана је веома складно дочим је „У ранама на бојишту“ баш несрећно испала.

Али најдивнији приказ бијаше, кад се оно диже завјеса, а указа се српски гуслар — Перо Пузић — гологлав; прекретио ноге, у лијевој руци гусле а у десној „танено гудало; а око њега полегло 5—6 момака и неколике дјевојчице као анђелчићи. Па тек кад је дигао својим јуначким гласом пјевати, не вјерујем, да је било Србина, а да му срце није брже и силније куцати стало. —

Ја укратко прорешетах прва два дијела, но сад долази најглавније: III. дио, одигравање позор. комада „Шарана“ и Честитамо.“

„Шаран“ је текао лијепо и неусиљено — Сви дилетанти били су на свом мјесту, са малим изузетком. Од свију, најбоље је играла гђица. Кат. А. Крајићева, оvd. срп. учитељица у улози Ане. Свака ријеч, сваки покрет, казивали су нам да имамо пред собом праву једну футошкињу. Па за то, нека јој је овом приликом изречена моја урдна захвалност и признање.

Такођер и Обрад Гајић, у улози Панте — изабрао је мјесто. Не слабије играли су: Т. П. Ковачевић у улози Станка и Илија Кеџман у улози кнеза. Гђа Росанда Ковачевићева одиграла је баш вјештачки Савку.

Публика је била задовољна и бурно је аплаudirала.

„Честитам“ је такођер сјајно испало. Гђа Росанда Бајићева, у улози, Маре, управо нас је изненадила; Росанда Ковачевићева, у улози Софке и опет је показала своју, вјештину; дивно је извео своју улогу Коста Крстановић, као Спира Грабић; а и остали су били на свом

¹⁾ Смол. епарх. Вѣдом. 1871. Бр. 17.; види Пол. кр. д. 3. стр 393 — 4. од Р. Богосл.

²⁾ Тул. епар. Вѣд. 1874. Бр. 17.; види П. К. д. 3 стр. 402.

мјесту. И овај је комад пропраћен бурним аплаудирањем

Тако се заврши и са комадима; а онда одпоче весеље. Играло се је, пило пјевало и веселило, све до зоре.

Гостију бијаше веома доста. Највише су нас обрадовала браћа Мухамеданци, који многогубројно учествујући у овој српској слави, доказаше, да је брат брату мио, па ма које вјере био. Хвала им!

Како чујем прихода је било, које од улазница, које добровољних прилога од мјештана

преко 300 фор. Заиста лијепо! У овако малом и забитном мјесту не може боље бити, него је било.

Само још, кад би наше грађанство било мало сложније и заузимљивије, кад не би било себичности и мржње прама другом, кад би се на нашу омладину више полагало, могла би наша општина пуно боље напредовати. — Боже ускори!!

Бос. Пешровац. 17. I. 1896-

Б. Р. М. К. — К.

Р А З Н О.

Принц Борис, син бугарског кнеза Фердинанда лицем на Сретеније о. г. преведен је најевечанијим церемонијама у крило св. православља. У Бугарској је владајућа црква православна, с тога је народна жеља била, да се млађахни принц, као будући наслједник бугарског престола у вјери православној одгоји. Чин св. миропомазања извршио је Егзарх бугарски уз асистенцију још 14 владика и многобројног свештенства. У име руског цара, кумовао је ђенерал гроф Кутузов.

Православна црква у Русији. Према најновијим податцима броји 32.865 парохија за 73,000.000 душа оба пола. Саборних цркава има 708, парохијалних 35.548. Црква на гробљима и приватним кућама 9.742, капела и мањих богомоља 17.192, манастира 742. Од просвјетних и црквених завода; 4 духовне академије, 55 семинара и 186 свештеничких школа. Врховни надзор над свим црквеним заводима у царевини води св. Синод.

Православно српско црквено пјевачко друштво „Слога“ обдржавало је у недељу 4 фебруара своју VII. редовну главну скупштину. Болесног пресједника г. Петру Т. Петровића, заступао је г. Ристо Х. Дамјановић. Незна се, шта је тачније марљивије, и савјесније, сбраћено или извјештај друштвенога тајника г. Калуђерчића или благајника г. Пупића или књижничара г. Капиковића. Рад овога друштвеног одбора превазишао је све досадашње и, одбору се мора потпуно признање на свему изрећи. Овако паметно руковање диже углед друштвени, — с тога би могли пожељети да и нови одбор шљедује истим примјером под

предсједништвом овдашњег угледног и уваженога грађанина госп. Глигорије Јевтановића. Новом одбору желимо сваку срећу и успјешан рад. Дај Боже и боље, али сваког ће србина моћи задовољавати и оваки успјех, кога је досадашњи одбор у прошлој години постигао. Сретно започели!

Избор рашко-призренског Митрополита, једва једном, пао је на скопљанског архимандрита госп. *Дионисију Петровића*, нашег земљака.

Младоме Митрополиту честитамо тај високи степен у јерархији онамошње српске цркве, а и народу српском онијех крајева желимо с њим сваку срећу и напредак у црквено-просветним приликама.

Познавајући Митрополита Дионисију, као личност добра срца и човјека пуне воље и мара — човјека симпатична, несумњиво се надамо, да ће с њим задовољан бити онамошњи народ српски. Срећа и дуг живот пратио га на свима стазама труднога му рада архијерејског. „*Исполости десноти!*“

За будимског епископа изабран је и од Његова Величанства потврђен будимски прота госп. *Јерemiја Мађаревић*. — Сретно му и дуговјечно било!

Који од пречасног свештенства, или Цијењене црквено-школске Општине или приватне особе жеље имати слику спровода Њ. В. блажено-преминулога АЕ. и Митрополита Дабро босанског Ђорђа Николајевића, нека изволи Конзисторији послати по 2 фор. за комад, па ће му се слика доставити,

Код уредништва овога листа, налазе се три лијепе *плаштанице*, које се црквеним одборима нуде *уз повољну цијену*. Двије су на црвеном сомоту, а једна на свиленом црвеном атлазу. Највећа је дуга 1. 70 m, а широка 1. 02. m, Рађена је руком, а наоколо су везена крупна испупчена слова. Вриједна је 200 фор. а продаје се за 140 ф. Остале двије мање стају; једна 90, а друга 60 фор. а вр.

Српска омладина у Бечком приредила је на Сретеније 2. (14.) фебруара 1896. год. Духовни концерат са игранком у Хетелу „к цару аустријском“ под хороводством г. Ристе Мисите. По већијем нашим мјестима у Босни и Херцеговини, требало би наше пречасно свештенство да установи бар по један свој духовни концерт у години.

Уредништво.

Кнез црногорски Никола I. за његов просвјетни и књижевни рад, одликован је од српског краља Александра орденом св. Саве I. степена. Генерал Павловић, уручио је Његовом Височанству то високо одликовање свечаним начином, и Кнез отварајући кутију, у којој је орден стајао, изрекао је ове ријечи: *„Свегшишљу Сава, који си помирио браћу, одакле је потекла сва срећа и величина ондашња српског народа, Ти бди и над слогом између мене и краља Александра!“*

Поклон турског Султана руском цару. Између многих драгоцености, које је султан по изасланику свом Ариф паши послао скоро руском цару, налази се и парче светиње од онога крста, на коме је Спаситељ наш Ис. Христос разапет био. Говори се, да је турцима неправдо, што је султан ту светињу из своје ризнице поклатио.

Његова светост патријарх српски Георгије по примјеру св. православне цркве цариградске, установио је службу ризничара при саборној цркви карловачкој, и ту је дужност повјерио протосинђелу *Лукијану Богдановићу*, да надгледа драгоцености — сосуде и свештене одежде. Ризничару је дужност одређивати ред црквеног богослужења и када који свештеник има проповијед црквену држати.

Марко добројевић из Бос. Крупе осигурао је онамошњу српску вјероисповједну, школу поклативши школском фонду двије велике двокатне куће са намјештајем, ледану и три куће кмета у знатној вриједности *40.000 фор.* а поврх тога

2000 ф. готовог новца. Остали срби крупски, сљедујући примјеру горњег добротвора, приложише и то: Никола Јовановић. Раде и Ристо Стефановић по 2000 ф. а и други се одазваше са прилозима од 600 ф. па на ниже. — То је други велики добротвор у Бос. Крајини. Бог нека му његове родољубиве жеље испуни и сваком га срећом и дугим вијеком обдари!

Жупник примио православље. Из новина дознајмо, да је у биоградској саборној цркви примио православну вјеру неки римокатолички жупник из Зенице (у Босни) и на крштењу је добио име *Властимир*. Преведен је протом Васом Милићем у присуству самога митрополита Михаила. Наспори Боже!

Богојављење је у Сарајеву, како сваке тако и ове године, прослављено свечано и достојанствено. По свршетку св. литургије у новој срп. прав. цркви, кренула се *Литија* на Бенбашу, ђе је Архимандрит Николиновић освештао воду уз пуцњаву топова са Кастела, одавања војничких салви из пушака и свирањем војничке музике. Осим многобројног срп. правосл. народа из мјеста и околине, свију мјесних вјероисповједних и градских школа. цркв. пјевачког друштва „Слоге“, рељевских богослова и наставника, Литији су присуствовали и Њихове Преузвишености Барон Апел и Барон Кучера са свима одјелним директорима и осталим многобројним чиновништвом грађанскога и војног реда. Началствујући Архимандрит захвално се Преузвишеном Поглавару земље госп Барону Апелу, а овај одговарајући на поздрав, изјавио је своје и осталог чиновништва сажалење, што наш Митрополит Николајевић није могао том приликом, болести ради, сам ову свечану функцију обавити.

Свети Сава, просветитељ народа српског прослављен је овде свечаном службом, коју више свештеника одслужеше, онда са убичајеним водоосвећењем и кољивом у сали Општинској, и најпослије светосавском прославом, коју је приредила виша српска дјевојачка школа уз судјеловање цркв. пјевачког друштва „Слоге“ у Гранд-Хотелу. Говоре су држали: свештеник Чупић, у цркви, г. учитељ Марковић у школској дворани, а г. Милан Манојловић, учитељ више дјевојачке школе у вече на забави. Забавни програм пјесама и декламација испао је на потпуно задо-

вољство. Са играма позабавила се чила млађарија до 3 сата по поноћи.

Светосавска „панахија“ свећена је у вел. Гимназији, у препарандији и у вишој градској

дјевојачкој школи. Штета је, што за оваке свечаности нема локала, па да се и нижи staleж народни позове на забаву, а непотпуно је, ће се недаје, какви било, комад позоришни.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Јавна благодарност. Висока земаљска влада зи Босну и Херцеговину покрај очинске бриге и несеказано учињене милости св. манастиру Озрену; благоизвољела је милостиво и овај пут излити своју милост овој стародревној и чувеној српској светињи, даровавши 1 „Апостол и 2 „Октоиха“ (1. и 2. дио) — све у фином и тврдом кожном повезу с позлаћеним довод корицама.

Управа св. манастира, покрај свакидашње захвалности, сматра за своју св. дужност, Високој земаљској влади изрећи и овај пут највећу захвалност и благодарност, препоручујући и у будуће св. манастир Озрен очинској бризи и милости Високе земаљске владе, којој нека је Слава и вјечита Захвалност!

Манастир Озрен, 6. фебруара 1896.

Перовођа:

Васа М. Ђуковић.
учитељ.

Управитељ:

Илија П. Инђић
Архимандрит.

Јавна благодарност. — Из хришћанске побожности, а српске добродушности придарише

овдашњој парохијалној св. матери цркви, ова лица, слиједеће св. утвари:

Илија Рачић, житељ села „Кола“ св. путир, у вриједности од 23 фор.;

Стана Удовичић из Кола, св. дискос у вриједности од 10 фор.

Петра Копрена из Кола, ложицу и копље у вриједности од 3 фор.,

Цвијо Плавшић из Кола Требник. у вриједности од 6 форинти.

— Доље потписани у име црквеног одбора, а од стране наше св. матере цркве, најтоплије захваљује побожни приложницима са жељом; да им Господ Бог подари здравље, благослови њих и сву им чељад.

Српско-православни црквени одбор у селу Колима, код Бање-Луке, 8. јануара 1896. год.

Пресједник:

Герасим Кочић.
јеромонах. парох

КЊИЖЕВНЕ ВИЈЕСТИ.

Историја српске цркве од Епископа Никанора Ружичића. Књига друга. обухвата 641 страну обичне осмине. Цијена јој је 3 круне. Препоручује се нашем свештенству.

Примили смо на приказ књигу „*Први Цвијешак*“ пјесме за одраслију српску младеж од

Богдана Р. Милановића-Крајишника, — штампарија српске књижарнице Јована Радака у Вел. Кикинди. Цијена је лијепо штампаној књизи од 80 страна 30 новч. Да би нас млади писац могао и даљим својим радом даривати, препоручује се ово прво дјелце пишчево.

НОВ ПРОТОПРЕЗВИТЕРАТ

Актом Његова Високопреосвештенства од 18. јануара т. г. установљен је нови *Протопрезвитаери* Масловарска, Јаворанска и Лицљанска парохија.

Привремено надзиратељство над тим Протопрезвитаери *парохија Кошор-варшког Кошара*, у који спадају: имљанска, грабовичка, шолајска, живињичка,

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

тератом, повјерено је, такође декретом Митрополита Дабро-босанског Господина Ђорђа Николајевића пречасном пароху живиничком Луки Поповићу, о чему су, како околни Протопрезвитерати, тако и Висока земаљска Влада својим путем обави-

јештени. Новом надзиратељу честитамо то одликовање, а подручном свештенству препоручујемо, да се вијерно, тачно и савјесно одазива својој пастирској дужности.

РУКОПОЛОЖЕН

Ристо Вуковић, свршени рељевски богослов из Липља (у Босни) рукоположен је 25 .. и 27. децембра 1895 од Његова Високопреосвештенства

Митрополита Мандића у Д. Тузли за ђакона и презвитера, те му је Конзисторија у администрацију повјерила упражњену барохију *Шљегошину* — тешањског Протопрезвитерата.

ПОСТАВЉЕН ЗА ПАРОХИЈУ

Млади свештеник *Ђорђе Павић* (рељевски богослов) из Дворишта актом конзисторијалним 7. марта т. г. постављен је за свештеника паро-

хије *Расавца* — у старомајданском Протопрезвитерату, која му је у привремену послугу повјерена.

Ч И Т У Л А.

†. **Михаил Радовић.**

Администратор парохије еминовачке, Протопрезвитерата и котара Санског Моста. дана 25. јануара о. г. преселио се у вјечност. Био је родом

из Србије, но пошто је у Црној Гори одрастао и богословске науке на Цетињу свршио, код нас је добио назив и *Црногорац*. прије 2½ године примљен је као из милости овде и дато му је ухљебљење, које га се он ненаужива, ма да је био човјек у млађој снази љупкој. Рођен је 24. марта 1849. — Бог нека души његовој милостив буде!

ИСПРАВАК.

У новембарској свесци „Источника“ стр. 431. под насловом „Бјежање у Јегипат“ погрјешно стоји: „Прибиљежио П. С. Иванчевић, јеромонах.“

Пјесма је спјевана од г. Б. Р. Милановића-Крајишника и ни од ког није прибиљежена — што се овијем исправља. **Уредник**

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Р. Ј. Ст. парох Банат. Овоме првом чланку вашему, под нашим уредништвом, радо дајемо

мјеста у листу овоме, надајући се, да ћете нас и на даље вашим радовима почаствовати.

НА ЗНАЊЕ ПОШТОВАНИМ ЧИТАОЦИМА.

Неприлике и дуга болест нашега блажено-упокојеног Митрополита **Николајевића**, смело нас је, те прва и друга свеска овако касно излази! Пошто нам је и штампасија дала тврда јамства, да ће лист од сад уредније излазити — то штоване читаоцеље увјеравамо, да ће у будуће сваки број на вријеме добивати, и то по једну свеску за сваки мјесец.

И овога пута примјећујемо, до лист животари једино од кретилате, па пошто је свога благодјеја Митрополита Николајевића, поји га је новчано потпомагао, изгубио, уредништво се нада, да ће га штовани читаоци сад, тим више претилатом потпомоћи да и на даље може продужити свој рад и излажење. Потпомогнете ли га ви, поштовани читаоци, вашом уредном претплатом, очуваћете лист вашој моралној користи у духовним потребама намијењен, да не пропадне.

Да Вас стоји и једно и друго; а сад Бог вам а душа Вам!
Уредништво

В. МАРКОВИЋ И ПАВЛОВИЋ

 радња за црквена одјејања, утвари и свештеничка одела.

ЗЕМУН „ТРИ ГОЛУБА“ бр. 484.

Препоручују своје богато стовариште црквених утвари и књига, као: Путира, Кретова, Полилеје, Петохлебница, Венчала, Кретионица, Кадионица, Кандила, Сасуда за теплоте, Рипида, Дарохранница Мироносица, Свећњака, Икона целивајућих и свечарскиа у разном формату, евангелија и свију црквених књига у малом и великом формату.

Црквеног шивеног одјејања у великом избору: Одежди (фелона), Стихара, Епитрахиља, Појасева и Наруквица, Плаштаница, Барјака, Неба, Покривача за часне трапезе и налоње, Набедреника, Орара и Наруквица, Архијерејских округта, Митри и Бројаница,

Свештеничког носећег одела у великом избору;

Антерија од разне материја, чоје и первијана.

Дубета " " " " "

Раса " " " " "

прописном кроју.

Камилавки за монашко и мирско свештенство и Протојереје, Појасева — Архијерејских — Архимандритских — Протских и Свештеничких.

Свега наведеног има готовог, а примају се и поруџбине, које се брзо извршују, Еспап је најбољи и даје се гаранцијом. Крој правилан и воштачки. Израда добра,

Иконостаса за цркве потпуно састављених; иконе у строго православном типу под гаранцијом и стручним комисијским прегледом израђујемо. —

Примамо на оправку црквене утвари и одјејања, као и барјаке.

Све наведено продајемо и израђујемо по врло умереним ниским ценама.

Очекујући многобројне поруџбине.

В. МАРКОВИЋ И П. ВЛОВИЋ,

радња за црквена одјејања, утвари и свештеничка одела.

Земун ул. три голуба бр. 484.